

การศึกษาสภาพและปัญหาการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน
ในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่
การศึกษาบุรีรัมย์ เขต 2

A STUDY OF STATES AND PROBLEMS ON CONDUCTING
STUDENT-CARE SYSTEM IN BASIC EDUCATION SCHOOLS
UNDER BURIRAM EDUCATIONAL SERVICE AREA OFFICE 2

วิทยานิพนธ์

ของ

บัวผัน ปุยะติ

เสนอต่อมหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์ เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการบริหารการศึกษา

ตุลาคม 2555

ลิขสิทธิ์เป็นของมหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์

ชื่อเรื่อง	การศึกษาสภาพและปัญหาการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน ในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 2		
ผู้วิจัย	บัวผัน ปุยะติ		
กรรมการควบคุม	ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ปิยาภรณ์ ศิริพานุมาศ	ประธานกรรมการ	
	ดร.สาธิต ผลเจริญ	กรรมการ	
	ผู้ช่วยศาสตราจารย์บุญย์เสนอ ศรีวิเศษ	กรรมการ	
ปริญญา	ครุศาสตรมหาบัณฑิต	สาขา	การบริหารการศึกษา
สถานศึกษา	มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์	ปีที่พิมพ์	2553

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีความมุ่งหมายเพื่อศึกษาสภาพและปัญหาการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนของผู้อำนวยการ โรงเรียนและครูในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 2 ประชากรได้แก่ผู้อำนวยการ โรงเรียนและครู จำนวน 3,604 คน กลุ่มตัวอย่าง คำนวณจากตารางเครชีและมอร์แกนได้จำนวน 495 คน เป็นผู้อำนวยการโรงเรียน 150 คน ครู 345 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถามชนิดมาตราส่วนประมาณค่า มีค่าระดับความเชื่อมั่น 0.9541 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลใช้ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานผลการวิจัย พบว่า

1. สภาพการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน ของผู้อำนวยการ โรงเรียนและครูในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 2 มีการปฏิบัติในภาพรวมคิดเป็นร้อยละ 73.57 พิจารณาเป็นรายด้านจากมากไปหาน้อย คือ ด้านการป้องกันและแก้ไขปัญหามีการ ปฏิบัติคิดเป็นร้อยละ 88.51 ด้านการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคลมีการปฏิบัติคิดเป็นร้อยละ 77.34 ด้านการส่งต่อนักเรียนมีการปฏิบัติคิดเป็นร้อยละ 69.04 ด้านการส่งเสริม นักเรียนมีการปฏิบัติคิดเป็นร้อยละ 68.83 ด้านการคัดกรองนักเรียนมีการปฏิบัติคิดเป็นร้อยละ 64.12

2. ปัญหาการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน ของผู้อำนวยการ โรงเรียนและครูในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 2 โดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับปานกลาง

TITLE	A Study of States and Problems on Conducting Student-care System in Basic Education Schools under Buriram Educational Service Area Office 2	
AUTHOR	Buapan Phuyati	
ADVISORS	Assistant Professor Dr.Piyaporn Siripanumas	Thesis Advisor
	Dr.Sathit Polcharoen	Co-advisor
	Assistant Professor Boonsaner Triwiset	Co-advisor
DEGREE	Master of Education	MAJOR Educational Administration
SCHOOL	Buriram Rajabhat University	YEAR 2012

Abstract

The purposes of this study were to study the states and problems of conducting student-care system in basic schools of school directors and teachers under Buriram Educational Service Area Office 2. The population included 3,604 school directors and teachers. The samples were 150 school directors and 345 teachers, selected through the table of Krejcie and Morgan. The research instrument was a rating scale questionnaire with its reliability at 0.9541. The statistics used in analyzing the data were percentage, mean, and standard deviation. The results of the study were as follows :

1. The states of conducting student-care system of the school directors and teachers in basic schools under Buriram Education Service Area office 2 as a whole was at 73.57 % . The rankings from the highest to the lowest percentages were preventing and solving problems at 88.5% , followed by knowing individual student at 77.34 % , student transferring at 69.04 % , supporting the students at 68.83 % , and screening students at 64.12 % , respectively.
2. The problems of conducting student – care system of the school directors and teachers in basic schools under Buriram Educational Service Area Office 2 both as a whole and each aspect were at a moderate level.

ประกาศคุณูปการ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จได้ด้วยความอนุเคราะห์ ช่วยเหลือ สนับสนุนให้กำลังใจ จากบุคคลหลายฝ่าย ผู้วิจัยขอขอบพระคุณ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ปิยาภรณ์ ศิริภาณุมาศ ประธานกรรมการที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ ดร.สาธิต ผลเจริญ ผู้ช่วยศาสตราจารย์บุญย์เสนอ ศรีวิเศษ กรรมการที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ประยงค์ ธรรมสุภา และดร. สุรัชย์ ปิยานุกูล กรรมการสอบวิทยานิพนธ์ ที่กรุณาให้คำปรึกษา แนะนำ ตรวจสอบแก้ไขข้อบกพร่อง ตลอดจนวิธีการที่เป็นประโยชน์ในการจัดทำวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ ขอขอบคุณบัณฑิตวิทยาลัยที่ได้เอื้ออำนวย และประสานงาน ในการจัดทำวิทยานิพนธ์จนสำเร็จเรียบร้อย

ขอขอบคุณ นายจำเนียร บัวเข้ม ผู้อำนวยการโรงเรียนบ้านราษฎร์นิยม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 2 นายสนิท โคตรเวียง ผู้อำนวยการโรงเรียนบ้านพาสี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 2 นางสุนันทา พวงไพบูลย์ ศึกษานิเทศก์สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 2 นายณัฐนันต์ ลิโซสง รองผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 2 นายพิพัฒน์ พุ่มยี่สุ่น รองผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 2 ผู้เชี่ยวชาญ ตรวจสอบความเหมาะสมด้านโครงสร้าง เนื้อหาและภาษา

ขอขอบคุณผู้บริหาร โรงเรียนและครูสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 2 ที่ช่วยตอบแบบสอบถาม รวบรวมส่งข้อมูลเพื่อการวิจัยเป็นที่เรียบร้อย

คุณค่าและประโยชน์ที่พึงได้จากวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ ผู้วิจัยขอขอบเป็นเครื่องบูชาตอบแทนพระคุณบิดา มารดา ครูอาจารย์ และผู้มีพระคุณทุกท่าน

บัวผัน ปุยะติ

สารบัญ

บทที่	หน้า
1 บทนำ.....	1
ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา	1
ความมุ่งหมายของการวิจัย.....	4
ความสำคัญของการวิจัย.....	4
ขอบข่ายของการศึกษา.....	4
นิยามศัพท์เฉพาะ	5
2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	8
แนวคิด หลักการ ทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง.....	8
หลักสูตรสถานศึกษา พ.ศ. 2544.....	10
นโยบายของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน.....	11
มาตรฐานการปฏิบัติงานตามระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน....	11
ระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนในรูปแบบสหวิทยาการ.....	11
การดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน.....	14
ขอบข่ายการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน.....	15
ประโยชน์ของการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน....	15
กลยุทธ์ ความสำเร็จในการดูแลช่วยเหลือนักเรียน.....	16
การบริหารงานเชิงระบบ.....	16
การนิเทศ ติดตาม ประเมินผล.....	16
บทบาทหน้าที่ของหน่วยงานและบุคลากรที่เกี่ยวข้อง.....	18
การดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนของสถานศึกษา..	23
การดำเนินงานตามระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของ	
ครูประจำชั้น/ครูที่ปรึกษา.....	24
มาตรฐานคุณภาพระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน.....	44
งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	49
งานวิจัยในประเทศ	49
งานวิจัยต่างประเทศ	49

สารบัญ (ต่อ)

บทที่	หน้า
3	วิธีดำเนินการศึกษา..... 59
ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง.....	59
เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล.....	60
ขั้นตอนในการสร้างเครื่องมือ.....	61
วิธีการหาคุณภาพเครื่องมือ.....	61
การเก็บรวบรวมข้อมูล.....	62
การวิเคราะห์ข้อมูล.....	62
สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล.....	63
4	ผลการวิเคราะห์ข้อมูล..... 65
สัญลักษณ์ที่ใช้ในการนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล	65
การวิเคราะห์ข้อมูล	65
ผลการวิเคราะห์ข้อมูล.....	66
5	สรุปผล อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ 80
ความมุ่งหมายของการศึกษา	80
วิธีดำเนินการวิจัย.....	80
สรุปผลการวิจัย.....	82
อภิปรายผล	84
ข้อเสนอแนะ	89
บรรณานุกรม	90
ภาคผนวก	94
ภาคผนวก ก หนังสือขอความอนุเคราะห์ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือ	
หนังสือขอความอนุเคราะห์เก็บรวบรวมข้อมูล	96

สารบัญ (ต่อ)

บทที่	หน้า
ภาคผนวก ข แบบสอบถามความเพื่อการวิจัย.....	103
ภาคผนวก ค ตารางค่าอำนาจจำแนกของแบบสอบถาม.....	111
ประวัติย่อของผู้วิจัย	114

มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์
Buriram Rajabhat University

สารบัญตาราง

ตาราง	หน้า
1 จำนวนกลุ่มตัวอย่าง ผู้อำนวยการโรงเรียน ครู	60
2 จำนวน และร้อยละข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง.....	66
3 สภาพการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน ของผู้อำนวยการโรงเรียนและครู สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 2 ด้านการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล	67
4 สภาพการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน ของผู้อำนวยการ โรงเรียนและครู สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 2 ด้านการคัดกรอง.....	68
5 สภาพการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน ของผู้อำนวยการ โรงเรียนและครู สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 2 ด้านการส่งเสริมนักเรียน.....	69
6 สภาพการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน ของผู้อำนวยการ โรงเรียนและครู สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 2 ด้านการป้องกันและแก้ไขปัญหา	70
7 สภาพการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน ของผู้อำนวยการ โรงเรียนและครู สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 2 ด้านการส่งต่อ.....	71
8 สภาพการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน ของผู้อำนวยการ โรงเรียนและครู สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 2 ตามรายด้าน.....	72
9 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานปัญหาการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน ของผู้อำนวยการ โรงเรียนและครูในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 2 ด้านการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล.....	73
10 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานปัญหาการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน ของผู้อำนวยการ โรงเรียนและครูในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 2 ด้านการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล..	75
11 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานปัญหาการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน ของผู้อำนวยการ โรงเรียนและครูในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 2 ด้านการส่งเสริมนักเรียน.....	76
12 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานปัญหาการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน ของผู้อำนวยการ โรงเรียนและครูในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 2 ด้านการป้องกันและช่วยเหลือนักเรียน.....	77

สารบัญตาราง (ต่อ)

ตาราง	หน้า
13 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานปัญหาการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือ นักเรียน ของผู้อำนวยการโรงเรียนและครูในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานสังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 2 ด้านการการส่งต่อ.....	78
14 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานปัญหาการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือ นักเรียน ของผู้อำนวยการโรงเรียนและครูในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานสังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา มัธยมศึกษา เขต 2 ตามรายด้าน.....	79

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

การศึกษาเป็นรากฐานของชีวิตที่สำคัญประการหนึ่ง ในการสร้างสรรค์ความเจริญก้าวหน้าและแก้ไขปัญหาค่าง ๆ ในสังคมให้คนได้พัฒนาตนเองในด้านต่าง ๆ ตลอดชีวิต ตั้งแต่การวางรากฐานพัฒนาการของชีวิต การพัฒนาศักยภาพที่จะดำรงชีพได้อย่างมีความสุข รู้เท่าทันการเปลี่ยนแปลง รวมถึงการสร้างสรรค์พัฒนาประเทศ พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 เน้นให้การศึกษาเป็นไปเพื่อพัฒนาคน โดยกำหนดจุดมุ่งหมายและหลักการจัดการศึกษา ต้องเน้นไปเพื่อพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้และคุณธรรม มีจริยธรรมและวัฒนธรรมในการดำรงชีวิต สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข (มาตรา 6) ทั้งนี้การจัดกระบวนการเรียนให้คำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล ให้รู้จักคิดเป็น ทำเป็น รวมทั้งปลูกฝังคุณธรรม ค่านิยมที่ดีงาม และคุณลักษณะอันพึงประสงค์ อีกทั้งประสานความร่วมมือกับบิดา มารดา ผู้ปกครอง และบุคคลในชุมชนทุกฝ่าย เพื่อร่วมกันพัฒนาผู้เรียนตามศักยภาพ (พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ. 2542 : 5) การพัฒนานักเรียนให้มีคุณภาพทั้งในด้านร่างกาย จิตใจ สติปัญญาความสามารถ มีคุณธรรม จริยธรรม และวิถีชีวิตที่เป็นสุขตามที่สังคมมุ่งหวัง โดยผ่านกระบวนการทางการศึกษานั้น นอกจากจะดำเนินการส่งเสริมสนับสนุนด้านความรู้แก่นักเรียนแล้ว การป้องกัน การช่วยเหลือแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นกับนักเรียนก็เป็นสิ่งสำคัญของการพัฒนา (กรมสุขภาพจิต. 2544 : 1) การจัดการเรียนการสอนโดยยึดผู้เรียนสำคัญที่สุด ทุกคนสามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้ ส่งเสริมให้ผู้เรียนพัฒนาตามธรรมชาติและเต็มศักยภาพ (หลักสูตรสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน. 2544)

สภาพสังคมไทยในปัจจุบันมีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว มีสภาวะวิกฤติและปัจจัยเสี่ยงที่เกิดขึ้นมากมาย เช่น ภัยจากการแพร่กระจายของสารเสพติด เป็นปัญหาสำคัญที่นับวันจะเพิ่มจำนวนขึ้นอย่างรวดเร็ว ซึ่งเป็นผลจากบุคคลขาดจุดยืนและไม่เห็นคุณค่าของตนเอง ทำให้หันไปทดลองและแก้ปัญหาโดยการพึ่งสิ่งเสพติด ครอบครัวยุคความอบอุ่น มุ่งเน้นการทำมาหากิน และประโยชน์ทางเศรษฐกิจทำให้ขาดการดูแลเอาใจใส่ในการอบรมดูแลบุตรหลาน (กระทรวงศึกษาธิการ. 2547 : 46) เทคโนโลยีและการสื่อสารมีบทบาทต่อการดำเนินชีวิต เด็กและเยาวชนต้องพยายามปรับตัวเพื่อให้ดำเนินชีวิตอยู่ในสังคมที่เปลี่ยนแปลง ได้อย่างราบรื่นและมีความสุข เมื่อปรับตัวไม่ได้เกิดความคับข้องใจ วิตกกังวล นำมาซึ่งปัญหาค่าง ๆ เช่น

ปัญหาการว่างงาน ปัญหาโรคจิตประสาท โรคเครียด ปัญหาอาชญากรรม ปัญหาทางเพศ (กระทรวงศึกษาธิการ. 2547 : 1) การรับข้อมูลข่าวสาร สื่อ สิ่งพิมพ์ลามกอนาจาร มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสมของเด็กวัยรุ่น ปัจจุบันเด็กและเยาวชนมีการเลียนแบบพฤติกรรมจากสังคมตะวันตก มีการแสดงออกทางผู้สาวอย่างเปิดเผย เป็นพฤติกรรมที่เกิดขึ้นอย่างต่อเนื่องและมีความรุนแรงมากขึ้น ก่อให้เกิดปัญหาทางเพศและอาชญากรรม และปัญหาอื่น ๆ ตามมา ซึ่งเป็นภัยต่อตนเองและครอบครัว สังคม ประเทศชาติ สภาพแวดล้อมในปัจจุบันที่มีการเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา ส่งผลกระทบต่อการดำรงชีวิตของคนในสังคม โดยเฉพาะความเสื่อมโทรมทางด้านคุณธรรม จริยธรรม การบีบบังคับทางด้านเศรษฐกิจเป็นตัวกระตุ้นให้เกิดปัญหาความรุนแรง การเอาัดเอาเปรียบ การกดขี่ข่มเหงของคนในสังคม การใช้ความรุนแรงในการตัดสินปัญหา การทะเลาะวิวาท การทำร้ายร่างกาย พฤติกรรมดังกล่าวบั่นทอนขวัญกำลังใจ การเรียนรู้ของเด็กและเยาวชน

สังคมมีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว ทำให้บุคคลจำเป็นต้องปรับตัวในการดำรงชีวิตให้อยู่รอดและแสวงหาความสุขตามที่ตนต้องการจากแหล่งมั่วสุมประเภทต่าง ๆ หากบุคคลใดหรือครอบครัวใด ไม่สามารถปรับตัวให้ทันกับความเปลี่ยนแปลงของสังคมในปัจจุบันได้ อาจเกิดปัญหาในครอบครัว และในที่สุดก็กระทบถึงบุตรหลาน เมื่อบุตรหลานขาดการอบรมดูแลอย่างใกล้ชิด เด็กจะแสวงหากิจกรรมนันทนาการตามแหล่งมั่วสุมต่าง ๆ ตามความพึงพอใจของตนเอง ทำให้พฤติกรรมเปลี่ยนไปในทางที่ผิด ทั้งด้านคุณธรรม จริยธรรม การเรียนด้อยลง ขาดความเชื่อมั่น การแข่งขันเพื่อให้ได้มาซึ่งการยอมรับของสังคม โดยเฉพาะในกลุ่มเพื่อน ทำให้เกิดความวิตกกังวลและมีภาวะกดดัน เกิดความเครียดที่ส่งผลให้นักเรียนหาทางออกด้วยการทำร้ายตนเองและคิดสั้น เพื่อหนีปัญหาที่กำลังเผชิญอยู่ ซึ่งปัญหาการทำร้ายตนเองและการฆ่าตัวตายมีสถิติสูงขึ้น (กระทรวงศึกษาธิการ. 2547 : 46 - 54)

จากสภาวะวิกฤติในสังคมที่เกิดขึ้นมากมาย การบีบบังคับทางเศรษฐกิจและสังคม มีผลทำให้แต่ละครอบครัวต้องดิ้นรนต่อสู้ชีวิตประจำวันมากขึ้น ทำให้สมาชิกในครอบครัวเกิดความห่างเหินกัน มีการพึ่งพาอาศัยกันน้อยลง และแรงกดดันต่าง ๆ ส่งผลกระทบต่อทางด้านจิตใจ โดยเฉพาะอย่างยิ่งเด็กและเยาวชนในครอบครัวที่ย่ำแย่ จะมีสภาพเจ็บป่วยทางจิต จากผลการวิจัยของกรมสุขภาพจิต (กรมสุขภาพจิต กระทรวงสาธารณสุข. 2544 : 1) พบว่า มีเด็กที่อยู่ในช่วงอายุต่ำกว่า 15 ปี ประมาณ 20 ล้านคน โดยร้อยละ 10 ของเด็กเหล่านี้ หรือประมาณ 2 ล้านคน มีความผิดปกติทางจิต ในด้านใดด้านหนึ่ง จากการรายงานเบื้องต้นของโรงพยาบาล 7 แห่ง จากทุกภาคของประเทศไทยตั้งแต่วันที่ 1 ตุลาคม 2540 ถึง 31 พฤษภาคม 2541 (กรมสุขภาพจิต กระทรวงสาธารณสุข. 2544 : 1)

พบว่ามียางานการบาดเจ็บจากการตั้งใจทำร้ายตนเองของเด็กช่วงอายุ 15 - 20 ปี มีจำนวนร้อยละ 21.62 และอายุระหว่าง 20-25 ปี มีจำนวนร้อยละ 22.06 (กระทรวงศึกษาธิการ. 2547 : 2 - 9) สะท้อนให้เห็นถึงปัญหาเกี่ยวกับความปลอดภัยของเด็กและเยาวชนในกรณีต่าง ๆ ดังนี้

เด็กอายุต่ำกว่า 5 ปี เป็นโรคขาดสารอาหารถึง 1.3 ล้านคน โลหิตจางจากการขาดธาตุเหล็ก ขาดวิตามินเอ ฟันน้ำนมผุเฉลี่ยคนละ 3.4 ซี่ เด็กจะถูกส่งไปรับบริการเลี้ยงดูในสถานเลี้ยงเด็ก ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กหรือโรงเรียนอนุบาลจำนวนมากขึ้น สถานบริการบางแห่งมีปัญหาด้านคุณภาพ และมาตรฐาน มลภาวะในอากาศโดยเฉพาะตามเมืองใหญ่ๆ ทำให้คนเกิดอาการหืดหอบและ ภูมิแพ้ บางพื้นที่พบเด็กได้รับสารพิษจากโลหะหนัก ซึ่งมีผลต่อสติปัญญาและการเจริญเติบโต เด็ก และเยาวชนไทย 1 ใน 20 คน ได้รับการศึกษาถึงระดับอุดมศึกษา 2 ใน 5 คน ที่เรียนจบ อุดมศึกษาแล้วได้งานทำ กลุ่มที่มีรายได้น้อยจะใช้จ่ายเงินเกือบหมดโดยไม่มีเงินเก็บออม เด็กและ เยาวชนไทยถูกใช้งานเกินตัว โดยมีชั่วโมงทำงานสูง ได้ค่าจ้างถูก ขาดสวัสดิการและ ความปลอดภัยในการทำงาน ไม่ได้เงินทดแทนเมื่อเจ็บป่วยหรือบาดเจ็บ ไม่ได้รับการพัฒนา ยกระดับความสามารถในการทำงาน ประสบโรคภัยจากการทำงาน มีปัญหาในการมองเห็น การได้ยิน และเกิดความเครียด วัยรุ่นไทยส่วนใหญ่รับข่าวสารจากสื่อต่าง ๆ มีพฤติกรรม ลอกเลียนแบบ เช่น สูบบุหรี่ ดื่มสุรา เสพสารเสพติด มีเพศสัมพันธ์ก่อนวัยอันควร มีการ ตั้งครรภ์นอกสมรสเพิ่มขึ้น เด็กวัยรุ่น 1 ใน 4 คนมีแนวโน้มที่จะฆ่าตัวตายเมื่อเกิดความกดดันใน ชีวิตจากภาวะอุปทาน ซึ่งเป็นอาการที่สะท้อนความเครียดและวิตกกังวลและการกระทำความผิด ทางอาญามีอัตราเพิ่มขึ้น

จากผลการวิจัยและเอกสารรายงานดังกล่าว เป็นสิ่งที่แสดงให้เห็นสภาพของสังคมไทย ที่น่าเป็นห่วงและส่งผลกระทบต่อการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ โดยเฉพาะเยาวชนอันเป็นกำลัง สำคัญของชาติในอนาคต การขาดความมั่นคงทางอารมณ์ ขาดความรัก ขาดความอบอุ่น ขาดความเข้าใจตนเอง พบว่าเด็กจำนวนไม่น้อยที่ถูกทอดทิ้ง ขาดโอกาสที่จะได้รับการพัฒนา ทางด้านสติปัญญา อารมณ์และจิตใจอย่างเหมาะสม เป็นเหตุให้เกิดปัญหาการปรับตัว ความเครียด ความขัดแย้ง เป็นสาเหตุที่ทำให้เด็กประพฤติดี ผิด แยกตัวออกจากสังคมเนื่องจากขาดการดูแลเอาใจ ใส่จากบิดา มารดา และหันไปพึ่งสิ่งเสพติด มั่วสุม มีการกระทำผิด และฆ่าตัวตาย

จรรยาบรรณในวิชาชีพ ครูมีคุณธรรม จริยธรรม คุณลักษณะที่พึงประสงค์ มีบทบาท หน้าที่ในการพัฒนานักเรียน เอาใจใส่นักเรียนสม่ำเสมอ ตลอดจนผู้ปกครอง ชุมชนต้องร่วมกัน พัฒนา พัฒนาการและความต้องการของนักเรียน ให้มีความสมบูรณ์พร้อมทั้งทางร่างกาย จิตใจ มีความรู้ คุณธรรม จริยธรรม เป็นคนดี มีปัญญา และดำรงชีวิตอย่างมีความสุข สำนักงาน

คณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานเป็นหน่วยงานหนึ่งของกระทรวงศึกษาธิการ ที่จัดการศึกษาให้กับเด็กและเยาวชน ได้ตระหนักและเห็นความสำคัญของปัญหาเหล่านี้ จึงกำหนดนโยบายให้สถานศึกษาทุกแห่งในสังกัด ดำเนินงานตามระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน ให้มีประสิทธิภาพ เพื่อให้ นักเรียนทุกคนได้รับการดูแลช่วยเหลือจากผู้อำนวยการ โรงเรียนและครูอย่างทั่วถึง โดยมีผู้ปกครอง ชุมชน หน่วยงานและองค์กรที่เกี่ยวข้องเข้ามามีส่วนร่วม เพื่อให้เป็นไปตามเจตนารมณ์ของการศึกษาดังกล่าวข้างต้น สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 2 จึงกำหนดนโยบายให้โรงเรียนทุกโรงเรียนในสังกัดดำเนินงานตามระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน

ผู้วิจัยในฐานะผู้อำนวยการโรงเรียนเห็นว่า ระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน เป็นกระบวนการดำเนินงาน ที่มีขั้นตอนและวิธีการทำงานที่ชัดเจน มุ่งเน้นส่งเสริมให้นักเรียนทุกคนมีคุณภาพ ตามความแตกต่างระหว่างบุคคล พัฒนานักเรียนให้มีทักษะในการดำเนินชีวิต มีวุฒิภาวะทางอารมณ์ มีคุณธรรม จริยธรรม รู้จักคิดตัดสินใจ และดำเนินชีวิตอยู่ในสังคมอย่างมีความสุข จึงสนใจที่จะศึกษาสภาพและปัญหาการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน ในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 2 เพื่อเป็นแนวทางในการปรับปรุงและพัฒนาการดำเนินงานตามระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน ในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน

ความมุ่งหมายของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพการดำเนินงานตามระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนของผู้อำนวยการโรงเรียนและครูในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 2
2. เพื่อศึกษาปัญหาการดำเนินงานตามระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนของผู้อำนวยการโรงเรียนและครูในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 2

ความสำคัญของการวิจัย

เป็นข้อมูลที่เป็นประโยชน์ในการปรับปรุงและพัฒนาการดำเนินงานตามระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนในสถานศึกษา

ขอบเขตของการวิจัย

1. ขอบเขตเนื้อหา

ในการศึกษารั้งนี้ ทำการศึกษาสภาพและปัญหาการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 2

ใน 5 ด้าน คือ 1) การรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล 2) การคัดกรองนักเรียน 3) การส่งเสริมนักเรียน 4) การป้องกันและการแก้ไขปัญหา และ 5) การส่งต่อนักเรียน

2. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ประกอบด้วย ผู้อำนวยการโรงเรียนและครูในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 2 จำนวนทั้งสิ้น 3,604 คน จาก 246 โรงเรียน จำแนกเป็นผู้อำนวยการโรงเรียนจำนวน 246 คน ครูจำนวน 3,358 คน

3. กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ประกอบด้วย ผู้อำนวยการโรงเรียนและครูในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 2 ได้จากการสุ่มจากประชากร โดยกำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างตามตารางเครจซี่และมอร์แกน (Krejcie & Morgan) ได้กลุ่มตัวอย่างทั้งหมดจำนวน 495 คน เป็นผู้อำนวยการโรงเรียนจำนวน 150 คน ครูจำนวน 345 คน

4. ตัวแปรที่ศึกษา

4.1 ตัวแปรอิสระ ได้แก่ สถานภาพ ขนาดของโรงเรียน ประสิทธิภาพในการทำงาน

4.2 ตัวแปรตาม ได้แก่ สภาพและปัญหาการดำเนินงานตามระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 2 ทั้ง 5 ด้าน ได้แก่ ด้านการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล ด้านการคัดกรองนักเรียน ด้านการส่งเสริมนักเรียน ด้านการป้องกันและแก้ไขปัญหา และด้านการส่งต่อนักเรียน

คำนิยามศัพท์เฉพาะ

1. สภาพการดำเนินงานตามระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน หมายถึง กระบวนการดำเนินงานดูแลช่วยเหลือนักเรียนอย่างมีขั้นตอน พร้อมด้วยวิธีการและเครื่องมือการทำงานที่ชัดเจน โดยผู้อำนวยการโรงเรียนและครูประจำชั้นหรือครูที่ปรึกษาเป็นบุคลากรหลักในการดำเนินการดูแลช่วยเหลือนักเรียนใน 5 ด้าน ดังนี้

1.1 ด้านการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล หมายถึง ข้อมูลเกี่ยวกับนักเรียนอย่างน้อย 3 ด้านใหญ่ ๆ คือ ด้านความสามารถ ด้านสุขภาพ ด้านครอบครัว

1.2 ด้านการคัดกรองนักเรียน หมายถึง ข้อมูลที่เกี่ยวกับตัวนักเรียน เพื่อการจัดกลุ่ม นักเรียนเป็น 2 กลุ่ม คือ กลุ่มปกติ และกลุ่มเสี่ยงหรือมีปัญหา

1.3 ด้านการส่งเสริมนักเรียน หมายถึง การส่งเสริม สนับสนุนให้นักเรียนทุกคนที่

อยู่ในความดูแลของครูไม่ว่าจะเป็นนักเรียนกลุ่มปกติหรือกลุ่มเสี่ยงและมีปัญหาให้มีคุณภาพมากขึ้น มีความภูมิใจในตนเองในด้านต่างๆ ซึ่งจะช่วยป้องกันมิให้นักเรียนที่อยู่ในกลุ่มปกติกลายเป็นนักเรียน กลุ่มเสี่ยงและมีปัญหา เพื่อเป็นการช่วยเหลือให้นักเรียนกลุ่มเสี่ยงและมีปัญหา กลับมาเป็นนักเรียนกลุ่มปกติและมีคุณภาพตามที่โรงเรียนหรือชุมชนคาดหวังต่อไป

1.4 ด้านการป้องกันและแก้ไขปัญหา หมายถึง การดูแลช่วยเหลือนักเรียนทุกคนเท่าเทียมกัน ควรดำเนินการ 2 ประการคือ การปรึกษาเบื้องต้น การจัดกิจกรรมเพื่อป้องกันและช่วยเหลือแก้ไขปัญหา

1.5 ด้านการส่งต่อนักเรียน หมายถึง กรณีที่ปัญหาที่มีความยากต่อการช่วยเหลือหรือช่วยเหลือนักเรียนมีพฤติกรรมไม่ดีขึ้น ควรดำเนินการส่งต่อไปยังผู้เชี่ยวชาญเฉพาะด้านต่อไป เพื่อให้ปัญหาของนักเรียนได้รับการช่วยเหลืออย่างถูกต้องและรวดเร็วขึ้น หากปล่อยให้เป็นบทบาทหน้าที่ของครูที่ปรึกษา ความยุ่งยากของปัญหาอาจมีมากขึ้นหรือลุกลามกลายเป็นปัญหาใหญ่โตจนยากต่อการแก้ไข การส่งต่อแบ่งออกเป็น 2 ประเภท คือ การส่งต่อภายในครูที่ปรึกษาส่งต่อไปยังครูที่สามารถช่วยเหลือนักเรียนได้ การส่งต่อภายนอก กรณีที่ปัญหาที่มีความยากต่อการช่วยเหลือ หรือช่วยเหลือแล้ว นักเรียนมีพฤติกรรมไม่ดีขึ้น นำส่งต่อผู้เชี่ยวชาญภายนอก (กระทรวงศึกษาธิการ. 2547 : 35 - 55)

2. ปัญหา หมายถึง สิ่งที่เป็นอุปสรรคหรือข้อขัดข้องที่ทำให้กระบวนการดำเนินงานตามระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในองค์ประกอบ 5 ด้าน ไม่บรรลุเป้าหมายที่วางไว้

3. ผู้อำนวยการโรงเรียน หมายถึง ผู้รักษาการในตำแหน่งผู้อำนวยการ โรงเรียน ในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามุขมนตรี เขต 2

4. ครู หมายถึง ครูประจำชั้น ครูที่ปรึกษา ครูแนะแนว และครูผู้สอนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามุขมนตรี เขต 2

5. นักเรียน หมายถึง นักเรียนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามุขมนตรี เขต 2

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ในวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องตามหัวข้อต่อไปนี้

1. แนวคิด หลักการ ทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง

- 1.1 หลักสูตรสถานศึกษา พ.ศ. 2544
- 1.2 นโยบายของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน
- 1.3 มาตรการการปฏิบัติงานตามระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน
- 1.4 การดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนในรูปแบบสหวิทยาการ
- 1.5 การดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน
- 1.6 ขอบข่ายการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน
- 1.7 ประโยชน์ของการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน
- 1.8 กลยุทธ์ความสำเร็จการดูแลช่วยเหลือนักเรียน
- 1.9 การบริหารเชิงระบบ
- 1.10 การนิเทศ ติดตาม และประเมินผล
- 1.11 บทบาทของหน่วยงานและบุคลากรที่เกี่ยวข้อง
- 1.12 การดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนของสถานศึกษา
- 1.13 การดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนของครูประจำชั้น/ครูที่ปรึกษา
- 1.14 มาตรฐานคุณภาพระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน
- 1.15 การดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของครูแนะแนว/ผู้เกี่ยวข้อง
- 1.16 ผลสำเร็จของระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน

2. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

- 2.1 งานวิจัยในประเทศ
- 2.2 งานวิจัยต่างประเทศ

แนวคิด หลักการ ทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง

1. หลักสูตรสถานศึกษา พ.ศ. 2544

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ (2542 : 12) ได้ให้ความสำคัญในเรื่องขององค์รวมและการบูรณาการเป็นอย่างมาก อันเป็นเจตนารมณ์และเป็นความมุ่งหมายที่จะต้องจัดการศึกษาให้คนไทยมีความสมบูรณ์ทั้งร่างกายและจิตใจ โดยในมาตรา 23 ได้กล่าวถึง สาระการเรียนรู้ เน้นความสำคัญทั้งความรู้ คุณธรรมกระบวนการเรียนรู้และบูรณาการตามความเหมาะสมของแต่ละระดับการศึกษาในเรื่องเกี่ยวกับตนเองและความสัมพันธ์ของตนเองกับสังคม ตลอดจนประวัติศาสตร์ความเป็นมาของสังคมไทย การเมืองและการปกครอง ความรู้และทักษะด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี รวมทั้งเรื่อง การจัดการด้านคณิตศาสตร์ ด้านภาษา การประกอบอาชีพและการดำรงชีวิตอย่างมีความสุข การใช้ และการบำรุงรักษาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ความรู้เกี่ยวกับศาสนา ศิลปะ วัฒนธรรม การกีฬา ภูมิปัญญาไทยและการประยุกต์ใช้ และในมาตรา 24 ได้กล่าวถึง กระบวนการเรียนรู้ ต้องจัดเนื้อหาสาระและกิจกรรมให้สอดคล้องกับความสนใจ ความถนัดและความแตกต่างของผู้เรียน ฝึกทักษะกระบวนการคิด การจัดการ การเผชิญสถานการณ์และประยุกต์ใช้เพื่อป้องกันและแก้ไข ปัญหา ให้ผู้เรียนเรียนรู้จากประสบการณ์จริง ฝึกการปฏิบัติ ให้ทำได้ คิดเป็น ทำเป็น รักการอ่าน และเกิดการใฝ่รู้อย่างต่อเนื่อง ผสมผสานสาระความรู้ด้านต่าง ๆ อย่างสมดุล รวมทั้งปลูกฝังคุณธรรม ค่านิยม และคุณลักษณะอันพึงประสงค์ไว้ในทุกวิชา ผู้สอนสามารถจัดบรรยากาศ สภาพแวดล้อม สื่อการเรียน อำนวยความสะดวกให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้และใช้การวิจัยเป็นส่วนหนึ่งของ กระบวนการเรียนรู้ ทั้งนี้ผู้สอนและผู้เรียนอาจเรียนรู้ไปพร้อมกันจากสื่อและแหล่งเรียนรู้ที่หลากหลาย พ่อแม่ ผู้ปกครอง และชุมชน มีส่วนร่วมในการจัดการเรียนรู้ให้เกิดขึ้นได้ทุกเวลา ทุกสถานที่

กระทรวงศึกษาธิการ (2544 : 27-28) อธิบายเกี่ยวกับหลักสูตรสถานศึกษาใน หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 ว่าหลักสูตรสถานศึกษาประกอบด้วยการเรียนรู้ ทั้งมวลและประสบการณ์อื่น ๆ ที่สถานศึกษาแต่ละแห่งวางแผนเพื่อพัฒนาผู้เรียน โดยต้องจัดทำ สาระการเรียนรู้ ทั้งรายวิชาที่เป็นพื้นฐานและรายวิชาที่ต้องการเรียนเพิ่มเติมเป็นรายปีหรือรายภาค จัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนทุกภาคเรียน และกำหนดคุณลักษณะอันพึงประสงค์จากมาตรฐาน การศึกษาขั้นพื้นฐานซึ่งเป็นส่วนประกอบที่สำคัญของการจัดหลักสูตรสถานศึกษา

ลำลี ทองธิว (2543 : 38-39) กล่าวว่า หลักสูตรสถานศึกษาเป็นหลักสูตรที่พยายาม ทำให้หลักสูตรแกนกลางสอดคล้องกับบริบทของท้องถิ่นสถานศึกษา ครูและนักเรียนยังคงต้อง ยึดหลักสูตรแกนกลางไว้ แต่สามารถนำสาระความรู้บางเรื่องในหลักสูตรแกนกลาง ปรับใช้ให้ เหมาะสมกับสภาพปัญหาในชุมชน และสังคม สอดคล้องกับภูมิปัญญาท้องถิ่นและคุณลักษณะ

อันพึงประสงค์ในท้องถิ่นนั้น ได้หลักสูตรที่ยึดแกนกลาง หรือมาตรฐานสาระที่กำหนดโดย ส่วนกลาง แต่ให้มีบางส่วนที่ได้รับการปรับเปลี่ยน ให้สอดคล้องกับท้องถิ่น หลักสูตรสถานศึกษา ในความหมายของหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2544

อุดม เชยกิจวงศ์ (2545 : 6 - 7) อธิบายว่าหลักสูตรท้องถิ่นเป็นหลักสูตรที่พัฒนาขึ้น จากปัญหาและความต้องการของผู้เรียน เป็นหลักสูตรที่พัฒนาขึ้นเพื่อแก้ปัญหาของท้องถิ่น ตรง กับความต้องการของผู้เรียน มีความใหม่ ทันสมัย เป็นปัจจุบันอยู่เสมอ และมีลักษณะที่สำคัญ ดังนี้ 1) เป็นหลักสูตรที่ตอบสนองชีวิตจริงของผู้เรียนที่เป็นปัจจุบันเพื่อนำไปสู่การเตรียม อนาคต มีความเข้าใจเรื่องความเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วในยุคโลกาภิวัตน์ ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้เพื่อสร้าง องค์ความรู้ เรียนรู้เพื่อพัฒนาความสามารถในการปฏิบัติจริง เรียนรู้เพื่อการอยู่ร่วมกัน และเรียนรู้ เพื่อพัฒนาศักยภาพของตนเอง 2) เป็นหลักสูตรที่พัฒนาจากความต้องการหรือสิ่งที่เป็นปัญหา ที่สอนให้ผู้เรียน ได้เรียนรู้เพื่อการแก้ปัญหา 3) เป็นหลักสูตรระยะสั้นที่เป็นปัจจุบันและตรงกับ ความต้องการของกลุ่มเป้าหมายในปัจจุบัน 4) เป็นหลักสูตรที่บูรณาการกับวิชาต่าง ๆ และบูรณา การกับชีวิตจริงได้ 5) เป็นหลักสูตรที่ได้มาจากสภาพปัญหาหรือความต้องการของผู้เรียนและ ชุมชนอย่างแท้จริง 6) เป็นหลักสูตรที่ยึดผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง ผู้เรียนได้เรียนรู้ตามระดับ ความสามารถและตรงกับสภาพปัญหาของตนเอง โดยมีครูเป็นผู้วางแผน ให้คำแนะนำชี้แนะและ อำนวยความสะดวกเพื่อเปิดโอกาสให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมอย่างสูงสุด

ความสำคัญของหลักสูตรสถานศึกษา

หลักสูตรสถานศึกษาเป็นหลักสูตรที่พัฒนาโดยกระบวนการมีส่วนร่วมของทุกฝ่าย ที่เกี่ยวข้อง ซึ่งประกอบด้วย ผู้บริหาร ครูผู้สอน คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ภูมิปัญญา ท้องถิ่น ผู้ปกครองนักเรียน คนในชุมชน ตลอดจนนักวิชาการพัฒนาหลักสูตร เพื่อให้ได้มรดก ประสพการณ์ทั้งหมด ที่พัฒนาขึ้นบนพื้นฐานของมาตรฐานการเรียนรู้และสาระการเรียนรู้กลาง ของประเทศ และส่วนที่เป็นความจำเป็นและต้องการของท้องถิ่น เพื่อเป็นแนวทางในการจัด การศึกษา เพื่อพัฒนาผู้เรียนให้สอดคล้องกับเป้าหมายของประเทศและของท้องถิ่น หลักสูตร สถานศึกษาจึงมีความสำคัญอย่างยิ่งต่อการพัฒนาคนในท้องถิ่นให้เป็นไปตามมาตรฐานของ ประเทศ และสอดคล้องกับบริบทเฉพาะของท้องถิ่นด้วย

ธวัชชัย ชัยจิรฉายากุล และคนอื่น ๆ (2545 : 5-6) มีความเห็นว่า การที่บุคลากรของ สถานศึกษามีส่วนร่วมในการพัฒนาหลักสูตร โดยเฉพาะผู้บริหารและครูผู้สอนจะช่วยให้ ผู้เกี่ยวข้องดังกล่าวเข้าถึงและเข้าใจความสำคัญทิศทางของหลักสูตรและการจัดการเรียนการสอน ให้บรรลุวัตถุประสงค์ได้อย่างแท้จริง เนื่องจากได้มีการวิเคราะห์ ตรวจสอบ และร่วมกันหาข้อ ยุติอย่างรอบคอบ ซึ่งจะทำให้การบริหารหลักสูตร การจัดการเรียนการสอนของครู ตามหลักสูตร

ที่ตนมีส่วนร่วมในการสร้าง จะทำให้การจัดการเรียนการสอนสนองความต้องการของผู้เรียนและบรรลุมรรคผลประสงคที่วางไว้ มากกว่าการบริหารและการจัดการเรียนการสอนตามหลักสูตรที่กำหนดมาจากส่วนกลาง เนื่องจากหลักสูตรสถานศึกษาที่พัฒนาขึ้นสอดคล้องกับธรรมชาติของผู้เรียนในแต่ละท้องถิ่นที่มีความแตกต่างและมีความหลากหลายค่อนข้างสูง ซึ่งเนื้อหาสาระและรายวิชาต่าง ๆ ที่กำหนดจากส่วนกลางไม่สามารถสนองความต้องการเฉพาะดังกล่าวของสถานศึกษาได้

กระทรวงศึกษาธิการ (2544 : 27 - 28) ให้แนวทางการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาโดยให้สถานศึกษาทำงานร่วมกับครอบครัวและชุมชน ท้องถิ่น วัด และหน่วยงานทั้งภาครัฐและเอกชนในท้องถิ่น เพื่อให้เกิดผลตามจุดมุ่งหมายของหลักสูตรสถานศึกษา ซึ่งเป็นความสำคัญของหลักสูตรสถานศึกษาที่มีการพัฒนาตามจุดมุ่งหมาย บริบท และแนวทางดังกล่าว ดังนี้ 1) หลักสูตรสถานศึกษาควรพัฒนาให้เด็กเกิดความสุขและความเพลิดเพลินในการเรียนรู้ เปรียบเสมือนเป็นวิธีสร้างกำลังใจและเร้าใจให้เกิดความก้าวหน้าแก่ผู้เรียนให้ได้มากที่สุด มีความรู้สูงสุดสำหรับผู้เรียนทุกคน ควรสร้างความเข้มแข็ง ความสนใจ และประสบการณ์ให้ผู้เรียน และพัฒนาความมั่นใจในการเรียนและทำงานอย่างเป็นอิสระและร่วมใจกัน ควรให้ผู้เรียนมีทักษะการเรียนรู้สำคัญ ๆ ในการอ่านออกเขียนได้ คิดเลขเป็น ได้ข้อมูลสารสนเทศ และเทคโนโลยีสื่อสาร ส่งเสริมจิตใจที่อยากรู้อยากเห็น และมีกระบวนการคิดอย่างมีเหตุผล 2) หลักสูตรสถานศึกษาควรส่งเสริมการพัฒนาด้านจิตวิญญาณ จริยธรรม สังคมและวัฒนธรรม โดยเฉพาะพัฒนาหลักการในการจำแนกระหว่างถูกและผิด เข้าใจและศรัทธาในความเชื่อของตน ความเชื่อและวัฒนธรรมที่แตกต่างกันว่ามีอิทธิพลต่อตัวบุคคลและสังคม หลักสูตรสถานศึกษาต้องพัฒนาหลักคุณธรรมและความอิสระของผู้เรียน และช่วยให้เป็นพลเมืองที่มีความรับผิดชอบ สามารถช่วยพัฒนาสังคมให้เป็นธรรมขึ้น มีความเสมอภาค ควรพัฒนาความตระหนัก เข้าใจ และยอมรับสภาพแวดล้อมที่ตนดำรงชีวิตอยู่ ยึดมั่นในข้อตกลงร่วมกันต่อการพัฒนาที่ยั่งยืนทั้งในระดับส่วนตน ระดับท้องถิ่น ระดับชาติ และระดับโลก หลักสูตรสถานศึกษาควรสร้างให้ผู้เรียนมีความพร้อมในการเป็นผู้บริโภคที่ตัดสินใจแบบมีข้อมูลและเป็นอิสระ และเข้าใจในความรับผิดชอบ

วัฒนาพร ระงับทุกข์ (2545 : 3) กล่าวถึงความสำคัญของหลักสูตรสถานศึกษาว่ามีความสำคัญต่อการพัฒนาผู้เรียนในทุก ๆ ด้าน เพราะหลักสูตรเป็นแนวทางให้ผู้บริหารสถานศึกษา ครู อาจารย์ ตลอดจนผู้เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาให้สามารถจัดมวลประสบการณ์ให้ผู้เรียน ได้พัฒนาตนเองในด้านความรู้ ทักษะ คุณธรรม จริยธรรม และคุณลักษณะอันพึงประสงค์ จนบรรลุมรรคผลตามจุดหมายของการจัดการศึกษา ดังนั้นจะเห็นได้ว่าหลักสูตรสถานศึกษาที่มีการพัฒนาโดยกระบวนการมีส่วนร่วมของบุคคลทั้งในและนอกสถานศึกษาโดยมีวัตถุประสงค์ให้ได้หลักสูตรที่เป็นทิศทางการจัดการศึกษาของสถานศึกษา เป็นหลักสูตรที่พัฒนาได้สอดคล้องกับ

ความต้องการของท้องถิ่น ในอันที่จะให้ผู้เรียนมีพัฒนาการทุกด้าน และมีคุณลักษณะที่สอดคล้องกับความคิดหวังของท้องถิ่น และประเทศชาติ และเป็นหลักสูตรที่มีการนำเอาสาระที่เกี่ยวข้องกับท้องถิ่น ผนวกกับสาระการเรียนรู้ตามมาตรฐานกลาง ได้แก่ ประวัติความเป็นมาของท้องถิ่น ภูมิปัญญาท้องถิ่น ขนบธรรมเนียมและประเพณีอันดีงามของท้องถิ่น เพื่อให้คนในท้องถิ่นได้เรียนรู้และตระหนักถึงความสำคัญของท้องถิ่น ก่อให้เกิดศรัทธา เชื่อมั่นและภูมิใจในภูมิปัญญาท้องถิ่น เป็นการปลูกฝังความรัก การยอมรับ และหวงแหนในท้องถิ่นของตน

2. นโยบายของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

สถานศึกษาทุกแห่งจัดให้มีระบบการดูแลนักเรียน และกำหนดมาตรการสนับสนุน ส่งเสริมศักยภาพนักเรียน เน้นกิจกรรมส่งเสริมพัฒนา ป้องกัน แก้ไขปัญหา และการคุ้มครองสิทธิเด็กโดยการมีส่วนร่วมของบุคลากรและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

3. มาตรการการปฏิบัติงานตามระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน

1. สร้างความเข้มแข็งให้โรงเรียนมีมาตรฐานในการจัดระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน
2. จัดกิจกรรมส่งเสริมความปลอดภัยด้านสิ่งแวดล้อมทางกายภาพทางสังคม สิทธิเด็ก ตลอดจนป้องกันแก้ไขปัญหาด่าง ๆ ของนักเรียน เช่น ปัญหาสารเสพติด ปัญหาพฤติกรรม ปัญหาทางเพศ โดยประสานความร่วมมือกับผู้ปกครองชุมชน และองค์กรในท้องถิ่น
3. สร้างเครือข่ายแลกเปลี่ยนเรียนรู้ เชื่อมโยงความรู้สารสนเทศและความร่วมมือระหว่างผู้ปกครอง ชุมชน องค์กร และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง
4. ประสานการจัดทำระบบข้อมูลสารสนเทศเพื่อการพัฒนา ส่งเสริม แก้ไข และส่งต่อนักเรียนในทุกระดับและทุกประเภท

4. ระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนในรูปแบบสหวิทยาการ

ระยะที่ 1 ปรับเปลี่ยนบทบาทและเจตคติของผู้บริหารและครู-อาจารย์ไปสู่ความรับผิดชอบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนอย่างเป็นองค์รวม สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (สพฐ.) ดำเนินการ ดังนี้ 1) กำหนดจุดเน้นนโยบายระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนระยะเร่งด่วน 2) ประชุมมอบนโยบายแก่ผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา 175 เขต 3) ติดตามผลการดำเนินงานระยะที่ 1 ผลสำเร็จ คือ โรงเรียนประถมศึกษาและโรงเรียนขยายโอกาสทุกโรงเรียนดำเนินงานตามระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา (สพท.) การดำเนินการ ดังนี้ 1) แปลงนโยบายสู่การปฏิบัติ โดยกำหนดเป้าหมายการดูแลช่วยเหลือนักเรียนให้เป็นรูปธรรมที่ชัดเจน และเป็นเป้าหมายที่เป็นพลังแรงบันดาลใจให้สถานศึกษาดำเนินการด้วยความมุ่งมั่น 2) จัดกิจกรรมปรับเปลี่ยนบทบาทและเจตคติ ของผู้บริหาร

ไปสู่ความรับผิดชอบ การดูแลช่วยเหลือนักเรียนอย่างเป็นองค์รวม 3) ติดตามผลการดำเนินงาน สถานศึกษา ระยะที่ 1 ผลสำเร็จ ผู้บริหารสถานศึกษาปรับเปลี่ยนบทบาทและเจตคติสู่ความ รับผิดชอบ ดูแลช่วยเหลือนักเรียนอย่างเป็นองค์รวม สถานศึกษา การดำเนินการ ดังนี้ 1) สร้าง ความเข้าใจและปรับเปลี่ยนบทบาทเจตคติของครู-อาจารย์ ไปสู่การดูแลช่วยเหลือนักเรียนอย่างเป็น องค์รวม

2) โรงเรียนมัธยมศึกษาและโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา วางระบบการดูแลช่วยเหลือ นักเรียน 3) ส่งเสริมให้ครู-อาจารย์เยี่ยมบ้านนักเรียนอย่างทั่วถึง ประสานสัมพันธ์เครือข่าย ผู้ปกครอง ชุมชน ในการดูแลช่วยเหลือ นักเรียน ผลสำเร็จ นักเรียนทุกคนในโรงเรียนมัธยมศึกษา และโรงเรียนขยายโอกาส ได้รับการดูแลอย่างทั่วถึงและใกล้ชิดและปัญหาของนักเรียนลดลง

ระยะที่ 2 พัฒนาระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน ในโรงเรียนมัธยมศึกษาและโรงเรียน ขยายโอกาส และวางระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในโรงเรียนทั่วไปทุกโรงเรียน (ธันวาคม 2546- พฤษภาคม 2547) สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (สพฐ.) การดำเนินงานกิจกรรม หลัก 1) จัดทำสื่อความรู้/คู่มือการดำเนินงานระบบ การดูแลช่วยเหลือนักเรียน สำหรับ สถานศึกษาทั่วไป 2) วางระบบประสานงานกับสาธารณสุขและเครือข่ายการส่งต่อนักเรียน 3) จัดประชุมเป็นรายเขตตรวจราชการ ระหว่าง สพฐ. สาธารณสุข และเครือข่ายอื่น 4) อบรม วิทยากรแกนนำเขตพื้นที่การศึกษา 5) จัดอบรมครูแนะแนว ผู้ช่วยฝ่ายปกครอง เรื่องจิตวิทยา วัยรุ่น ผลสำเร็จ โรงเรียนมัธยมศึกษาโรงเรียนขยายโอกาสและโรงเรียนทั่วไป ทุกแห่ง มีระบบ การดูแลช่วยเหลือนักเรียนอย่างเป็นองค์รวม สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา (สพท.) ดำเนินการ ดังนี้ 1) สร้างทีมวิทยากรแกนนำให้การสนับสนุน สถานศึกษาในการฝึกอบรมครู 2) จัดตั้งหน่วย เคลื่อนที่เร็วเพื่อให้การช่วยเหลือ นักเรียนกรณีเกิดเหตุการณ์ฉุกเฉิน และรายงาน สายตรง สพฐ 3) จัดทำสารสนเทศนักเรียนกลุ่มปกติ กลุ่มเสี่ยง และกลุ่มมีปัญหา 3) ติดตามผลการดำเนินงาน สถานศึกษา ระยะที่ 2 ผลสำเร็จ ปัญหาของเด็กนักเรียนในเขตพื้นที่ลดน้อยลงและเมื่อมี เหตุการณ์ฉุกเฉินเกิดขึ้นแก่นักเรียน ได้รับการช่วยเหลือทันที สถานศึกษา การดำเนินการ ดังนี้ 1) โรงเรียนมัธยมศึกษาและโรงเรียนขยายโอกาส พัฒนาการดำเนินงานระบบการดูแล ช่วยเหลือให้นักเรียนให้เข้มแข็งและมีประสิทธิภาพ 2) สถานศึกษาทั่วไปจัดระบบการดูแลช่วยเหลือ นักเรียน 3) X-RAY นักเรียน รู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคลและเยี่ยมบ้านนักเรียนทุกคนอย่างทั่วถึง ผลสำเร็จ มีเครือข่ายประสานสัมพันธ์ระหว่างสถานศึกษา ผู้ปกครอง ชุมชน และองค์กรต่าง ๆ ใน การเฝ้าระวังดูแลช่วยเหลือนักเรียน

ระยะที่ 3 เสริมสร้างและพัฒนาความเข้มแข็งระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน (พฤษภาคม - ตุลาคม 2547) (กระทรวงศึกษาธิการ. 2547 : 18) สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (สพฐ.) ดำเนินการ ดังนี้ 1) อบรมครูทำหน้าที่จิตวิทยาตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา เพื่อให้ความช่วยเหลือนักเรียนเมื่อต้องคดีอาญา 2) จัดกิจกรรมผดุงระบบฯ ส่งเสริมขวัญ กำลังใจแก่ผู้บริหาร ครูประจำชั้น/ ครูที่ปรึกษา ผู้ปกครอง ชุมชน และองค์กรที่เกี่ยวข้องในการดูแลช่วยเหลือนักเรียนอย่าง มีระบบและมีประสิทธิภาพ 3) ติดตามผลการดำเนินงาน ระยะที่ 3 ผลสำเร็จ สถานศึกษาในสังกัดมีความเข้มแข็งในการดำเนินงานดูแลช่วยเหลือนักเรียน และนักเรียนทุกกลุ่มได้รับการดูแลอย่างทั่วถึงและมีความเสมอภาคกัน

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา (สพท.) ดำเนินการ ดังนี้ 1) ส่งเสริมให้สถานศึกษามีครูทำหน้าที่จิตวิทยา เพื่อส่งเสริมและแก้ปัญหาพัฒนาการวัยรุ่น โดยเฉพาะสถานศึกษาในช่วงชั้นที่ 3-4 2) จัดกิจกรรมผดุงระบบฯ ส่งเสริมขวัญกำลังใจแก่ผู้บริหารครูประจำชั้น/ครูที่ปรึกษา ชุมชน และองค์กรที่เกี่ยวข้อง ในการดูแลช่วยเหลือนักเรียนอย่างมีระบบและมี ประสิทธิภาพ 3) ติดตามผลการดำเนินงานสถานศึกษา ระยะที่ 3 ผลสำเร็จ ปัญหาของนักเรียนในเขตพื้นที่ลดน้อยลงและระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนมีการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง สถานศึกษา ดำเนินการ ดังนี้

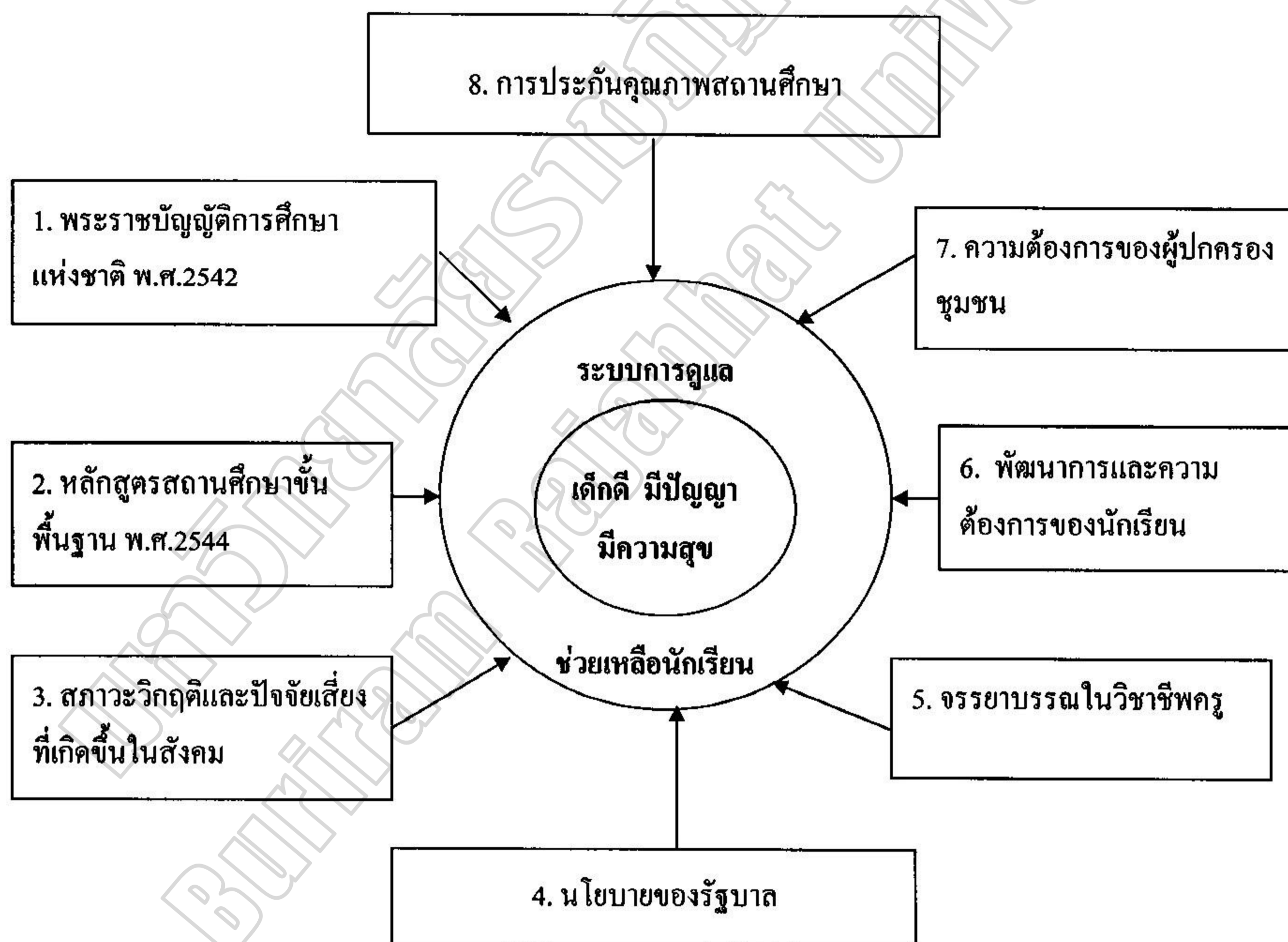
- 1) ส่งเสริมบุคลากรให้เข้ารับการอบรมจิตวิทยาวัยรุ่นและทักษะการดูแล ป้องกัน และแก้ไข ปัญหา นักเรียน
- 2) จัดกิจกรรมผดุงระบบฯ เพื่อสร้างขวัญกำลังใจแก่บุคลากรของสถานศึกษา
- 3) สถานศึกษานิเทศ ติดตามผลการดำเนินงาน ของตนเอง ผลสำเร็จ การดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนมีการพัฒนาให้มีประสิทธิภาพมากขึ้นและปัญหานักเรียนในสถานศึกษา ลดน้อยลง

ระยะยั่งยืน ระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนเป็นส่วนหนึ่งของการบริหารจัดการ การศึกษาขั้นพื้นฐาน เข้าสู่มาตรฐานการประกันคุณภาพระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (สพฐ.) ดำเนินการ ดังนี้ 1) จัดกิจกรรมพัฒนา วัฒนธรรมการดูแล ช่วยเหลือนักเรียน เพื่อป้องกันและแก้ไข ปัญหาที่อาจจะเกิดขึ้นกับนักเรียนใน อนาคตโดยการฝึกอบรมผู้บริหารและครู เรื่อง “Future Problem Solving” 2) จัดกิจกรรมผดุง ระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน เสริมสร้างขวัญกำลังใจอย่างต่อเนื่อง 3) ประเมินผลการดำเนินงาน เป็นระยะอย่างต่อเนื่อง ผลสำเร็จ สถานศึกษาในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้น พื้นฐานทุกแห่งเข้าสู่มาตรฐานการประกันคุณภาพระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน สำนักงานเขต พื้นที่การศึกษา (สพท.) ดำเนินการ ดังนี้ 1) จัดกิจกรรมพัฒนานวัตกรรม การดูแลช่วยเหลือ นักเรียน เพื่อเข้าสู่มาตรฐานการประกันคุณภาพระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน 2) จัดกิจกรรม ผดุงระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน เสริมสร้างขวัญกำลังใจอย่างต่อเนื่อง 3) ติดตามผลการ

ดำเนินงานสถานศึกษาเป็นระยะอย่างต่อเนื่อง ผลสำเร็จ สถานศึกษาในเขตพื้นที่การศึกษาทุกแห่ง เข้าสู่มาตรฐานการประกันคุณภาพระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน สถานศึกษา การดำเนินงาน กิจกรรมหลัก 1) ส่งเสริมให้ครูพัฒนานวัตกรรมการดูแลช่วยเหลือนักเรียนเพื่อเข้าสู่มาตรฐานการประกันคุณภาพระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน บำรุงขวัญ กำลังใจแก่บุคลากร 3) สร้างสายใย เครือข่าย สถานศึกษา ผู้ปกครอง ชุมชนและองค์กรที่เกี่ยวข้อง 4) ประเมินผลการดำเนินงานของตนเองเพื่อการ พัฒนา ผลสำเร็จ สถานศึกษาเข้าสู่มาตรฐานการประกันคุณภาพระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนอย่างยั่งยืน

5. การดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน

ความสำคัญและความเป็นมาของระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน

ภาพประกอบ 1 ความสำคัญและความเป็นมาของระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน

ที่มา : กระทรวงศึกษาธิการ (2547 : 1)

6. ขอบข่ายการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน ได้แก่ นักเรียนทุกคน ได้รับการดูแลช่วยเหลือ ดำเนินการทั้งส่งเสริม พัฒนา ป้องกัน และแก้ไข การมีส่วนร่วมของบุคลากรทุกคนในโรงเรียนทั้งผู้บริหาร ครูผู้สอน ผู้ปกครอง ชุมชน หน่วยงาน และองค์กรที่เกี่ยวข้อง

7. ประโยชน์ของการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน

นักเรียน ได้รับการดูแลช่วยเหลือและพัฒนาด้านสุขภาพกาย สุขภาพจิต และสภาพแวดล้อมทางสังคมอย่างทั่วถึง ได้รับการส่งเสริม พัฒนา ป้องกัน แก้ไขปัญหาทั้งด้านการเรียนรู้และความสามารถพิเศษ ได้รู้จักตนเอง สามารถปรับตัว มีทักษะทางสังคมและอยู่ในสังคมได้อย่างเป็นสุข มีทักษะชีวิตและมีสัมพันธภาพที่ดีกับเพื่อนครู และผู้ปกครอง

ครู ตระหนักและเห็นความสำคัญในการดูแลช่วยเหลือนักเรียน มีเจตคติที่ดีต่อนักเรียน มีผลงานสอดคล้องกับมาตรฐานการประเมินคุณภาพการศึกษา มีความรักความศรัทธาในวิชาชีพครู

ผู้บริหาร รู้ศักยภาพของครูในการขับเคลื่อนให้เกิดการปฏิรูปการศึกษา ได้ข้อมูลพื้นฐานของนักเรียน ใช้ในการกำหนด แนวทางในการพัฒนานักเรียน หลักสูตรและคุณภาพทางการศึกษา มีรูปแบบกระบวนการพัฒนาและการพัฒนาเชิงระบบภายใต้การมีส่วนร่วม

โรงเรียน มีผลการดำเนินงานตามมาตรฐานการศึกษา ได้รับการยอมรับ การสนับสนุนและความร่วมมือจากชุมชน บุคลากรองค์กรที่เกี่ยวข้อง มีการพัฒนาสังคมแห่งการเรียนรู้และเอื้ออาทร

ผู้ปกครอง ชุมชน ตระหนักในการมีส่วนร่วมกับโรงเรียน เข้าใจถึงวิธีการอบรมสั่งสอนบุตรหลาน เป็นตัวอย่างที่ดีต่อบุตรหลานและบุคคลในชุมชน มีสัมพันธภาพที่ดีกับบุตรหลาน เป็นครอบครัวที่เข้มแข็ง

เขตพื้นที่การศึกษา พัฒนานวัตกรรมในการพัฒนานักเรียน พัฒนาองค์ความรู้เกี่ยวกับการทำงาน การนิเทศติดตามผล ประเมินผลและการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน มีระบบข้อมูลสารสนเทศทั้งข้อมูลระดับบุคคล และระดับโรงเรียนเพื่อพัฒนาต่อไป

ประเทศชาติ นักเรียนมีคุณภาพดี มีปัญญา และมีความสุข มีการเชื่อมโยงข้อมูลของประชาชนทุกระดับ ลดปัญหาที่ส่งผลกระทบต่อเด็กและเยาวชน ลดค่าใช้จ่ายของหน่วยงานต่างๆ ประชาชนมีคุณภาพเป็นกำลังสำคัญในการพัฒนาประเทศ

8. กลยุทธ์ ความสำเร็จในการดูแลช่วยเหลือนักเรียน

การบริหารงานเชิงระบบ ได้แก่ การวางแผน การดำเนินงาน การตรวจสอบ/ประเมินผล การปรับปรุงพัฒนา การนิเทศติดตามและประเมินผล การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ได้แก่ ภายในโรงเรียน ภายนอกโรงเรียน การทำงานเป็นทีม ทีมนำ ทีมสนับสนุน ทีมทำ

9. การบริหารงานเชิงระบบ

การวางแผนงาน (Plan) เป็นการวางระบบ ซึ่งเป็นองค์ประกอบแรกที่สำคัญที่สุด จะต้องกำหนดขั้นตอนการทำงานเป็นกระบวนการ แต่ละขั้นตอนมีวิธีการปฏิบัติเป็นมาตรฐานและการบันทึกการทำงานเป็นปัจจุบัน ข้อมูลจากบันทึกนี้จะนำไปสู่การตรวจสอบประเมินตนเองและให้ผู้อื่นตรวจสอบได้และเป็นสารสนเทศที่สะท้อนให้เห็นคุณภาพตามมาตรฐาน และตัวชี้วัดของระบบย่อยส่งผลถึงคุณภาพของโรงเรียนทั้งระบบ การดำเนินงาน (Do) เป็นการปฏิบัติร่วมกันของทุกคนโดยใช้กระบวนการ วิธีการ และบันทึก บุคคลภายในองค์กรที่รับผิดชอบในระบบย่อยต่างๆ จะปฏิบัติและบันทึกต่อเนื่องเป็นปัจจุบัน การตรวจสอบ/ประเมินผล (Check) เป็นการประเมินตนเอง ร่วมกันประเมิน ทือผลัดเปลี่ยนกันประเมินภายในระหว่างบุคคล ระหว่างทีมย่อยในโรงเรียน การปรับปรุงพัฒนา (Act) เป็นการนำผลการประเมินมาแก้ไขพัฒนา งาน ซึ่งอาจจะแก้ไขพัฒนาในส่วนที่เป็นกระบวนการ วิธีการ ปังจัยหรือการบันทึกให้ดีขึ้น จนระบบคุณภาพหรือวงจรคุณภาพเป็นวัฒนธรรมการทำงานขององค์กรอย่างยั่งยืน

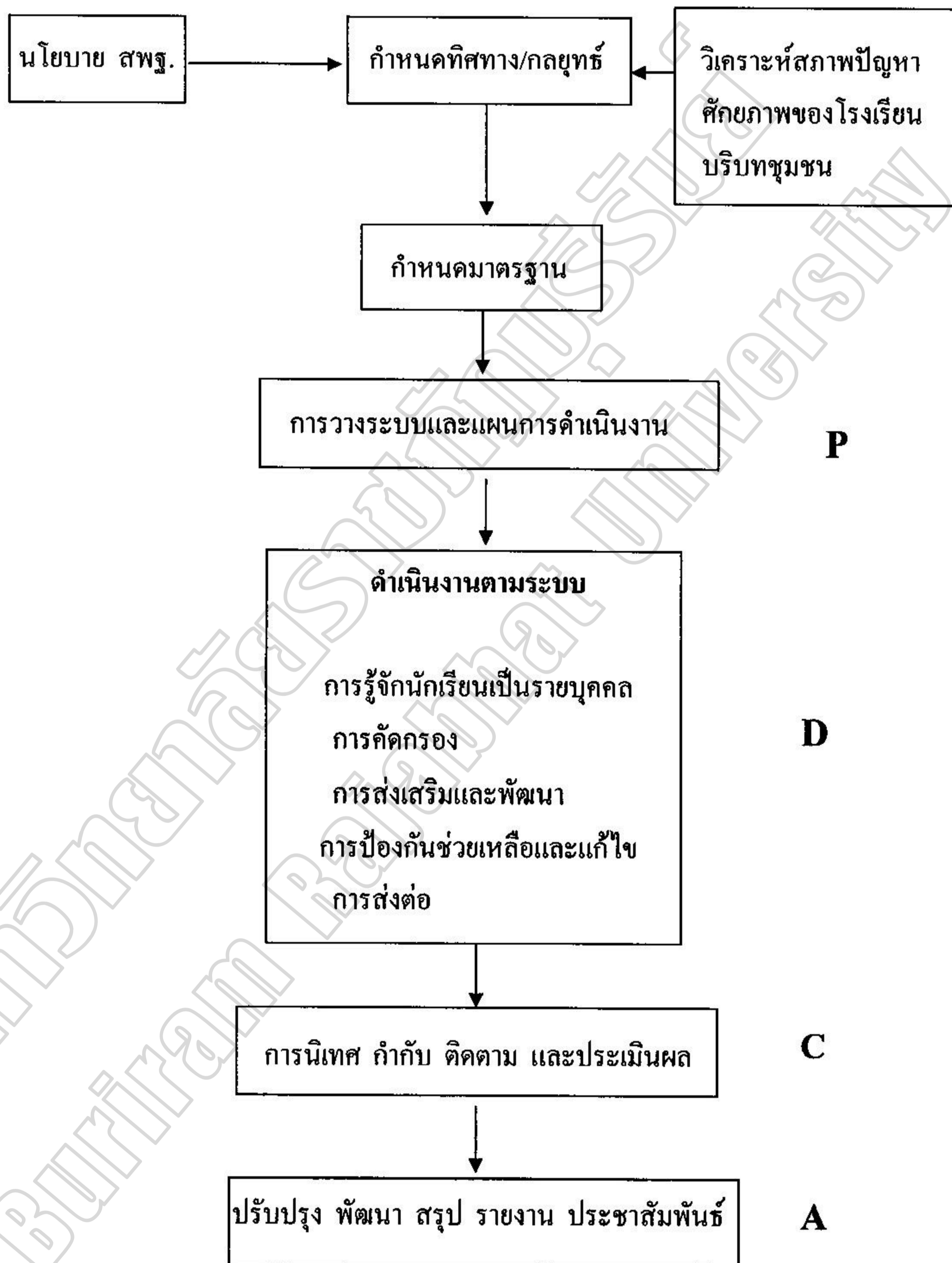
10. การนิเทศ ติดตาม ประเมินผล

การนิเทศ ติดตาม และประเมินผล เป็นกระบวนการสำคัญในการพัฒนางาน ช่วยส่งเสริม สนับสนุน และใช้ข้อมูลย้อนกลับที่จะนำไปใช้ปรับปรุงงานต่อไป

การนิเทศ ติดตาม และประเมินผลการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน ให้บรรลุเป้าหมายอย่างมีคุณภาพ ควรดำเนินการให้เป็นระบบดังนี้

1. การวางแผนงาน (P) ประกอบด้วย แต่งตั้งคณะกรรมการ กำหนดวัตถุประสงค์ เป้าหมาย ตัวชี้วัด ความสำเร็จ เครื่องมือ วิธีการ กำหนดแผนงาน/ปฏิทิน
2. การดำเนินงาน (D) ประกอบด้วย ดำเนินการตามแผนที่กำหนดไว้ด้วยวิธีการหลากหลาย ตามสภาพจริง
3. การตรวจสอบ (C) ประกอบด้วย ตรวจสอบติดตาม ประเมินวิเคราะห์ จัดทำรายงาน
4. การปรับปรุงและพัฒนา (A) ประกอบด้วย นำผลการประเมินมาปรับปรุงและดำเนินการตามแผนใหม่อย่างต่อเนื่องดังภาพประกอบ (กระทรวงศึกษาธิการ. 2547 : 5)

แนวการบริหารระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน

ภาพประกอบ 2 แนวการบริหารระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน

11. บทบาทหน้าที่ของหน่วยงานและบุคลากรที่เกี่ยวข้อง

การดูแลช่วยเหลือนักเรียนมีความสำคัญต่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตของนักเรียนทุกคนให้เติบโตอย่างมีคุณภาพ สามารถดำรงชีวิตอย่างเป็นสุขในสังคม

การดูแลช่วยเหลือนักเรียน เป็นระบบที่มีกระบวนการดำเนินงานที่ชัดเจน ประกอบด้วยความรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล การคัดกรองนักเรียน การส่งเสริมพัฒนานักเรียน การป้องกันและการแก้ไขปัญหา และการส่งต่อ ดังนั้นจึงต้องอาศัยความร่วมมือจากบุคคลและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการดำเนินงานดังนี้ (กระทรวงศึกษาธิการ. 2547 : 13-25)

บทบาทหน้าที่ของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (สพฐ.)

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน เป็นหน่วยงานกลางที่มีบทบาทหน้าที่ในการกำหนดนโยบายการดำเนินงานไปยังสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาในการส่งเสริม สนับสนุนให้ผู้ปฏิบัติ คือ สถานศึกษาสามารถดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพและประสานงานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ดังนี้ 1) กำหนดยุทธศาสตร์ เป้าหมาย จุดเน้นด้าน การดูแลช่วยเหลือนักเรียน 2) มอบหมายหน่วยงานที่รับผิดชอบใน สพฐ. อย่างชัดเจน 3) เชิญประชุมหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เช่น กระทรวงสาธารณสุข สถาบันส่งเสริมการสอน วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี กระทรวงวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี กระทรวงมหาดไทย สำนักงานตำรวจแห่งชาติ กระทรวงกลาโหม ฯลฯ เพื่อวางแผนปฏิบัติร่วมกัน พัฒนาคู่มือ ใน สพฐ. ให้มีความเข้มแข็ง ด้านองค์ความรู้และการปฏิบัติด้านการดูแลช่วยเหลือนักเรียนด้วยวิธีการที่หลากหลาย 4) ส่งเสริม สพฐ. ให้มีการศึกษาวิจัยเพื่อการพัฒนาด้านการดูแลช่วยเหลือ นักเรียน 5) ช่วยเหลือแก้ไขปัญหาอุปสรรคของ สพฐ. และสถานศึกษา อันเป็นเหตุให้การ ปฏิบัติงานไม่ประสบความสำเร็จ และ 6) กำกับ ติดตาม และตรวจสอบการดำเนินงานด้านการ ดูแลช่วยเหลือนักเรียนของ สพฐ.

บทบาทหน้าที่ของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา (สพท.)

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา เป็นหน่วยงานที่สนับสนุนและส่งเสริมระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนภายในสังกัด รวมทั้งการประสาน ติดตาม ประเมินผลการ ปฏิบัติงาน จึงมีบทบาทหน้าที่และแนวทางดำเนินงาน ดังนี้ 1) จัดทำระบบข้อมูลพื้นฐานเกี่ยวกับการดูแลช่วยเหลือพฤติกรรมนักเรียนของสถานศึกษา 2) จัดทำระบบเทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อใช้เป็นเครือข่ายให้คำปรึกษาตามสภาพปัญหาและความต้องการของนักเรียนและบริการแก่ผู้สนใจ 3) จัดให้มีแผนงาน โครงการ และกิจกรรม 4) นิเทศ ติดตามผล รายงานความก้าวหน้า การดำเนินงานช่วยเหลือนักเรียนของสถานศึกษา 5) ฝึกอบรมบุคลากรให้มีความรู้ ความสามารถ เทคนิค และทักษะในการดำเนินงานดูแลช่วยเหลือนักเรียนได้ 6) จัดทำระบบมาตรฐานระบบการ

ดูแลช่วยเหลือนักเรียนสำหรับเป็นแนวทางในการพัฒนาคุณภาพของสถานศึกษา 7) สนับสนุนให้สถานศึกษา ศึกษาวิจัยและพัฒนาเกี่ยวกับระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน เพื่อนำผลมาพัฒนางานให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น 8) จัดให้มีเครือข่ายประสานงานและแลกเปลี่ยนองค์ความรู้ด้านการดูแลช่วยเหลือนักเรียน 9) ช่วยเหลือ แก้ไขปัญหา อุปสรรค ของสถานศึกษาให้ประสบความสำเร็จ 10) จัดกลุ่มสถานศึกษาให้เป็นเครือข่ายพัฒนาคุณภาพ ช่วยเหลือดูแลซึ่งกันและกันจนสามารถดำเนินการระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนได้ 11) ช่วยเหลือ แก้ไขปัญหา อุปสรรค ของสถานศึกษาให้ประสบความสำเร็จ 12) จัดกลุ่มสถานศึกษาให้เป็นเครือข่ายพัฒนาคุณภาพ ช่วยเหลือดูแลซึ่งกันและกันจนสามารถดำเนินการระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนได้ 13) เป็นหน่วยงานกลางในการประสานการดำเนินงานในหน่วยงานอื่นๆ เช่น 14) จัดประชุมสัมมนาหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในพื้นที่ร่วมกับสถานศึกษาได้รับรู้บทบาทการปฏิบัติงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน 15) ร่วมเป็นคณะกรรมการ คณะกรรมการดำเนินงาน 16) ขอรับความร่วมมือช่วยเหลือสนับสนุน 17) ชี้แจงทำความเข้าใจกับสถานศึกษาด้วยวิธีการต่างๆ เพื่อให้เกิดเจตคติที่ดีต่อระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนและนำไปปฏิบัติได้จริง 18) สร้างขวัญ กำลังใจ และประชาสัมพันธ์ ระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องทราบอย่างต่อเนื่อง และ 19) ติดตาม ประเมินผล และรายงาน การดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนของสถานศึกษา

บทบาทหน้าที่ของสถานศึกษา

สถานศึกษา เป็นสถาบันที่ประกอบด้วยบุคคลต่าง ๆ ที่จะทำให้การดำเนินงานตามระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนประสบความสำเร็จ ซึ่งประกอบด้วย ผู้บริหารสถานศึกษา ครู นักเรียน คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน และบุคลากรอื่น ๆ

ผู้บริหารสถานศึกษา ในฐานะที่ผู้บริหารสถานศึกษาเป็นผู้นำสูงสุดในสถานศึกษาสามารถบริหารจัดการและให้ความสำคัญในการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนให้ประสบผลสำเร็จจึงมีบทบาทหน้าที่และแนวทางดำเนินงาน ดังนี้ 1. กำหนดนโยบาย วัตถุประสงค์ 2. สร้างความตระหนักให้ครูทุกคนและบุคคลที่เกี่ยวข้องเห็นคุณค่าและความจำเป็นของระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน 3. กำหนดโครงสร้างการบริหารระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนให้เหมาะสมกับสถานศึกษา 4. แต่งตั้งคณะกรรมการในการดำเนินงานตาม 5. แต่งตั้งคณะกรรมการในการดำเนินงานตาม 6. ประชุมคณะกรรมการและกำหนดเกณฑ์จำแนกกลุ่มนักเรียน 7. ส่งเสริมให้ครูทุกคนและบุคคลที่เกี่ยวข้องได้รับความรู้เพิ่มเติมมีทักษะเกี่ยวกับระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนอย่างต่อเนื่อง 8. เชิญร่วมเป็นกรรมการและเครือข่ายในการช่วยเหลือนักเรียน 9. ประชุมปรึกษาหารือและขอความร่วมมือ 10. กำหนดปฏิทินการดำเนินงาน

11. นิเทศ กำกับ ติดตาม และประเมินผล และ 12. ยกย่องให้รางวัลเผยแพร่ผลงานการดำเนินงานในโอกาสต่าง ๆ

ครูประจำชั้น/ครูที่ปรึกษา ครูประจำชั้น/ครูที่ปรึกษา เป็นผู้ที่อยู่ใกล้ชิดกับนักเรียนมากที่สุด และเป็นบุคลากรหลักในการดูแลช่วยเหลือนักเรียน จึงควรมีบทบาทหน้าที่และแนวทางดำเนินงาน ดังนี้ 1) ศึกษาและรวบรวมข้อมูลพื้นฐานของนักเรียนเป็นรายบุคคล จัดเตรียมเครื่องมือเก็บข้อมูลนักเรียนรายบุคคล 2) หาข้อมูลเพิ่มเติมโดยการนำเครื่องมือไปใช้ในการเก็บข้อมูล และปรับปรุงข้อมูลให้เป็นปัจจุบัน 3) เก็บรวบรวมข้อมูลอย่างเป็นระบบ 4) วิเคราะห์ข้อมูล 5) ดำเนินการคัดกรองนักเรียนตามเกณฑ์ที่กำหนด 6) สรุปผลการจำแนกนักเรียนเป็นกลุ่ม 7) จัดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมโดย เยี่ยมบ้าน จัดกิจกรรมโฮมรูม สร้างความสัมพันธ์ระหว่างบ้านกับโรงเรียน ประชุมผู้ปกครอง จดหมายข่าว 8) จัดกิจกรรมพัฒนาให้เหมาะสมกับกลุ่มนักเรียน 9) ให้คำปรึกษา 10) ให้ความช่วยเหลือเบื้องต้น 11) ประสานความร่วมมือกับผู้ปกครองในการช่วยเหลือแก้ไข 12) ดำเนินการส่งต่อภายในไปยังบุคคลหรือฝ่ายที่เกี่ยวข้อง 13) รายงานผลระหว่างดำเนินการ และ 14) รายงานผลเมื่อสิ้นสุด

ครูประจำวิชา/ครูทั่วไป ครูทุกคนเป็นผู้มีบทบาทสำคัญในการพัฒนาผู้เรียนให้บรรลุตามจุดมุ่งหมายของหลักสูตร มีหน้าที่จัดกิจกรรมการเรียนรู้และดูแลช่วยเหลือนักเรียน จึงควรมีบทบาทหน้าที่และแนวทางดำเนินงานดังนี้ 1. ศึกษา สังเกต ดูแล รวบรวมข้อมูล 2. ประสานงานกับครูประจำชั้น/ครูที่ปรึกษา เพื่อส่งเสริมป้องกัน แก้ไขพฤติกรรมนักเรียน 3. จัดกิจกรรมส่งเสริมป้องกัน

ครูแนะแนว มีแนวทางดำเนินงานดังนี้ครูแนะแนวเป็นบุคคลที่มีความรับผิดชอบต่อการจัดระบบงานแนะแนว ซึ่งมีความสัมพันธ์กับระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน จึงควรมีบทบาทหน้าที่และแนวทางดำเนินงานดังนี้ 1. ให้คำปรึกษาช่วยเหลือแก่ครูประจำชั้น ครูที่ปรึกษา 2. ให้ความมั่นใจ กำกับใจกับผู้ร่วมงานในการปฏิบัติงาน 3. ให้คำปรึกษาครอบคลุมทั้งด้าน การเรียน อาชีพ ชีวิต และสังคม ทั้งรายกลุ่มและรายบุคคล 4. จัดทำการศึกษารายกรณี (Case Study) 5. เตรียมเครื่องมือสนับสนุนระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนอย่างครอบคลุมต่อเนื่อง และเป็นปัจจุบัน 6. ให้คำปรึกษาในการจัดทำข้อมูลนักเรียนประกอบกับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ในกรณีนักเรียนย้ายที่เรียน 7. จัดกิจกรรมป้องกัน ช่วยเหลือ และแก้ไขพฤติกรรมนักเรียน 8. ให้นักเรียนจัดกิจกรรมส่งเสริมพัฒนาเต็มศักยภาพของแต่ละบุคคล 9. ให้คำปรึกษา 10. ให้ความช่วยเหลือ 11. ประสานความร่วมมือกับครูประจำชั้น ครูที่ปรึกษา ผู้ปกครอง และผู้เกี่ยวข้อง 13. ส่งต่อผู้เชี่ยวชาญภายนอก

ครูหัวหน้าระดับชั้น มีแนวทางดำเนินงานดังนี้ 1. วางแผนการกำกับ ติดตาม การทำงานของครูประจำชั้น/ครูที่ปรึกษา ให้ชัดเจน และรับรู้โดยทั่วกัน 2. อำนวยความสะดวก แก่ครูประจำชั้น/ครูที่ปรึกษาในการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน 3. บันทึกหลักฐาน การปฏิบัติงาน และจัดทำรายงานประเมินผลระบบ ส่งผู้บริหาร 4. จัดประชุมครูในระบบ เพื่อ เพิ่มประสิทธิภาพในการดูแลช่วยเหลือนักเรียน 5. จัดประชุมกลุ่มเพื่อปรึกษาปัญหากรณี 6. ให้คำแนะนำปรึกษาแก่ครูประจำชั้น/ครูที่ปรึกษา 7. ติดต่อประสานงานกับเครือข่ายทั้งภายในและ ภายนอกสถานศึกษา

นักเรียน เป็นบุคคลที่มีบทบาทสำคัญในระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนทั้งเป็น ผู้รับการช่วยเหลือและให้ความช่วยเหลือแก่สถานศึกษาเพื่อให้การดำเนินงานระบบการดูแล ช่วยเหลือนักเรียนเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ จึงมีบทบาทหน้าที่และแนวทางดำเนินงานดังนี้ 1. ให้ความร่วมมือกับคณะกรรมการนักเรียน 2. ให้ความมือในการสอดส่องพฤติกรรมของ นักเรียนในสถานศึกษา 3. ปฏิบัติตนแบบอย่างที่ดี 4. สร้างเครือข่ายเพื่อนช่วยเพื่อน พี่ช่วยน้อง 5. เข้าร่วมกิจกรรมของสถานศึกษา 6. ประสานสัมพันธ์ระหว่างสถานศึกษากับบ้าน

คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน เป็นองค์คณะบุคคลที่ประกอบด้วยตัวแทน หน่วยงาน ซึ่งมีส่วนในการพัฒนาการศึกษา จึงควรมีบทบาทหน้าที่การดำเนินงานดังนี้ 1. ให้ คำปรึกษาในการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน 2. เสนอแนะแนวทางในการส่งเสริม พัฒนา แก่ไข่นักเรียน 3. ติดต่อขอความร่วมมือกับหน่วยงานองค์กรต่างๆ ในการส่งเสริม พัฒนา แก่ไข่นักเรียน 4. อำนวยความสะดวกในการประสานงานเมื่อสถานศึกษาต้องการความช่วยเหลือ

บทบาทหน้าที่ของผู้ปกครอง ชุมชน เป็นบุคคลและกลุ่มบุคคลที่อยู่ใกล้ชิดกับ นักเรียนในพื้นที่มากที่สุดที่จะให้การเอาใจใส่ดูแลนักเรียนได้เป็นอย่างดี ซึ่งประกอบไปด้วย ผู้ปกครอง เครือข่ายผู้ปกครอง/ชมรม/สมาคมผู้ปกครอง และบุคคลในชุมชน ผู้ปกครอง/เครือข่าย ผู้ปกครอง เป็นบุคคลและคณะบุคคลที่อยู่ใกล้ชิดกับนักเรียน จึงควรมีบทบาทหน้าที่แนะแนว ทางการดำเนินงานดังนี้ 1. จัดสภาพแวดล้อม ประสพการณ์ ให้นักเรียนได้สัมผัสแนวทาง ดำเนินงานนี้แนวทางดำเนินงานนี้กับตัวอย่างที่ดี 2. สนับสนุนส่งเสริมให้กำลังใจนักเรียนใน การเข้าร่วมกิจกรรมต่างๆ ตามความสนใจ และศักยภาพของตนเอง 3. ใช้หลักจิตวิทยาในการ เลี้ยงดูบุตรหลาน 4. เข้าร่วมประชุม วางแผน หาแนวทางการดำเนินงาน 5. ให้ข้อมูลที่เป็น ประโยชน์ต่อการส่งเสริม พัฒนา ป้องกัน และแก้ไขปัญหานักเรียน 6. ให้คำปรึกษา คำแนะนำที่ ดีแก่นักเรียน 7. เสนอแนะแนวทางในการดำเนินชีวิตที่ดีให้นักเรียน

ชุมชน เป็นสังคมที่มีอิทธิพลต่อค่านิยมและพฤติกรรมของเด็ก บุคคลทุกคนในชุมชนมีส่วนร่วมในการดูแลช่วยเหลือ ส่งเสริมให้นักเรียนได้พัฒนาตนในแนวทางที่เหมาะสม จึงควรมีบทบาทหน้าที่และแนวทางการดำเนินงานดังนี้

1. จัดสภาพแวดล้อมของชุมชนที่เอื้อต่อการพัฒนานักเรียน
2. ช่วยสอดส่องดูแลนักเรียน
3. เป็นแหล่งการเรียนรู้เพื่อพัฒนาศักยภาพนักเรียน
4. สร้างความสัมพันธ์ระหว่างสถานศึกษากับชุมชน
5. ให้ข้อมูลข่าวสารพฤติกรรมของนักเรียนกับสถานศึกษา
6. เข้าร่วมกิจกรรมของสถานศึกษา

บทบาทหน้าที่ของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการดูแลช่วยเหลือนักเรียน

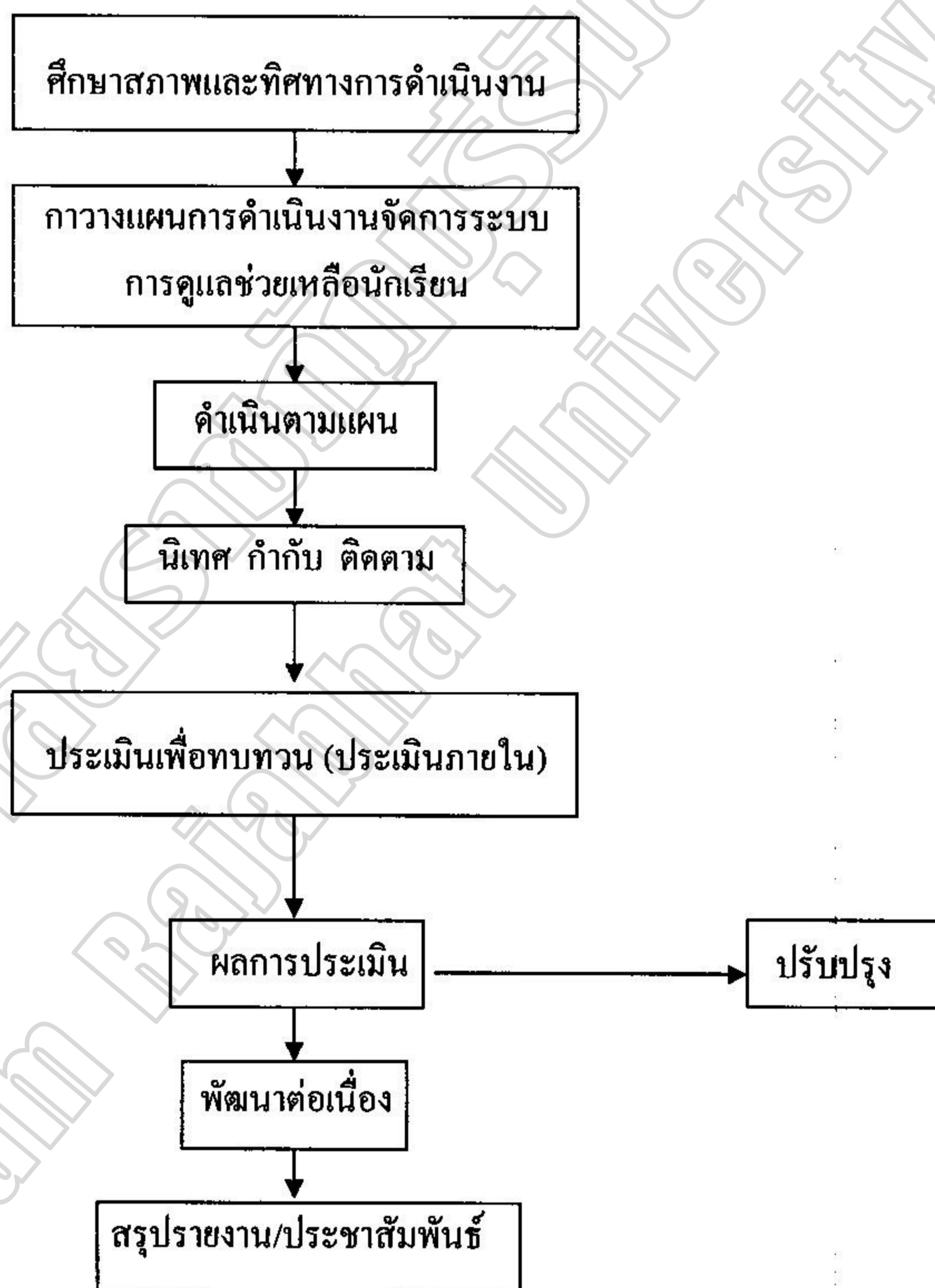
การดำเนินงานการช่วยเหลือนักเรียนให้ครอบคลุมทุกกลุ่มเป้าหมายและบรรลุผลจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องอาศัยการมีส่วนร่วมของทุกส่วนในสังคม และเพื่อให้เกิดความชัดเจนในการปฏิบัติงานให้สอดคล้องไปในทิศทางเดียวกันอย่างมีคุณภาพ การประสานงานและการสร้างความร่วมมือร่วมใจในการดูแลช่วยเหลือนักเรียน จึงเป็นสิ่งสำคัญ ซึ่งสำนักงานกรมสุขภาพจิต ศูนย์อนามัยเขตฯ สาธารณสุขจังหวัด สาธารณสุขอำเภอ โรงพยาบาล องค์การบริหารส่วนท้องถิ่น การปกครองพิเศษ กระทรวงมหาดไทย กระทรวงกลาโหม กระทรวงแรงงานและสวัสดิการสังคม สื่อมวลชน สำนักงานตำรวจแห่งชาติ องค์การเอกชน องค์การอิสระ ซึ่งมีความสามารถในการสนับสนุนและให้ความร่วมมือได้ดังนี้

1. ให้คำปรึกษาแนะนำเกี่ยวกับพฤติกรรมและพัฒนาการของเด็กวัยต่าง ๆ
2. สอดส่องดูแลให้ความช่วยเหลือเด็กและเยาวชนทั้งด้านความปลอดภัยและการแก้ปัญหา พฤติกรรม
3. ร่วมมือกับสถานศึกษาจัดกิจกรรมส่งเสริมนักเรียนให้ได้รับการพัฒนาตามศักยภาพของแต่ละบุคคล
4. เป็นแหล่งการเรียนรู้และฝึกงาน และเพิ่มพูนแก่ประสบการณ์แก่นักเรียนตามความรู้ความสามารถ ความสนใจ และความถนัด
5. ติดตามผล สะท้อนปัญหา และแสดงความคิดเห็นที่เป็นประโยชน์ต่อการดำเนินการช่วยเหลือนักเรียน
6. ให้ความร่วมมือและแลกเปลี่ยนการเรียนรู้ เผยแพร่ข้อมูล ข่าวสาร สารสนเทศที่เป็นประโยชน์และน่าสนใจ

7. ให้การสนับสนุนและเป็นเครือข่ายในการพัฒนาและขยายผลการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนอย่างต่อเนื่อง

12. การดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนของสถานศึกษา

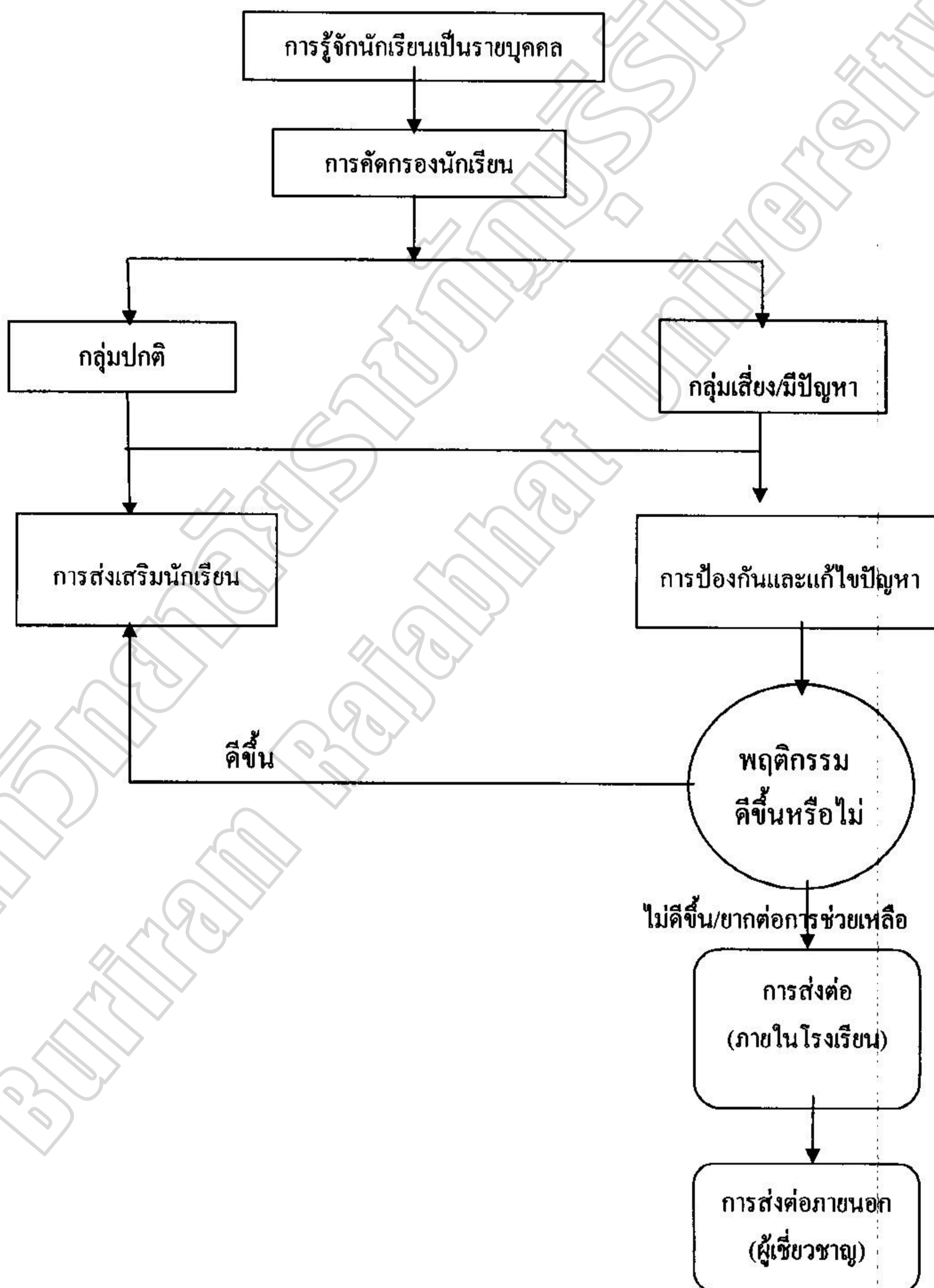
สามารถบริหารจัดการระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน โดยใช้วงจรเดมिंग (Plan –Do-Check-Act) ดังภาพประกอบ (กระทรวงศึกษาธิการ. 2547 : 27)

ภาพประกอบ 3 การบริหารจัดการระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนของสถานศึกษา

13. การดำเนินงานตามระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของครูประจำชั้น/ครูที่ปรึกษา

กระบวนการดำเนินงานตามระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน (กระทรวงศึกษาธิการ. 2547 : 35) ไว้ว่า กระบวนการการดำเนินงานตามระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน ครูที่ปรึกษาเป็น บุคลากรหลักในการปฏิบัติงาน มีองค์ประกอบสำคัญ 5 ประการ ดังภาพประกอบ (กระทรวงศึกษาธิการ. 2547 : 36)

ภาพประกอบ 4 กระบวนการดำเนินงานตามระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนของครูที่ปรึกษา

จากภาพประกอบ 1 ระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน ซึ่งมีกระบวนการและองค์ประกอบวิธีการและเครื่องมือการดำเนินงานแตกต่างกัน ที่มีองค์ประกอบสำคัญ ซึ่งแต่ละองค์ประกอบของระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนดังกล่าวมีความสำคัญ มีวิธีการและเครื่องมือที่แตกต่างกันออกไป แต่มีความสัมพันธ์เกี่ยวเนื่องกันซึ่งเอื้อให้การดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนเป็นระบบที่มีประสิทธิภาพมีรายละเอียดดังนี้

1. การรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล

ครูที่ปรึกษาควรมีข้อมูลเกี่ยวกับนักเรียนอย่างน้อย 3 ด้านใหญ่ ๆ คือ

1.1 ด้านความสามารถ ประกอบด้วย ด้านการเรียนซึ่งมีรายละเอียดข้อมูลพื้นฐานที่ควรทราบ คือผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนในแต่ละวิชา ผลการเรียนเฉลี่ยในแต่ละภาคเรียน พฤติกรรมการเรียนในห้องเรียนที่มีผลต่อการเรียนรู้ของนักเรียน เช่น ไม่ตั้งใจเรียน ขาดเรียน เป็นต้น ด้านความสามารถอื่น ๆ เช่น บำบาทหน้าที่พิเศษในโรงเรียน ความสามารถพิเศษการเข้าร่วมกิจกรรมต่าง ๆ ทั้งในโรงเรียนและนอกโรงเรียน

1.2 ด้านสุขภาพ ประกอบด้วย สุขภาพด้านร่างกาย ส่วนสูง น้ำหนัก โรคประจำตัว ความบกพร่องทางร่างกาย เช่น การได้ยิน การมองเห็น เป็นต้น นอกจากนี้ยังต้องคำนึงถึงสุขภาพด้านจิตใจและพฤติกรรมที่แสดงออก เช่น อารมณ์ซึมเศร้า วิตกกังวล ความประพฤติ พฤติกรรมอยู่ไม่นิ่ง สมาธิสั้น บุคลิกภาพเก็บตัว เป็นต้น

1.3 ด้านครอบครัว แยกเป็นด้านเศรษฐกิจ โดยต้องรู้ข้อมูลเกี่ยวกับรายได้ของบิดา มารดา หรือผู้ปกครอง อาชีพของผู้ปกครอง ค่าใช้จ่ายที่นักเรียนได้รับในการมาโรงเรียน และด้านการคุ้มครองนักเรียน จะต้องรู้ข้อมูลเกี่ยวกับจำนวนพี่น้อง บุคคลในครอบครัว สถานภาพของบิดามารดา บุคคลที่ดูแลรับผิดชอบนักเรียน ความสัมพันธ์ของบุคคลในครอบครัว ลักษณะที่อยู่อาศัยและสิ่งแวดล้อม ความเจ็บป่วยของบุคคลในครอบครัว หรือการใช้สารเสพติด การติดสุราการพนัน เป็นต้น นอกจากนี้ยังต้องมีข้อมูลด้านอื่น ๆ ของนักเรียนที่ครู-อาจารย์พบเพิ่มเติมซึ่งมีความสำคัญหรือเกี่ยวข้องกับการดูแลช่วยเหลือนักเรียนมาใช้ในการพิจารณาประกอบอีกด้วย

วิธีการและเครื่องมือในการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคลนั้น ครูที่ปรึกษาควรใช้วิธีการและเครื่องมือที่หลากหลาย เพื่อให้ได้ข้อมูลนักเรียนที่ครอบคลุมทั้งด้านความสามารถ ด้านสุขภาพ และด้านครอบครัว หรือข้อมูลด้านอื่นๆ ที่สำคัญคือ ระเบียบสะสม แบบประเมินพฤติกรรมเด็ก (Strengths and Difficulties Questionnaire) วิธีการและเครื่องมืออื่น ๆ เช่น การสัมภาษณ์นักเรียน การศึกษาจากแฟ้มสะสมงาน การเยี่ยมบ้าน การศึกษาข้อมูลจากแบบบันทึก การตรวจสุขภาพของนักเรียน

2. การคัดกรองนักเรียน

การคัดกรองนักเรียนเป็นการพิจารณาข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับตัวนักเรียน เพื่อการจัดกลุ่มนักเรียนเป็น 2 กลุ่ม คือ

2.1 กลุ่มปกติ คือนักเรียนที่ได้รับการวิเคราะห์ข้อมูลต่าง ๆ ตามเกณฑ์การคัดกรองของโรงเรียนแล้ว อยู่ในเกณฑ์ของกลุ่มปกติ

2.2 กลุ่มเสี่ยงหรือมีปัญหา คือนักเรียนที่จัดอยู่ในเกณฑ์ของกลุ่มเสี่ยงหรือมีปัญหาตามเกณฑ์การคัดกรองของโรงเรียน ซึ่งโรงเรียนต้องให้การช่วยเหลือ ป้องกันหรือแก้ไขปัญหาดังกล่าวตามแต่กรณี

การวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อการคัดกรองนักเรียนนั้น ให้อยู่ในดุลพินิจของครูที่ปรึกษาและยึดถือเกณฑ์การคัดกรองนักเรียนของโรงเรียนเป็นหลักด้วย ดังนั้น โรงเรียนจึงควรมีการประชุมครู อาจารย์ เพื่อการพิจารณาเกณฑ์การจัดกลุ่มนักเรียนร่วมกัน เพื่อให้มีมาตรฐานหรือแนวทางการคัดกรองนักเรียนที่เหมือนกัน เป็นที่ยอมรับของครู อาจารย์ในโรงเรียน รวมทั้งให้มีการกำหนดเกณฑ์ว่าความรุนแรงหรือความถี่ของพฤติกรรมเท่าใดจึงจัดอยู่ในกลุ่มเสี่ยงหรือมีปัญหา การพิจารณาเกณฑ์การคัดกรองนักเรียน จะพิจารณาข้อมูลนักเรียนในด้านต่าง ๆ ดังนี้

ด้านที่หนึ่งด้านความสามารถ ซึ่งประกอบไปด้วย ด้านการเรียนและด้านความสามารถด้านอื่น ๆ โดยด้านการเรียนพิจารณาจากผลการเรียนที่ได้และความเปลี่ยนแปลงของผลการเรียน ความเอาใจใส่ ความพร้อมในการเรียน ความสามารถในการเรียน ความสม่ำเสมอในการมาโรงเรียน เวลาที่มาโรงเรียน การเข้าชั้นเรียน นอกจากนี้ยังต้องพิจารณาด้านความสามารถด้านอื่น ๆ โดยพิจารณาจากการแสดงออกถึงความสามารถพิเศษที่มีความถนัด ความสนใจและผลงานในอดีตที่ผ่านมา บทบาทหน้าที่พิเศษในโรงเรียน การเข้าร่วมกิจกรรมต่าง ๆ ของนักเรียน

ด้านที่สองด้านสุขภาพ ซึ่งประกอบด้วยด้านร่างกาย และด้านจิตใจและด้านพฤติกรรม โดยด้านร่างกายพิจารณาจาก ความปกติ ความพิการหรือความบกพร่องทางร่างกาย เช่น การมองเห็น การได้ยิน เป็นต้น โรคประจำตัว ความสัมพันธ์ระหว่างน้ำหนักกับส่วนสูงและความสะอาดของร่างกาย ส่วนทางด้านจิตใจและพฤติกรรม พิจารณาจากสภาพอารมณ์ที่มีผลต่อการดำเนินชีวิตประจำวัน เช่น ความวิตกกังวลหรือซึมเศร้า ความประพฤติ พฤติกรรมต่าง ๆ ที่มีผลกระทบต่อการศึกษา ความสามารถพิเศษ และการปรับตัวของนักเรียน เช่น พฤติกรรมที่อยู่ไม่นิ่ง สมาธิสั้น ความสัมพันธ์กับเพื่อน ครูหรือผู้ปกครอง การใช้สารเสพติด การลักขโมย การทำร้ายตนเอง พฤติกรรมทางเพศที่ไม่เหมาะสม เป็นต้น

ด้านที่สามด้านครอบครัว ซึ่งประกอบด้วย ด้านเศรษฐกิจและด้านการคุ้มครองนักเรียน โดยด้านเศรษฐกิจพิจารณาจากผู้หารายได้ให้ครอบครัว ฐานะเศรษฐกิจของครอบครัว ภาระหนี้สิน ความเพียงพอของรายรับกับรายจ่าย จำนวนเงินที่นักเรียนได้รับและใช้จ่ายในแต่ละวัน ส่วนด้านการคุ้มครองนักเรียนพิจารณาจาก ความเหมาะสมของสภาพที่อยู่อาศัยและสิ่งแวดล้อม ความสัมพันธ์ของคนในครอบครัวที่มักทะเลาะเบาะแว้ง ใช้ความรุนแรงในการตัดสินใจแก้ปัญหา ซึ่งมีผลกระทบต่อพฤติกรรมของนักเรียน เช่น ซึมเศร้า เหงื่อลอย แสดงออกถึงการไม่อยากกลับบ้าน การใช้สารเสพติด การดื่มสุราหรือการเล่นการพนัน รวมถึงความเจ็บป่วยเรื้อรัง รุนแรงของสมาชิกในครอบครัว

นอกจากนี้ยังต้องพิจารณาจากข้อมูลด้านอื่น ๆ โดยพิจารณาจากพฤติกรรมอื่น ๆ ที่เปลี่ยนแปลงไปจากเดิมซึ่งอาจเป็นไปได้ทั้งในทางที่ดีขึ้น หรือมีความไม่เหมาะสมที่ส่งผลกระทบต่อความสามารถ สุขภาพและการดำเนินชีวิตประจำวันของนักเรียน ซึ่งสามารถหาข้อมูลเพื่อใช้ในการคัดกรองจากระเบียบสะสม แบบประเมินพฤติกรรมเด็ก (SDQ) และแบบประเมินความฉลาดทางอารมณ์ (EQ) นอกจากนี้ยังสามารถใช้วิธีการอื่นๆ ในการพิจารณา เช่น การสังเกตพฤติกรรม การได้ข้อมูลจากเพื่อนนักเรียน ครู อาจารย์ ที่เกี่ยวข้อง จากแบบสอบถาม การสังเกต การสอบถามครูพยาบาล จากแบบบันทึกการตรวจสุขภาพของนักเรียน เพิ่มสะสมงานและการสอบถามจากนักเรียนโดยตรง

3. การส่งเสริมนักเรียน

การส่งเสริมนักเรียนเป็นการสนับสนุนให้นักเรียนทุกคนที่อยู่ในความดูแลของครูที่ปรึกษาไม่ว่าจะเป็นนักเรียนกลุ่มปกติหรือกลุ่มเสี่ยงและมีปัญหาให้มีคุณภาพมากขึ้น มีความภูมิใจในตนเองในด้านต่าง ๆ ซึ่งจะช่วยป้องกันมิให้นักเรียนที่อยู่ในกลุ่มปกติกลายเป็นนักเรียนกลุ่มเสี่ยงและมีปัญหา เพื่อเป็นการช่วยเหลือให้นักเรียนกลุ่มเสี่ยงและมีปัญหา กลับมาเป็นนักเรียนกลุ่มปกติและมีคุณภาพตามที่โรงเรียนหรือชุมชนคาดหวังต่อไป สำหรับการส่งเสริมนักเรียนมีหลายวิธีที่โรงเรียนสามารถพิจารณาดำเนินการได้ แต่มีกิจกรรมหลักสำคัญที่โรงเรียนต้องดำเนินการคือ

3.1 การจัดกิจกรรมโฮมรูม (Homeroom) มีแนวดำเนินการดังนี้

กิจกรรมโฮมรูมเป็นกิจกรรมที่ดำเนินการเพื่อส่งเสริมนักเรียนเป็นรายบุคคลหรือเป็นกลุ่มก็ได้ ซึ่งสถานที่ที่ใช้จัดกิจกรรมโฮมรูมอาจเป็นที่ห้องเรียน หรือนอกห้องเรียนให้มีบรรยากาศเสมือนบ้าน ที่มีครูที่ปรึกษาและนักเรียนเป็นดั่งสมาชิกในครอบครัวเดียวกันและมีการทำกิจกรรมที่เป็นประโยชน์ต่อนักเรียนในด้านต่าง ๆ เช่น การรู้จักตนเองของนักเรียน การรู้จักผู้อื่น

และสิ่งแวดล้อมของนักเรียน มีทักษะในการตัดสินใจ ทักษะในการปรับตัว และการวางแผนชีวิต เป็นต้น กิจกรรมเหล่านี้ครูและนักเรียนควรมีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมด้วยกัน

ประโยชน์ของการจัดกิจกรรมโฮมรูมจะช่วยให้ครูที่ปรึกษารู้จักนักเรียนมากขึ้น สามารถส่งเสริมความสามารถและป้องกันปัญหาของนักเรียนได้อีกด้วย แนวดำเนินการจัดกิจกรรมโฮมรูมมีดังนี้

3.1.1 กำหนดกิจกรรมโฮมรูม โดยยึดความต้องการของนักเรียน
ให้นักเรียนมีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมโฮมรูม

3.1.1.1 สำรวจความต้องการของนักเรียนในการจัดกิจกรรมโฮมรูม

3.1.1.2 พิจารณาเลือกหัวข้อและวิธีการจัดกิจกรรมให้สอดคล้องกับความต้องการของนักเรียน หรือให้เหมาะสมกับสถานการณ์ในขณะนั้น ๆ และเป็นเรื่องที่น่าสนใจ

3.1.1.3 การจัดกิจกรรมโฮมรูมแต่ละครั้งควรมีการดำเนินการเป็นหลักฐานทั้งก่อนดำเนินการและหลังดำเนินการ ซึ่งอาจเขียนในรูปแบบของบันทึกการจัดกิจกรรม หรืออื่น ๆ รวมทั้งให้มีการบันทึกสรุปผลที่เกิดขึ้นกับนักเรียนหลังการจัดกิจกรรมทุกครั้ง ซึ่งการบันทึกอาจบันทึกในแผนการจัดกิจกรรมหรือในแบบฟอร์มบันทึกที่แยกออกมาต่างหากก็ได้

3.1.1.4 ประเมินผลการจัดกิจกรรมและจัดทำรายงาน

3.1.2 โรงเรียนกำหนดแนวทางการจัดกิจกรรมโฮมรูมหรือมีคู่มือในการจัดกิจกรรมแต่ละครั้ง โดยมีจุดมุ่งหมายเนื้อหาสาระที่สอดคล้องกับนโยบายของโรงเรียน ในการพัฒนานักเรียน ครูที่ปรึกษาก็นำดำเนินการตามนั้นแต่ให้มีความยืดหยุ่นในการกำหนดหัวข้อและวิธีการดำเนินกิจกรรมให้เหมาะสมและทันสมัยด้วย

3.1.3 วิธีผสมผสานโดยยึดความต้องการของนักเรียนและนโยบายของโรงเรียน
ในการพัฒนานักเรียนในการจัดกิจกรรมโฮมรูม

3.1.4 วิธีการอื่นๆ ตามความเหมาะสม

3.2 การจัดประชุมผู้ปกครองในชั้นเรียน (Classroom meeting) มีแนวดำเนินการดังนี้ (กรมสุขภาพจิต, 2544 : 30 - 31)

การประชุมผู้ปกครองในชั้นเรียนเป็นการพบปะกันระหว่างครูที่ปรึกษากับผู้ปกครองนักเรียนที่ครูที่ปรึกษาดูแลอยู่เพื่อสร้างความสัมพันธ์อันดีต่อกัน ร่วมมือกันดูแลนักเรียนระหว่างบ้าน โรงเรียนและผู้ปกครองร่วมกัน

การประชุมผู้ปกครองดังกล่าวจะทำให้นักเรียนได้รับความเอาใจใส่ดูแลจากผู้ปกครองมากขึ้น ทั้งการส่งเสริมให้นักเรียนมีคุณภาพ มีความสามารถมากยิ่งขึ้น หรือความร่วมมือกับทางโรงเรียนในการป้องกันหรือแก้ไขปัญหาของนักเรียน ครูที่ปรึกษาควรจัดประชุมอย่างต่อเนื่องภาคเรียนละ 1 ครั้ง ซึ่งการประชุมนี้มิใช่การรายงานผลสิ่งต่างๆ ที่กับข้องกับตัวนักเรียนให้ผู้ปกครองทราบเพียงอย่างเดียว แต่เป็นการจัดกิจกรรมต่างๆ ที่จะทำให้ผู้ปกครองมีส่วนร่วมในการดูแลช่วยเหลือนักเรียนให้มากขึ้น สิ่งที่ต้องตระหนักในการจัดกิจกรรมประชุมคือ

3.2.1 การเตรียมการ ครูที่ปรึกษาควรเตรียมความพร้อมก่อนการประชุมในด้านต่างๆ โดยเฉพาะข้อมูลนักเรียนแต่ละคนและกิจกรรมที่จะดำเนินการ โดยกำหนดวัตถุประสงค์ในการจัดกิจกรรมที่ชัดเจน

3.2.2 การสื่อสาร ครูที่ปรึกษาควรระมัดระวังคำพูดที่ก่อให้เกิดความรู้สึกทางลบ หรือต่อต้านจากผู้ปกครอง เช่น การตำหนินักเรียนหรือผู้ปกครอง การแจ้งข้อบกพร่องของนักเรียนในที่ประชุมใช้คำพูดที่แสดงถึงความเข้าใจในตัวนักเรียน แสดงถึงความห่วงใยใส่ใจของครูที่มีต่อนักเรียนทุกคนและอาศัยกิจกรรมที่จะทำให้ผู้ปกครองตระหนักในความรับผิดชอบ และต้องการปรับปรุงหรือแก้ไขส่วนที่บกพร่องของนักเรียน

3.2.3 การจัดกิจกรรมในการประชุม การที่จะให้ผู้ปกครองมีส่วนร่วมในการประชุมนั้นจำเป็นต้องใช้กิจกรรมต่าง ๆ โดยเริ่มต้นด้วยการสร้างความคุ้นเคยระหว่างผู้ปกครองด้วยกันก่อนจึงจะมีกิจกรรมอื่น ๆ ให้ผู้ปกครองได้แสดงความคิดเห็นซึ่งเป็นสาระที่เป็นประโยชน์ต่อการดูแลช่วยเหลือนักเรียน

3.2.4 การสรุปผลและบันทึกหลักฐานการประชุม ในการประชุมแต่ละครั้ง ครูที่ปรึกษาควรมีการสรุปผลและจัดทำเอกสารเป็นหลักฐานเพื่อประโยชน์ดังนี้

3.2.4.1 เป็นหลักฐานในการจัดประชุมแต่ละครั้ง

3.2.4.2 เป็นข้อมูลสำหรับการดูแลช่วยเหลือนักเรียนต่อไป

3.2.4.3 เป็นข้อมูลสำหรับการจัดประชุมให้สอดคล้องกับความต้องการของผู้ปกครองในครั้งต่อไป

4. การป้องกันและการแก้ไขปัญหา

ในการดูแลช่วยเหลือนักเรียนครูที่ปรึกษาควรให้ความเอาใจใส่กับนักเรียนทุกคนเท่าเทียมกัน แต่สำหรับนักเรียนกลุ่มเสี่ยงและมีปัญหานั้น จำเป็นอย่างมากที่ต้องดูแลให้ความใส่ใจอย่างใกล้ชิดและหาวิธีการช่วยเหลือ ทั้งการป้องกันและแก้ไขปัญหา โดยไม่ปล่อยปละละเลยต่อนักเรียนจนกลายเป็นปัญหาของสังคม การป้องกันและแก้ไขปัญหานักเรียนจึงเป็น

ภาระงานที่ยิ่งใหญ่และมีคุณค่าอย่างมาก ในการพัฒนาให้นักเรียนเต็ม โดเป็นบุคคลที่มีคุณภาพของสังคมต่อไป นอกจากนี้ทุกครั้งที่ของการช่วยเหลือนักเรียนควรมีการบันทึกไว้เป็นหลักฐานด้วยการป้องกันแก้ไขปัญหาให้นักเรียนนั้นมีหลายเทคนิควิธีการ แต่สิ่งที่ครูที่ปรึกษาจำเป็นต้องดำเนินการมี 2 ประการคือ

4.1 การให้การปรึกษาเบื้องต้น โดยมีแนวทางในการดำเนินการให้คำปรึกษาเบื้องต้นกับนักเรียนเป็นการช่วยเหลือ ผ่อนคลายปัญหาให้ลดน้อยลงทั้งด้านความรู้สึก ความคิด และการปฏิบัติตนของนักเรียนในทางที่ไม่ถูกต้อง โดยมุ่งหวังให้นักเรียนมีการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมในทางที่ดีงามหรือที่พึงประสงค์ ปัจจัยสำคัญที่ช่วยให้การปรึกษาเบื้องต้นมีประสิทธิภาพในการช่วยเหลือนักเรียนครูที่ปรึกษาควรมีความรู้สึกและทักษะพื้นฐาน ดังนี้ จิตวิทยาวัยรุ่น ความต้องการขั้นพื้นฐานของมนุษย์ ทั้งร่างกายและจิตใจ และกระบวนการและทักษะการปรึกษาเบื้องต้นที่สำคัญคือการสร้างสัมพันธภาพ การใช้คำถาม การรับฟังทั้งเนื้อหาและความรู้สึก ส่วนแนวทางการแก้ไขปัญหานักเรียนแต่ละลักษณะปัญหา เช่น ด้านการเรียน ด้านสุขภาพ ครอบครัว หรือการใช้สารเสพติด การพนัน หนีเรียน เป็นต้น ครูที่ปรึกษาควรมีความพร้อมในการให้การปรึกษาช่วยเหลือนักเรียนด้วยความรู้สึกที่ดีต่อนักเรียน กระบวนการการปรึกษาจะต้องสร้างสัมพันธภาพ พิจารณาทำความเข้าใจปัญหากำหนดวิธีการและดำเนินการแก้ไข ปัญหาและยุติการปรึกษา การเป็นผู้ให้การปรึกษาที่ดี มีคุณภาพนั้น ครูที่ปรึกษาควรปฏิบัติดังนี้

- 4.1.1 รับการฝึกอบรมเกี่ยวกับการปรึกษาหรือวิธีการดูแลช่วยเหลือนักเรียนในด้านต่าง ๆ ซึ่งอาจรับการอบรมจากหน่วยงานภายนอกหรือโรงเรียนจัดอบรมให้
- 4.1.2 หมั่นฝึกฝนทักษะการปรึกษาและพัฒนาตนเองอย่างสม่ำเสมอ
- 4.1.3 ศึกษาค้นคว้าเพิ่มเติมเกี่ยวกับจิตวิทยาพัฒนาการหรือความรู้ที่เกี่ยวข้องกับการปรึกษาดูแลช่วยเหลือนักเรียน

4.2 การจัดกิจกรรมเพื่อป้องกันและช่วยเหลือแก้ไขปัญหานักเรียน แนวการดำเนินการได้แก่การป้องกันและแก้ไขปัญหานักเรียนนอกจากจะให้การปรึกษาเบื้องต้นแล้วการจัดกิจกรรมต่างๆ เพื่อการช่วยเหลือนักเรียนก็เป็นสิ่งสำคัญ เพราะจะทำให้การช่วยเหลือมีประสิทธิภาพก่อให้เกิดความร่วมมือร่วมใจของครูทุกคนและผู้ปกครอง ซึ่งครูที่ปรึกษาสามารถคิดพิจารณากิจกรรมเพื่อการแก้ไขปัญหานักเรียนได้หลายแนวทางที่จำเป็นคือ

- 4.2.1 การใช้กิจกรรมเสริมหลักสูตร
- 4.2.2 การใช้กิจกรรมในห้องเรียน
- 4.2.3 การใช้กิจกรรมเพื่อนช่วยเพื่อน
- 4.2.4 การใช้กิจกรรมสอนซ่อมเสริม

4.2.5 การใช้กิจกรรมการสื่อสารกับผู้ปกครอง

5. การส่งต่อ

ระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนมีกระบวนการทำงานที่เป็นระบบและมีขั้นตอนในการดำเนินงานที่ชัดเจน ต้องอาศัยความร่วมมือจากทุกฝ่ายดังนั้นในการป้องกันและแก้ไข ปัญหาของนักเรียน โดยครูที่ปรึกษาตามกระบวนการดูแลช่วยเหลือนักเรียนอาจมีบางกรณีที่ปัญหา มีความยากต่อการช่วยเหลือหรือช่วยเหลือนักเรียนมีพฤติกรรมไม่ดีขึ้น ควรดำเนินการส่งต่อไปยังผู้เชี่ยวชาญเฉพาะด้านต่อไปเพื่อให้ปัญหาของนักเรียนได้รับการช่วยเหลืออย่างถูกต้องและรวดเร็ว ขึ้น หากปล่อยให้ปัญหาคงเป็นบทรบหน้าทีของครูที่ปรึกษา ความยุ่งยากของปัญหาอาจมีมากขึ้นหรือ ถูกกลายกลายเป็นปัญหาใหญ่โตจนยากต่อการแก้ไข แนวดำเนินการส่งต่อนักเรียนปฏิบัติดังนี้

5.1 ครูที่ปรึกษาประสานงานกับครูที่จะช่วยเหลือนักเรียนต่อ เพื่อให้ทราบ ล่วงหน้าก่อน

5.2 สรุปข้อมูลส่วนตัวของนักเรียนที่เกี่ยวข้องกับการช่วยเหลือ และวิธีการช่วยเหลือที่ผ่านมา รวมทั้งผลที่เกิดขึ้นจากการช่วยเหลือนั้นให้ผู้รับการช่วยเหลือนักเรียนทราบ โดยมีแบบบันทึกการส่งต่อหรือประสานงานขอความร่วมมือจากผู้ที่เกี่ยวข้อง

5.3 ครูที่ปรึกษาควรชี้แจงให้นักเรียนเข้าใจถึงความจำเป็นในการส่งต่อโดยใช้คำพูด ที่สร้างสรรค์ ระวังมิให้นักเรียนเกิดความรู้สึกผิด กังวล หรือ โกรธ แต่ให้นักเรียนมีความ รู้สึกที่ดีจากการส่งต่อและยินดีไปพบครูที่จะช่วยเหลือตามแต่กรณีที่ครูที่ปรึกษาพิจารณาว่า เหมาะสม

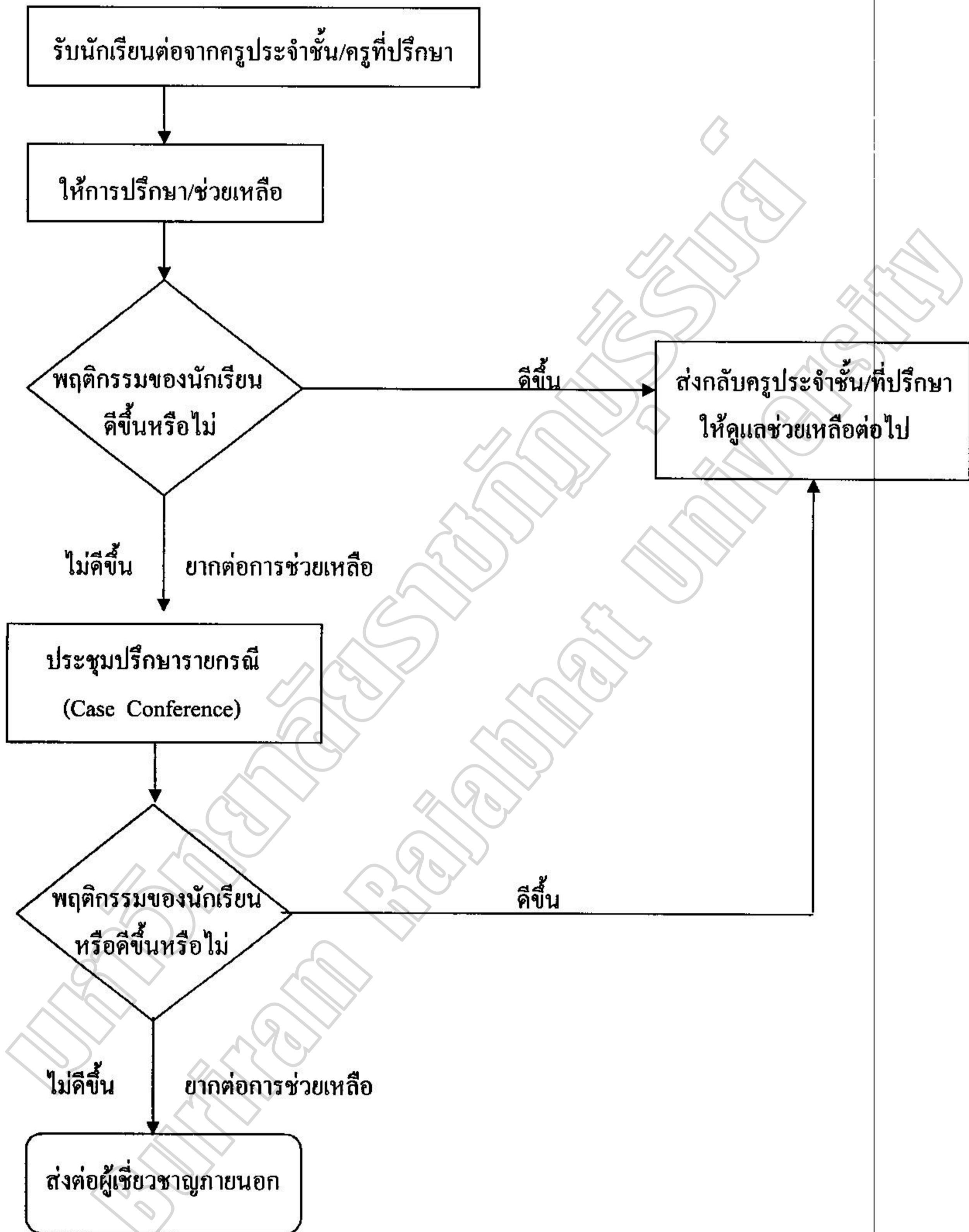
5.4 ครูที่ปรึกษานัดวัน เวลา สถานที่นัดพบกับครูที่ช่วยเหลือนักเรียนและส่งต่อ ให้เรียบร้อย

5.5 ติดตามผลการช่วยเหลือนักเรียนอย่างสม่ำเสมอ

การส่งต่อแบ่งออกเป็น 2 ประเภท คือ

1. การส่งต่อภายในครูที่ปรึกษาส่งต่อไปยังครูที่สามารถช่วยเหลือนักเรียนได้ ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับลักษณะปัญหา

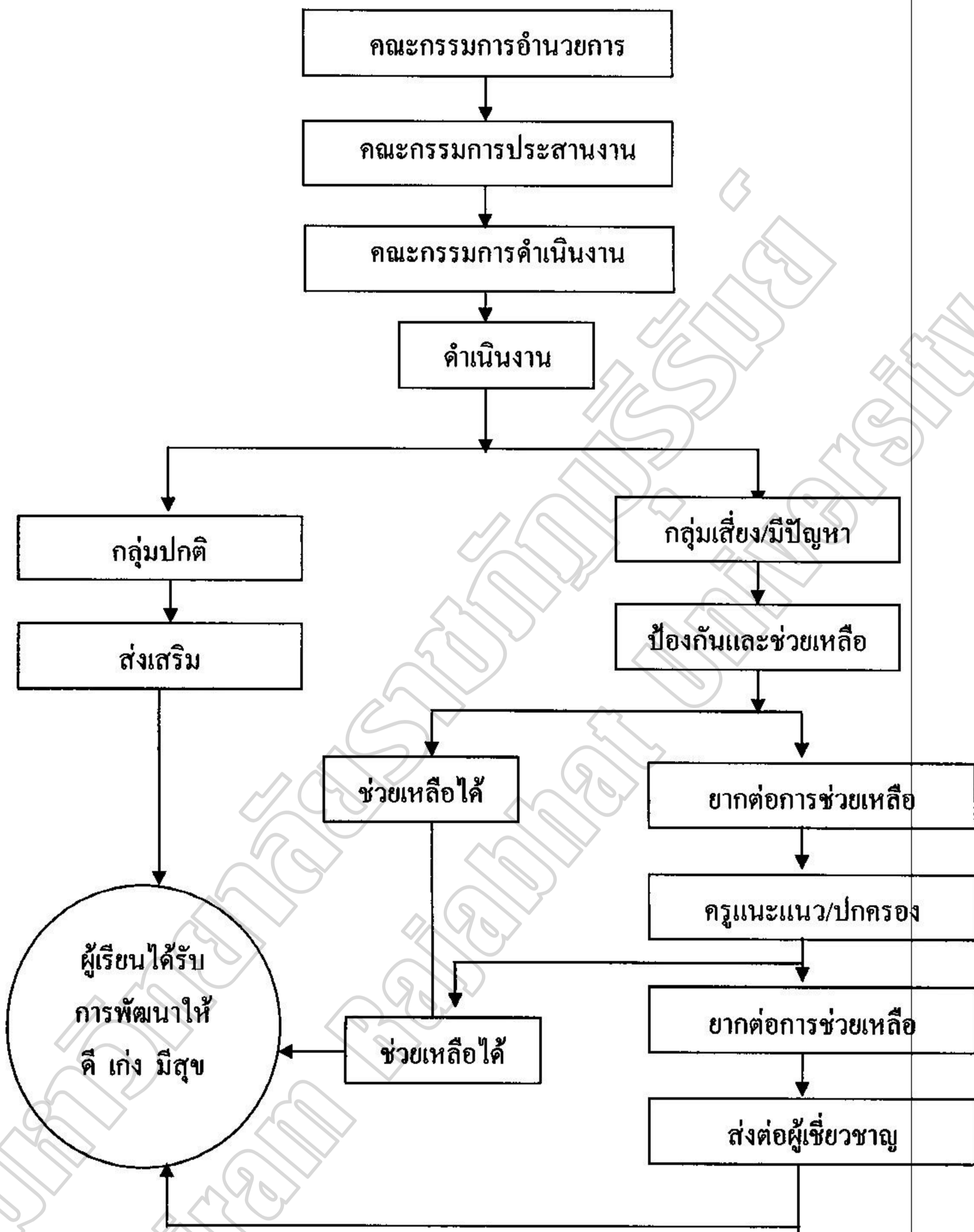
2. การส่งต่อภายนอก ครูแนะแนวหรือฝ่ายปกครองจะเป็นการแก้ไขปัญหาที่ ยุ่งยากต่อการช่วยเหลือของครูที่ปรึกษา ครูที่รับต่อต้องมีการช่วยเหลืออย่างเป็นระบบ และ ประสานการทำงานกับผู้ที่เกี่ยวข้องเพื่อการช่วยเหลือที่มีประสิทธิภาพ แต่หากเกิดกรณียากต่อการ ช่วยเหลืออีก ก็ต้องส่งต่อผู้เชี่ยวชาญภายนอกเช่นกัน ดังภาพประกอบ 5 (กระทรวงศึกษาธิการ. 2547 : 53)

ภาพประกอบ 5 กระบวนการดำเนินงานเพื่อแก้ไขปัญหาของครูประจำชั้น/ที่ปรึกษา

ในการจัดทำระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนได้นำแนวคิดการบริหารเชิงระบบ ซึ่งประกอบด้วยโครงสร้างสำคัญ 3 ประการ คือ ปัจจัยนำเข้า และผลผลิต เป็นแนวทางในการจัดทำระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน และติดตามประเมินผลระหว่างการทำงาน จัดประชุมเพื่อนิเทศ ติดตาม ประเมินผล อย่างต่อเนื่องเป็นระยะ ตามแนวคิดการประเมินแบบชิปโมเดล นอกจากนี้ยังนำหลักการแนะแนวและหลักจิตวิทยาตามแนวทางทฤษฎีมนุษยนิยมที่ตระหนักถึงคุณค่าของความเป็นมนุษย์และเชื่อว่าทุกคนต้องการเป็นคนดีและพัฒนาตนให้สูงขึ้น เป็นแนวทางการจัดกระบวนการดูแลช่วยเหลือนักเรียน ดังนั้นองค์ประกอบหลักที่สำคัญของระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน 3 องค์ประกอบคือ ปัจจัย กระบวนการและผลผลิต (พิชญ์มณฑน์ ธิกำเนิดไทย. 2544 : 45-46)

การนำระบบการดูแลช่วยเหลือมาปฏิบัติใน โรงเรียนจึงมีแผนการดำเนินงานที่ประกอบด้วยกิจกรรมต่าง ๆ ซึ่งต้องมีการปฏิบัติอย่างต่อเนื่องและมีความสำคัญต่อประสิทธิภาพของการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนอย่างมากมีรายละเอียดการดำเนินงาน ดังภาพประกอบ (กรมสุขภาพจิต. 2544 : 73)

ภาพประกอบ 6 โครงสร้างระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน

จากภาพประกอบ 6 แสดงให้เห็นถึงระบบของการดำเนินงานการดูแลช่วยเหลือนักเรียน โดยมีการแต่งตั้งคณะกรรมการฝ่ายต่าง ๆ รับผิดชอบดำเนินงานในส่วนที่เกี่ยวข้อง โดยมีเป้าหมาย คือการส่งเสริมนักเรียน ป้องกันและแก้ไขปัญหา เพื่อให้เด็กนักเรียนมีพฤติกรรมที่พึงประสงค์

6. ชั้นเตรียมการและวางแผนการดำเนินงาน

เนื่องจากการนำระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนมาใช้ในโรงเรียนเป็นนโยบายของกระทรวงศึกษาธิการและกรมสามัญศึกษา ดังนั้นในการเตรียมการเพื่อให้เกิดความพร้อมและการดำเนินงานที่มีประสิทธิภาพ ผู้บริหารโรงเรียนจะต้องกำหนดไว้เป็นนโยบายของโรงเรียนและจัดทำเป็นโครงการของโรงเรียนโดยกำหนดไว้ในแผนปฏิบัติการของโรงเรียน พร้อมทั้งต้องนำเข้าแจ้งและหารือในการประชุมคณะกรรมการบริหารของโรงเรียน อีกทั้งต้องศึกษาและทำความเข้าใจให้ชัดเจนถึงความสำคัญ วัตถุประสงค์และเป้าหมาย แนวทางการดำเนินงานและกระบวนการดูแลช่วยเหลือนักเรียนของระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน เพื่อให้การดำเนินการดังกล่าวบรรลุผล ซึ่งในชั้นเตรียมการและการวางแผนการดำเนินงาน มีขั้นตอนเพื่อเตรียมการ ดังนี้คือ การแต่งตั้งคณะกรรมการ การกำหนดบทบาทหน้าที่และโครงสร้างของคณะกรรมการ และการวิเคราะห์สภาพความพร้อมพื้นฐานของโรงเรียนและจัดทำแผนปฏิบัติการ โดยมีรายละเอียดในแต่ละขั้นตอนดังต่อไปนี้

6.1 การแต่งตั้งคณะกรรมการ

เนื่องจากปัจจัยสำคัญที่มีผลต่อประสิทธิภาพของการดำเนินงานตามระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน คือผู้บริหารโรงเรียน ผู้ช่วยผู้บริหารโรงเรียนทุกฝ่าย ครูทุกคนในโรงเรียนและผู้เกี่ยวข้องต้องมีความตระหนักในความสำคัญของระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน ให้การสนับสนุนการดำเนินงาน ร่วมทำกิจกรรมตามความเหมาะสมอย่างสม่ำเสมอ มีทัศนคติที่ดีต่อนักเรียน และมีความสุขที่จะพัฒนานักเรียนในทุกด้าน คณะกรรมการหรือคณะทำงานทุกคณะต้องมีการประสานงานกันอย่างใกล้ชิด และมีการประชุมในแต่ละคณะอย่างสม่ำเสมอ ครูที่ปรึกษาเป็นบุคลากรหลักที่สำคัญในการดำเนินงาน โดยต้องได้รับความร่วมมือจากครูทุกคนในโรงเรียน รวมทั้งการสนับสนุนจากโรงเรียน นอกจากนี้ต้องมีการอบรมให้ความรู้ และทักษะ รวมทั้งการเผยแพร่ข้อมูล ความรู้แก่ครูที่ปรึกษาหรือผู้เกี่ยวข้องในส่วนที่เกี่ยวกับการดูแลช่วยเหลือนักเรียน โดยเฉพาะเรื่องเกี่ยวกับทักษะการปรึกษาเบื้องต้นและเทคนิคแนวทางการแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ของนักเรียน โดยต้องดำเนินการอย่างต่อเนื่องและสม่ำเสมอ แนวคิดในการกำหนดมาตรฐานคุณภาพของบุคลากรในการจัดระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนที่ควรมีดังนี้คือ

6.1.1 ผู้บริหารโรงเรียน ผู้ช่วยผู้บริหารโรงเรียนทุกฝ่าย และหัวหน้าระดับชั้น ต้องมีความสามารถในการบริหารและการจัดการระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน

6.1.2 ผู้บริหารโรงเรียน และบุคลากรทุกคนในโรงเรียนต้องมีความตระหนักในบทบาทหน้าที่และให้การสนับสนุนการดำเนินงานตามระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน

6.1.3 ครูที่ปรึกษาต้องมีความตระหนักในบทบาทหน้าที่ มีความรู้ และความสามารถในการดำเนินงานตามกระบวนการดูแลช่วยเหลือนักเรียน

6.2 โครงสร้างและบทบาทหน้าที่ของคณะกรรมการ

คณะกรรมการในระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนมีความสำคัญอย่างมาก ต่อความสำเร็จของระบบ ดังนั้นโครงสร้างของคณะกรรมการ การประสานการทำงานระหว่างคณะกรรมการและบทบาทหน้าที่ของบุคลากรในแต่ละคณะจึงต้องมีประสิทธิภาพ เพื่อให้สามารถปฏิบัติตามแผนการดำเนินงานตามระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนในทุกกิจกรรม ผู้ที่มีบทบาทในการดำเนินงาน จึงเกี่ยวข้องกับระดับชั้น ทุกระดับชั้น

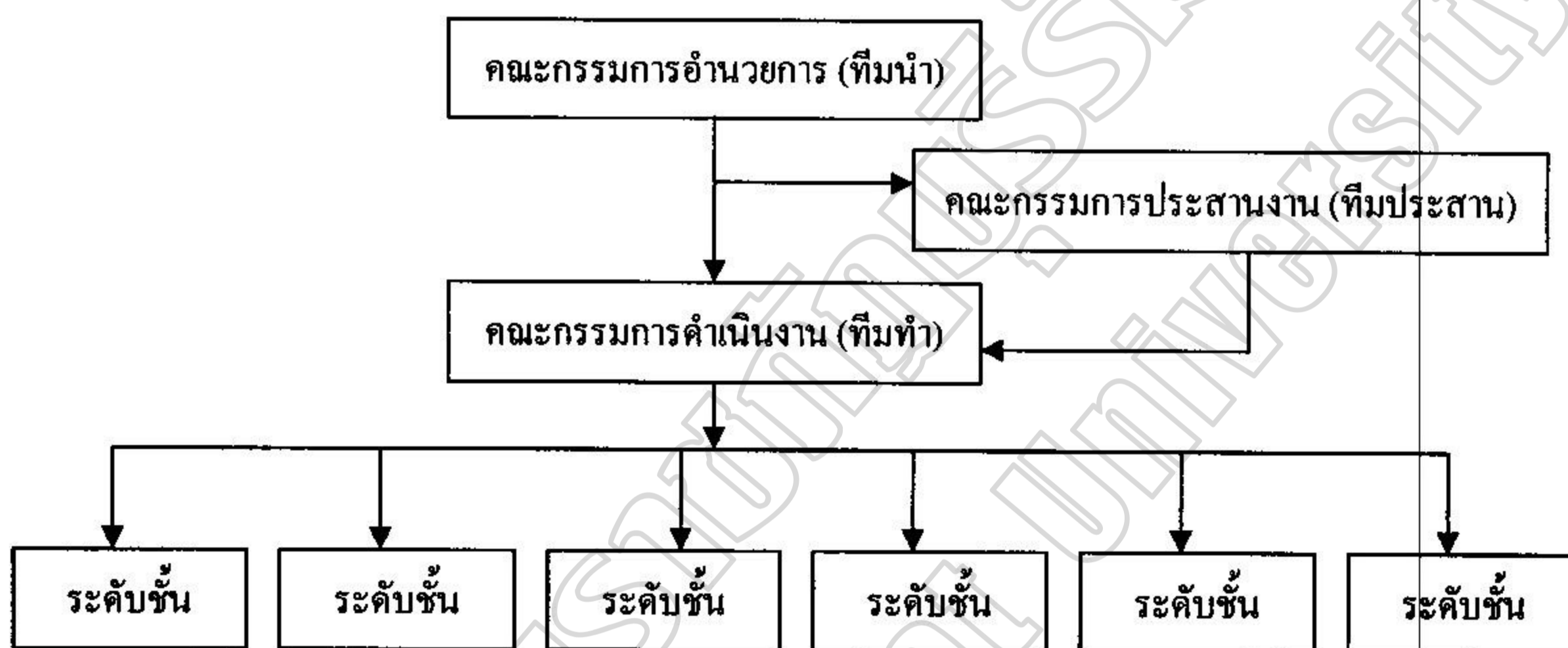
ระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน มีครูที่ปรึกษาเป็นบุคคลหลักในการปฏิบัติหน้าที่ตามกระบวนการดูแลช่วยเหลือนักเรียน โดยมีผู้บริหารโรงเรียนและครูอื่น ๆ ให้การสนับสนุนเอื้ออำนวยดำเนินงานเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งในระบบการบริหารจัดการของโรงเรียนจะมีการจัดทำโครงสร้างการบริหารงาน การกำหนดบทบาทหน้าที่และบุคลากร ผู้รับผิดชอบคั้งนั้นในระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน จึงมีการกำหนดโครงสร้างบุคลากรเป็นคณะกรรมการหรือทีมงานเพื่อการทำงานร่วมกันที่ตามบทบาทหน้าที่ที่ได้กำหนดขึ้น สนับสนุนให้การจัดระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนดำเนินไปด้วยความเรียบร้อยอย่างมีประสิทธิภาพ กล่าวคือ ให้มีการแต่งตั้งคณะกรรมการหรือทีมงานจำนวน 3 คณะ และมีบทบาทหน้าที่แตกต่างกันดังนี้

6.2.1 คณะกรรมการอำนาจการหรือทีมงาน มีผู้บริหารโรงเรียนเป็นประธาน ผู้ช่วยผู้บริหารโรงเรียนฝ่ายปกครองเป็นเลขานุการ คณะนี้มีหน้าที่กำหนดนโยบาย แต่งตั้งคณะกรรมการติดตามการทำงาน และมีการประชุมร่วมกันอย่างน้อยเดือนละ 1 ครั้ง

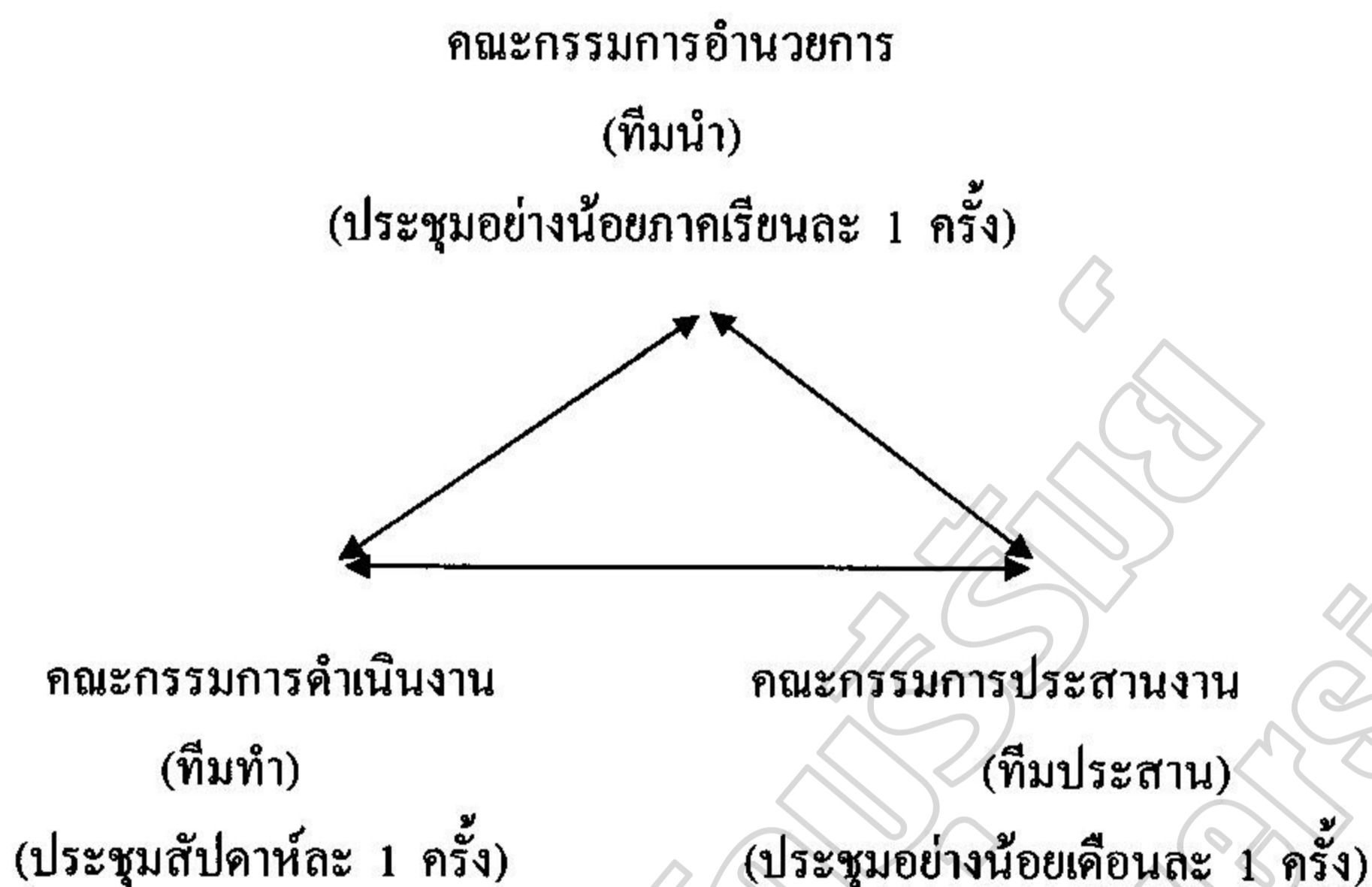
6.2.2 คณะกรรมการประสานงานหรือทีมประสาน มีผู้ช่วยผู้บริหารโรงเรียนฝ่ายปกครองเป็นประธาน ส่วนเลขานุการคณะกรรมการประสานงาน อาจจะเป็นหัวหน้างานแนะแนวหรือโรงเรียนพิจารณาบุคคลตามความเหมาะสม คณะนี้มีหน้าที่เสนอแผนการทำงาน จัดประชุม อบรมให้ความรู้แก่ครูสนับสนุนการทำงานของครูที่ปรึกษา รายงานผลการทำงานต่อผู้บริหารหรือคณะกรรมการอำนาจการ และเชื่อมโยงการทำงานระหว่างคณะกรรมการอำนาจการกับคณะกรรมการดำเนินงานมีการประชุมร่วมกันอย่างน้อยเดือนละ 1 ครั้ง

6.2.3 คณะกรรมการดำเนินงาน มีหัวหน้าระดับแต่ละระดับเป็นประธาน จึงมีคณะกรรมการ 3 คณะหรือ 6 คณะตามระดับชั้น ส่วนเลขานุการ ให้แต่ละระดับชั้นพิจารณาตามความเหมาะสม คณะกรรมการดำเนินงาน มีหน้าที่ดำเนินงานดูแลช่วยเหลือนักเรียน โดยเฉพาะครูที่ปรึกษามีบทบาทในการดำเนินงานตามกระบวนการดูแลช่วยเหลือนักเรียน ทั้ง 5 ประการ

และมีการประชุมอย่างน้อยสัปดาห์ละ 1 ครั้ง เพื่อติดตามผลการทำงาน การแก้ไขปัญหาอุปสรรคในการทำงาน การขอความร่วมมือต่าง ๆ ซึ่งคณะกรรมการระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนทั้ง 3 คณะ มีโครงสร้างคณะกรรมการการประสานการทำงาน องค์กรประกอบและบทบาทหน้าที่ของบุคลากรในแต่ละคณะดังภาพประกอบ 7 (กรมสุขภาพจิต. 2544 : 45)

ภาพประกอบ 7 โครงสร้างคณะกรรมการพัฒนาระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน

ภาพประกอบ 8 ความสัมพันธ์ของการทำงานแบบร่วมคิด ร่วมทำ ร่วมประสาน
ของคณะกรรมการ

ที่มา : กระทรวงศึกษาธิการ (2547 : 11)

โครงสร้างและบทบาทหน้าที่บุคลากรของแต่ละคณะกรรมการของระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนซึ่งมี 3 คณะดังกล่าวข้างต้นมีรายละเอียด โครงสร้าง องค์ประกอบ และบทบาทหน้าที่ แต่ละคณะกรรมการดังต่อไปนี้

1. คณะกรรมการอำนวยการ (ทีมนำ) ประกอบด้วย

ผู้อำนวยการ โรงเรียน	ประธานกรรมการ
ผู้ช่วยผู้อำนวยการทุกฝ่าย	กรรมการ
หัวหน้าระดับชั้น	กรรมการ
หัวหน้าแผนงาน โรงเรียน	กรรมการ
ผู้แทนผู้ปกครอง/ชุมชน	กรรมการ
หัวหน้างานแนะแนว	กรรมการ
ผู้ช่วยผู้อำนวยการฝ่ายปกครอง	กรรมการและเลขานุการ

- หน้าที่
- นักเรียน
- กำหนดนโยบายวัตถุประสงค์ในการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือ
 - แต่งตั้งคณะกรรมการ ประชุมคณะกรรมการ อย่างน้อยภาคเรียนละ 1 ครั้ง
 - นิเทศ ติดตาม กำกับการดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนระดับชั้น
 - อื่น ๆ ที่โรงเรียนกำหนดเพิ่มเติม
2. คณะกรรมการประสานงาน (ทีมประสาน) ประกอบด้วย
ผู้ช่วยผู้อำนวยการฝ่ายปกครอง	ประธานกรรมการ
หัวหน้าระดับชั้นทุกชั้น	กรรมการ
หัวหน้างานพยาบาล-อนามัย	กรรมการ
ครูงานแผนงานสารสนเทศ	กรรมการ
ครูในฝ่ายปกครอง	กรรมการ
หัวหน้างานแนะแนวหรือโรงเรียนพิจารณา	กรรมการและเลขานุการ
	ตามความเหมาะสม

- หน้าที่
- ช่วยเหลือนักเรียน
- ปฏิบัติงานในฐานะเป็นบุคลากรหลักในการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน
 - ประสานงานระหว่างคณะกรรมการอำนาจการ (ทีมนำ) และคณะกรรมการดำเนินงาน (ทีมทำ) และหน่วยงานอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง
 - จัดเอกสาร เครื่องมือที่ใช้ในการดำเนินงานและรับผิดชอบจัดประชุมชี้แจง และการฝึกอบรมให้ความรู้แก่บุคลากร
 - จัดการประชุมปรึกษาหารือคณะกรรมการในการดูแลช่วยเหลือนักเรียนกัน อย่างน้อยเดือนละ 1 ครั้ง
 - รายงานสรุปผลการดำเนินงาน
 - อื่น ๆ ตามที่ได้รับมอบหมาย

3. คณะกรรมการดำเนินงาน (ทีมทำ) แยกเป็น 6 คณะตามระดับชั้น(หาก ระดับชั้นใดมีจำนวนครูมากให้จัดแบ่งเป็นกลุ่มย่อยได้อีก) ประกอบด้วย

หัวหน้าระดับชั้นทุกชั้น	ประธานกรรมการ
รองหัวหน้าระดับชั้น	รองประธานกรรมการ
ครูประจำวิชาในระดับชั้นและครูอื่นๆที่เกี่ยวข้อง	กรรมการ
ครูแนะแนว	กรรมการ
ครูที่ปรึกษาในระดับชั้น	กรรมการ
โรงเรียนพิจารณาตามความเหมาะสม	กรรมการและเลขานุการ

หน้าที่

1. ประสานงานผู้เกี่ยวข้อง ประชุมชี้แจง ทำความเข้าใจกับคณะกรรมการดำเนินงานในระดับชั้น
2. บันทึกหลักฐานการปฏิบัติงานประเมินผลและจัดทำรายงานตามระดับชั้น
3. ศึกษาข้อมูลเกี่ยวกับความต้องการของครูที่ปรึกษา เพื่อประโยชน์ต่อการดูแลช่วยเหลือนักเรียนและนำเสนอทีมประสาน
4. ประชุมร่วมกันอย่างน้อยสัปดาห์ละ 1 ครั้ง
5. ปฏิบัติตามบทบาทหน้าที่ในงานประจำของตน
6. อื่น ๆ ตามที่ได้รับมอบหมาย

คณะกรรมการ บุคลากร และบทบาทหน้าที่โรงเรียนปรับเปลี่ยนได้ตามความเหมาะสม นอกจากนี้แล้วยังกำหนดบทบาทของบุคลากรในคณะกรรมการดำเนินงาน ซึ่งประกอบด้วย หัวหน้าระดับชั้น มีหน้าที่ ติดตามกำกับ การดูแลช่วยเหลือนักเรียนของครูที่ปรึกษา ประสานงานผู้เกี่ยวข้องในการดูแลช่วยเหลือนักเรียน ติดตามกำกับ การดูแลช่วยเหลือนักเรียนของครูที่ปรึกษา ติดตามกำกับ การดูแลช่วยเหลือนักเรียนของครูที่ปรึกษา ประสานงานผู้เกี่ยวข้องในการดูแลช่วยเหลือนักเรียน จัดประชุมครูในระดับชั้น เพื่อประสิทธิภาพในการดูแลช่วยเหลือนักเรียน ประชุมกลุ่มเพื่อปรึกษาปัญหารายกรณี บันทึกหลักฐานการปฏิบัติงานและจัดทำรายงาน ประเมินผลระดับชั้นส่งผู้บริหาร โรงเรียน โดยผ่านทีมประสาน และอื่น ๆ ตามที่ได้รับมอบหมาย ครูที่ปรึกษา มีบทบาทหน้าที่ดังนี้ ดำเนินการดูแลช่วยเหลือนักเรียน ทั้งการส่งเสริม ป้องกัน ปัญหาและการช่วยเหลือแก้ไขปัญหาในด้านความสามารถ ด้านสุขภาพและด้านครอบครัวหรือ อื่น ๆ ดำเนินการดูแลช่วยเหลือนักเรียน ตามแนวทางที่กำหนด ได้แก่ การรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล การคัดกรองนักเรียน การดูแลช่วยเหลือนักเรียนเบื้องต้น การป้องกันและแก้ไขปัญหา

การส่งต่อ ร่วมประชุมกลุ่มปรึกษาปัญหารายกรณี บันทึกหลักการปฏิบัติงาน และประเมินผล รายงานหัวหน้าระดับชั้นอื่น ๆ ตามที่ได้รับมอบหมาย หัวหน้าระดับ มีบทบาทหน้าที่ดังนี้ ให้ข้อมูลเกี่ยวกับตัวนักเรียนแก่ครูที่ปรึกษา ให้ความร่วมมือกับครูที่ปรึกษาในการดูแลช่วยเหลือ นักเรียนร่วมกัน ร่วมประชุมกลุ่มปรึกษารายกรณี ในกรณีที่เกี่ยวข้องในการดูแลช่วยเหลือนักเรียน บันทึกหลักฐานการปฏิบัติงาน สรุปผลและรายงานส่งหัวหน้าชั้น และอื่นๆ ตามที่ได้รับมอบหมาย ครูแนะแนว มีบทบาทหน้าที่ดังนี้ จัดกิจกรรมพัฒนานักเรียนในคาบแนะแนว หรือจัดทำโครงการ กิจกรรมกลุ่มต่าง ๆ ให้กับนักเรียน ซึ่งเป็นการสนับสนุนระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน สนับสนุนและเป็นแกนหลักให้กับครูที่ปรึกษาในการดูแลช่วยเหลือนักเรียน ให้การปรึกษา นักเรียนที่มีปัญหาในกรณีที่ครูที่ปรึกษาไม่สามารถแก้ไขหรืออยากต่อการช่วยเหลือ ร่วมประชุม กลุ่มปรึกษารายกรณี ในกรณีที่นักเรียนมีปัญหาอยากต่อการช่วยเหลือของครูแนะแนวให้ส่งต่อ ผู้เชี่ยวชาญภายนอกและติดตามผลการช่วยเหลือนั้น บันทึกหลักฐานการปฏิบัติงานและ ประเมินผลรายงานส่งผู้บริหาร โรงเรียนหรือหัวหน้าระดับชั้น และอื่น ๆ ตามที่ได้รับมอบหมาย

7. ขั้นตอนปฏิบัติตามแผนการดำเนินงาน

ในขั้นตอนนี้ผู้บริหารโรงเรียนเริ่มดำเนินการ โดยพัฒนาบุคลากรให้มีความเข้าใจ ในระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน ด้วยวิธีการดังนี้

7.1 สร้างความตระหนักและความเข้าใจกับบุคลากร

7.1.1 ประชุมชี้แจงและสร้างความเข้าใจให้กับบุคลากรในโรงเรียนด้วย วิธีการต่าง ๆ เพื่อให้เกิดเจตคติที่ดีต่อระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน มีความยินดีร่วมมือร่วมใจ ในการทำงานเพื่อช่วยเหลือนักเรียน

7.1.2 ฝึกอบรมบุคลากร โดยเฉพาะครูที่ปรึกษาให้มีความรู้ ความสามารถ มีเทคนิค หรือทักษะต่าง ๆ ในการดูแลช่วยเหลือนักเรียนเบื้องต้น

7.1.3 ประชาสัมพันธ์งานการช่วยเหลือนักเรียนให้กับบุคลากรและหน่วยงาน ที่เกี่ยวข้องทราบอย่างค่อเนื่อง

7.1.4 ประเมินผลการสร้างความรู้ ความเข้าใจให้กับบุคลากรในการดูแล ช่วยเหลือนักเรียนและนำผลการประเมินมาเป็นข้อมูลในการพัฒนาบุคลากรต่อไป

7.2 ดำเนินการตามระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน

แนวทางในการดำเนินการศึกษาตามระบบการดูแลช่วยเหลือครูที่ปรึกษาจะมี บทบาทและความสำคัญมากเพราะตลอดกระบวนการในการดำเนินงานเป็นความรับผิดชอบของครู ที่ปรึกษาที่ต้องทำการประสานงานหรือขอความร่วมมือและสนับสนุนจากผู้ช่วยฝ่ายปกครอง

หัวหน้าระดับชั้น ครูทุกคนที่เกี่ยวข้อง ตลอดจนผู้ปกครองซึ่งจะมีวิธีการ การดำเนินงาน เครื่องมือ ที่เป็นขั้นตอนต่าง ๆ

ในการนำหลักการของระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนมาสู่การปฏิบัตินั้น พิเศษวศ ยุติธรรมดำรง (2544 : 84-90) ได้ดำเนินการโดยมีขั้นตอนการดำเนินการดูแลช่วยเหลือ นักเรียนของครูที่ปรึกษาโรงเรียนสายปัญญาซึ่งเป็นโรงเรียนนาร่องไว้ในแต่ละขั้นตอนดังนี้

1. การรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล มีการดำเนินการ โดยศึกษาด้านความสามารถ ด้านสุขภาพ ด้านครอบครัวและมีวิธีการดำเนินการ จัดทำระเบียบสะสมและแบบประเมิน พฤติกรรมเด็ก และมอบหมายให้ครูที่ปรึกษาเป็นผู้ดำเนินการ

2. การคัดกรองนักเรียนเพื่อแยกเป็นกลุ่มปกติ กลุ่มเสี่ยง/มีปัญหา มีวิธีการ ดำเนินงานที่ต่อเนื่องจากการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคลคือ วิเคราะห์ข้อมูลจากระเบียบสะสมและ สรุปผลจากแบบประเมินพฤติกรรมเด็ก (SDQ) ออกมาเป็นคะแนนของนักเรียนแต่ละคน คัด กรองนักเรียนเพื่อแยกเป็นกลุ่มปกติ กลุ่มเสี่ยง/มีปัญหา จำแนกตามพฤติกรรมด้านต่าง ๆ ดังนี้คือ ปัญหาด้านการเรียน ด้านสุขภาพจิตและอารมณ์ ด้านความประพฤติ พฤติกรรมอยู่ไม่นิ่ง การ ปรับตัวกับเพื่อน ด้านเศรษฐกิจ ด้านการคุ้มครองนักเรียน ด้านสัมพันธภาพทางสังคม และด้าน ความสามารถพิเศษ รายงานผลต่อการคัดกรองต่อหัวหน้าชั้นและนำเสนอต่อผู้บริหาร โรงเรียน ให้นักเรียนทำแบบประเมินความฉลาดทางอารมณ์ (E.Q.) ในภาคเรียนที่ 2 และครูที่ปรึกษา สรุปผลการคัดกรองนักเรียนและรายงานผลต่อหัวหน้าระดับชั้นและนำเสนอต่อผู้บริหาร โรงเรียน

3. การส่งเสริมนักเรียน ได้ดำเนินการส่งเสริมนักเรียนโดยวิธีการดังนี้ จัดกิจกรรมโฮมรูมทุกระดับชั้นสัปดาห์ละ 1 คาบ โดยมีคู่มือการจัดกิจกรรมโฮมรูม และมีบันทึก การโฮมรูมของครูที่ปรึกษา และจัดเพิ่มขึ้นเป็นสัปดาห์ละ 2 คาบในภาคเรียนที่ 2 จัดประชุม อบรมนักเรียนทุกระดับชั้นสัปดาห์ละ 1 คาบ จัดโครงการ “สร้างความสัมพันธ์ระหว่างบ้านกับ โรงเรียน” โดยมีการประชุมผู้ปกครองโดยมีวัตถุประสงค์และการดำเนินการดังนี้

3.1 เตรียมความพร้อมในการดำเนินการโดย จัดทำเอกสาร ประชุมครูอาจารย์ และกรรมการดำเนินงานที่เกี่ยวข้องฝ่ายต่างๆ ของ โรงเรียน

3.2 การดำเนินการประชุมผู้ปกครองโดยมีกิจกรรมต่าง ๆ ที่โรงเรียนจัดให้ดังนี้ ชี้แจงนโยบายและการดำเนินงานของโรงเรียนโดยฝ่ายบริหาร ผู้ปกครองพบครูที่ปรึกษาตาม ห้องเรียน

3.3 ประชุมผู้ปกครองในชั้นเรียน (Classroom meeting) โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อ ชี้แจงผลการเรียน และมีการประชุมกลุ่มย่อยเพื่อปรึกษาปัญหาร่วมกัน

3.4 ครูที่ปรึกษาพบผู้ปกครองเป็นรายกรณี

3.5 โรงเรียนจัดให้หัวหน้าหมวดวิชาและหัวหน้างานทะเบียนวัดผลให้คำปรึกษาแก่ผู้ปกครองในกรณีที่นักเรียนมีปัญหาการเรียน การแก้ไข 0 ร มส. และ มผ.

3.6 ครูที่ปรึกษาสรุปผลการจัดกิจกรรมประชุมผู้ปกครองในชั้นเรียน ส่งคณะกรรมการทีมประสานเพื่อนำเสนอผู้บริหาร โรงเรียน

4. การป้องกันและการแก้ไขปัญหา ครูที่ปรึกษาและผู้เกี่ยวข้องดำเนินการโดยให้การปรึกษาเบื้องต้นแก่นักเรียนที่ประสบปัญหา ดำเนินการช่วยเหลือไปตามความเหมาะสมกับสภาพปัญหา ประสานงานกับครูที่เกี่ยวข้องในการแก้ไขปัญหาของนักเรียน รายงานให้ผู้อำนวยการ โรงเรียนทราบถึงผลการช่วยเหลือให้นักเรียนที่ประสบปัญหา และจัดกิจกรรมประสานงานกับผู้เกี่ยวข้องอื่น ๆ ในการป้องกันและการแก้ปัญหานักเรียน คือ การจัดกิจกรรมในห้องเรียน โดยครูประจำวิชาเพื่อส่งเสริมให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้ แสดงความคิดเห็นและแสดงออกในสิ่งที่เหมาะสม จัดกิจกรรมเสริมหลักสูตรให้นักเรียนเลือกได้ตามความถนัดและความสนใจ จัดกิจกรรมเพื่อนช่วยเพื่อนเพื่อให้นักเรียนช่วยเหลือซึ่งกันและกัน ทั้งในด้านการเรียนและความประพฤติ จัดกิจกรรมซ่อมส่งเสริมวิชาการ ครูที่ปรึกษา อาจารย์แต่ละวิชาให้กับนักเรียนที่เรียนอ่อน และกิจกรรมสื่อสารกับผู้ปกครองเพื่อติดต่อสื่อสารและแจ้งเรื่องการเรียน การจัดกิจกรรมของโรงเรียน และการขอความร่วมมือกับผู้ปกครอง

8. ขั้นกำกับ ติดตาม ประเมินและรายงาน

การกำกับ ติดตาม และการประเมินระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนในโรงเรียน ซึ่งมีองค์ประกอบ 3 ด้านคือ ด้านปัจจัย ด้านกระบวนการ และด้านผลผลิต ดังนั้นการประเมินระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน จึงประเมินทั้ง 4 ขั้นตอนคือ

8.1 การประเมินสถานะแวดล้อม (Context Evaluation) เป็นการประเมินความเกี่ยวข้องกับนโยบาย ปรัชญา เป้าหมาย แรงกดดันทางเศรษฐกิจสังคมและการเมือง ตลอดจนความต้องการของบุคคลและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อนำข้อมูลมากำหนดวัตถุประสงค์ของการดำเนินงาน

8.2 การประเมินปัจจัยเบื้องต้น (Input Evaluation) เป็นการประเมินความพร้อมของปัจจัยเบื้องต้นต่าง ๆ เช่น บุคลากร งบประมาณ วัสดุอุปกรณ์ ฯลฯ เพื่อนำข้อมูลที่ได้มาตัดสินใจเกี่ยวกับการวางแผนการจัดดำเนินงานโครงการให้เหมาะสม

8.3 การประเมินกระบวนการ (Process Evaluation) เป็นการประเมินขณะดำเนินงานประเมินความก้าวหน้าของโครงการ ศึกษาปัญหาและอุปสรรค จุดเด่น จุดด้อย เพื่อนำข้อมูลมาแก้ไขการดำเนินงานให้เหมาะสม

8.4 การประเมินผลผลิต (Product Evaluation) เป็นการประเมินผลหลังจากการดำเนินงานโครงการสิ้นสุดลงแล้วว่าบรรลุผลตามวัตถุประสงค์เพียงใด เพื่อนำข้อมูลมาใช้ประกอบการตัดสินใจเกี่ยวกับการดำเนินงานต่อไป

ด้านปัจจัย ซึ่งประกอบด้วยผู้บริหาร โรงเรียนและครูในโรงเรียน โดยมุ่งเน้นที่ครูที่ปรึกษาซึ่งเป็นบุคลากรหลักในการปฏิบัติหน้าที่ตามกระบวนการดูแลช่วยเหลือนักเรียนเพื่อเป็นครูแนะแนวเบื้องต้น ดังนั้นการประเมินด้านปัจจัยในระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนจึงประเมินผู้บริหาร โรงเรียน ผู้ช่วยบริหารโรงเรียน หัวหน้าระดับชั้น ครูที่ปรึกษา ครูแนะแนว โดยประเมินในด้านความคิดเห็น ความรู้ ความสามารถ ความรู้สึกที่มีต่อระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน

ด้านกระบวนการ เป็นการประเมินกระบวนการระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน ซึ่งประกอบด้วย 5 องค์ประกอบ ซึ่งแต่ละองค์ประกอบมีวิธีการที่หลากหลายและเครื่องมือที่แตกต่างกัน โดยประเมินว่ามีความเหมาะสมเพียงใด จากความคิดเห็นของครูที่ปรึกษา เพราะครูที่ปรึกษาเป็นผู้ดำเนินการ 5 องค์ประกอบ ได้แก่ การรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล การคัดกรองนักเรียน การส่งเสริมนักเรียน การป้องกันและแก้ไขปัญหา และการส่งต่อนักเรียน

ด้านผลผลิต เป็นการประเมินปริมาณนักเรียนในกลุ่มที่มีปัญหา ว่ามีการเปลี่ยนแปลงอย่างไรบ้าง หลังการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน ซึ่งสัมพันธ์กับคุณภาพนักเรียนทั้งนี้ในด้านคุณภาพนักเรียนจะมีการรวบรวมข้อมูลจากความคิดเห็น ความรู้สึกของครูต่อระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน ซึ่งมีผลต่อพฤติกรรมนักเรียนในด้านต่างๆ คือ ด้านความสามารถในการเรียน ด้านสุขภาพ หรือด้านครอบครัว การมีสัมพันธภาพที่ดีกับครูที่ปรึกษา และเรียนรู้อย่างมีความสุข

14. มาตรฐานคุณภาพระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน

กรมสุขภาพจิต (2544 : 75-81) ได้กำหนดมาตรฐานคุณภาพระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนในโรงเรียนไว้ดังนี้

1. ด้านผลผลิต (Output) ประกอบไปด้วย 3 มาตรฐาน 8 ตัวชี้วัด ได้แก่ มาตรฐานที่ 1.1 มีสุขภาพและสุขภาพจิตที่ดี สามารถปรับตัวเข้ากับสิ่งแวดล้อมได้อย่างเหมาะสม

ตัวชี้วัดที่ 1 มีน้ำหนักส่วนสูงตามเกณฑ์มาตรฐานเด็กไทย

ตัวชี้วัดที่ 2 มีความฉลาดทางอารมณ์

ตัวชี้วัดที่ 3 ไม่เสพสิ่งเสพติดและสิ่งมอมเมา รวมทั้งไม่แสวง

ผลประโยชน์โดยมิชอบ

มาตรฐานที่ 1.2 สามารถเรียนรู้ได้เต็มตามศักยภาพ และมีเจตคติที่ดีต่อการเรียนรู้การทำงาน

ตัวชี้วัดที่ 1 รู้ความถนัด ความสามารถ ความสนใจ จุดเด่น จุดด้อยของตนเอง พร้อมทั้งจะปรับปรุงและพัฒนาตนเองเสมอ

ตัวชี้วัดที่ 2 นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนผ่านเกณฑ์การประเมินตามหลักสูตรทุกรายวิชา

ตัวชี้วัดที่ 3 นักเรียนมีกระบวนการทำงานและได้ผลงานที่มีคุณภาพ

มาตรฐานที่ 1.3 มีความเป็นอยู่ด้านเศรษฐกิจและสังคมที่พอเหมาะแก่ตนเอง
ตัวชี้วัดที่ 1 มีความเป็นอยู่อย่างพอเพียงในการศึกษาเล่าเรียน
ตัวชี้วัดที่ 2 นักเรียนที่ขาดการคุ้มครองจากครอบครัวสามารถหลีกเลี่ยงและป้องกันตนเองให้พ้นภัยได้

2. ด้านกระบวนการ (Process) ประกอบด้วย 4 มาตรฐาน 11 ตัวชี้วัด

มาตรฐานที่ 2.1 มีการบริหารงานและการจัดการด้านการดูแลช่วยเหลือนักเรียนอย่างเป็นระบบ

ตัวชี้วัดที่ 1 จัดทำแผนการดำเนินงานระบบงานดูแลช่วยเหลือ นักเรียนอย่างชัดเจนและปฏิบัติตามแผนที่กำหนด

ตัวชี้วัดที่ 2 นิเทศ ติดตาม ประเมินเพื่อทบทวนอย่างเป็นระบบ และต่อเนื่อง

ตัวชี้วัดที่ 3 จัดทำรายงานผลการประเมินเพื่อทบทวน นำผลการประเมินไปปรับปรุงพัฒนาและเผยแพร่

มาตรฐานที่ 2.2 มีการพัฒนาครูที่ปรึกษาและบุคลากรที่เกี่ยวข้องให้มีความรู้ความเข้าใจ มีเจตคติที่ดีและมีทักษะในการปฏิบัติหน้าที่ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ตัวชี้วัดที่ 1 มีแผนพัฒนาที่มุ่งให้ครูที่ปรึกษาและบุคลากรที่เกี่ยวข้องได้รับการพัฒนาความรู้ ความสามารถ คุณธรรม จริยธรรม และคุณลักษณะที่พึงประสงค์ และดำเนินการตามแผน

ตัวชี้วัดที่ 2 นิเทศ ติดตาม ประเมินผล และสร้างขวัญกำลังใจในการปฏิบัติงานแก่ครูที่ปรึกษาและผู้เกี่ยวข้อง

มาตรฐานที่ 2.3 ครูที่ปรึกษา ผู้ปกครอง และผู้เกี่ยวข้องมีการประชาสัมพันธ์กันอย่างสม่ำเสมอและต่อเนื่อง

- ผู้ปกครอง
- ตัวชี้วัดที่ 1 มีการติดต่อสื่อสารกับผู้เกี่ยวข้องในโรงเรียนและ
- มาตรฐานที่ 2.4 มีกระบวนการในการช่วยเหลือนักเรียนอย่างมีประสิทธิภาพ
- ตัวชี้วัดที่ 1 มีการศึกษานักเรียนเป็นรายบุคคลและมีการคัดกรองนักเรียนกลุ่มปกติและกลุ่มเสี่ยง/ปัญหา
- ตัวชี้วัดที่ 2 มีการช่วยเหลือนักเรียนและให้คำปรึกษาเบื้องต้นแก่นักเรียน
- ตัวชี้วัดที่ 3 มีการจัดกิจกรรมโฮมรูม
- ตัวชี้วัดที่ 4 มีการสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อความเป็นอยู่ที่เหมาะสมทั้งด้านเศรษฐกิจและสังคม
- ตัวชี้วัดที่ 5 มีการส่งต่อนักเรียนที่ยากต่อการช่วยเหลือของครูที่ปรึกษา
3. ด้านปัจจัย (Input) ประกอบด้วย 5 มาตรฐาน 9 ตัวชี้วัด ได้แก่
- มาตรฐานที่ 3.1 ผู้บริหารโรงเรียนมีความสามารถในการบริหารจัดการระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน
- ตัวชี้วัดที่ 1 ให้ความสำคัญและเป็นผู้นำในการอำนวยการดูแลช่วยเหลือนักเรียน
- ตัวชี้วัดที่ 2 สามารถนิเทศ ติดตาม ประเมินผลเพื่อทบทวนระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน
- มาตรฐานที่ 3.2 ครูที่ปรึกษามีความรู้ความเข้าใจ มีทัศนคติที่ดีในบทบาทหน้าที่การดูแลช่วยเหลือนักเรียน
- ตัวชี้วัดที่ 1 มีความรู้ความเข้าใจในภาระงาน การดูแลช่วยเหลือนักเรียน
- ตัวชี้วัดที่ 2 มีเจตคติที่ดีต่อการเป็นครูที่ปรึกษา มีความรักความเอื้ออาทรและเข้าใจ ธรรมชาติของผู้เรียน
- มาตรฐานที่ 3.3 ครูที่ปรึกษามีคุณธรรม จริยธรรม และมีคุณลักษณะที่พึงประสงค์
- ตัวชี้วัดที่ 1 เป็นผู้มีการปฏิบัติตนในการเป็นครูที่ปรึกษาด้วยความซื่อสัตย์และด้านคุณธรรม จริยธรรม เป็นแบบอย่างที่ดี
- ตัวชี้วัดที่ 2 มีความรับผิดชอบและวิจารณ์ญาณในการรักษาความลับของนักเรียน

มาตรฐานที่ 3.4 ผู้ปกครองให้ความร่วมมือกับโรงเรียนในการเอาใจใส่ดูแล
ช่วยเหลือบุตรหลานของตน

ตัวชี้วัดที่ 1 ร่วมมือกับโรงเรียนในการดูแลแก้ไขและพัฒนา
นักเรียน

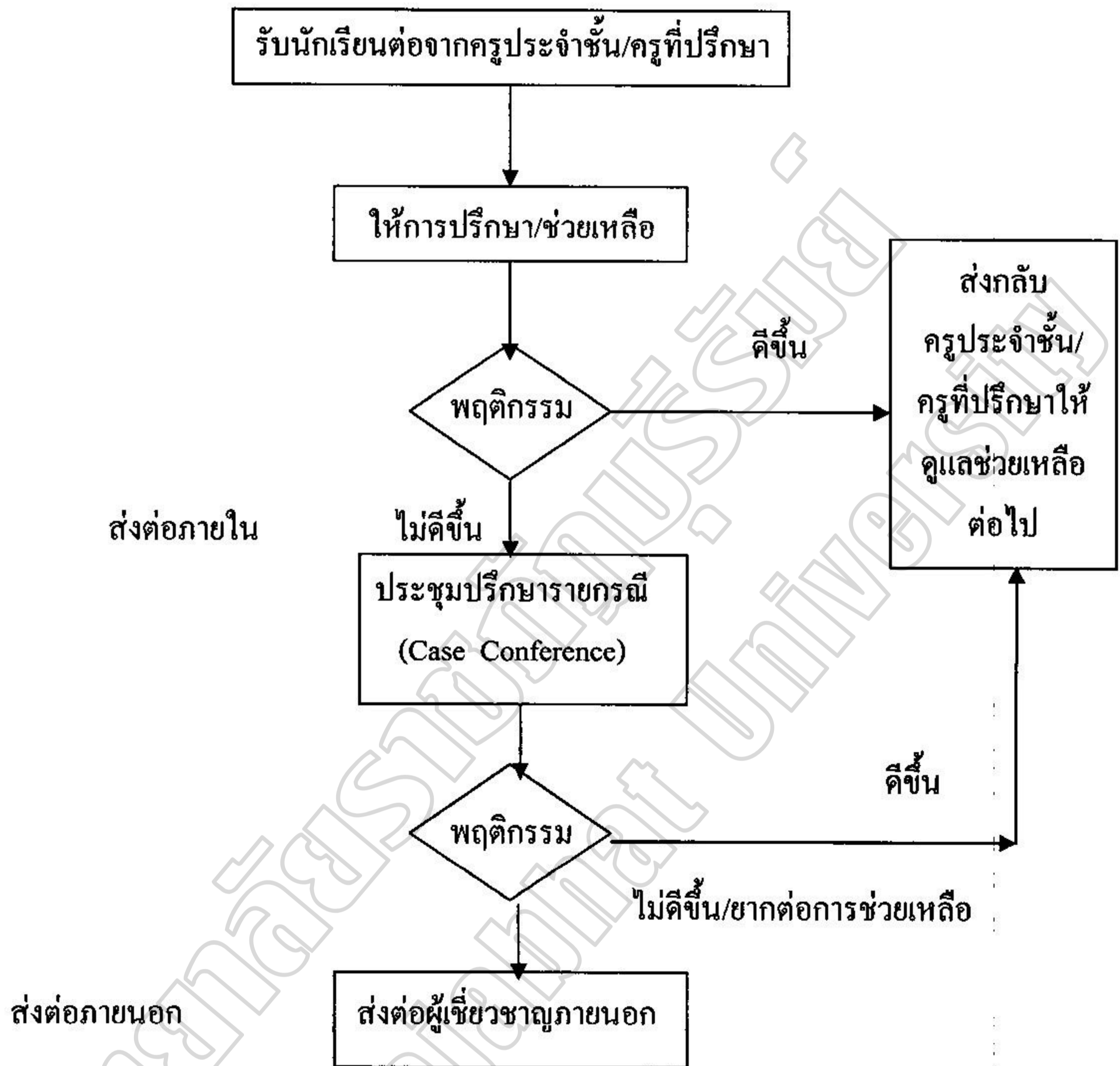
มาตรฐานที่ 3.5 มีสถานที่จัดเก็บเอกสารข้อมูลของนักเรียนเป็นรายบุคคล และ
อุปกรณ์เครื่องมือสื่อต่าง ๆ ที่ใช้ในการดูแลช่วยเหลือนักเรียน

ตัวชี้วัดที่ 1 มีศูนย์ข้อมูลนักเรียนเป็นรายบุคคล และมีระบบการ
จัดเก็บข้อมูลที่เป็นมาตรฐานสำหรับผู้ที่เกี่ยวข้องสามารถนำมาใช้ร่วมกันได้

ตัวชี้วัดที่ 2 มีคู่มือ อุปกรณ์ เครื่องมือสื่อต่าง ๆ สำหรับครูที่
ปรึกษา ครูแนะแนว และบุคลากรที่เกี่ยวข้อง ใช้ในการดูแลช่วยเหลือนักเรียน โดยมีสถานที่จัดเก็บ
ที่ง่ายต่อการนำมาใช้

15. การดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนของครูแนะแนว/ผู้เกี่ยวข้อง

การดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน เมื่อครูประจำชั้นได้ดูแลช่วยเหลือ
นักเรียนเบื้องต้นแล้ว พบกรณีที่ยากต่อการแก้ไข จึงดำเนินการส่งต่อให้ครูแนะแนว ครูฝ่าย
ปกครอง ครูฝ่ายวิชาการ หรืองานพยาบาล ดำเนินการดูแลช่วยเหลือนักเรียนต่อดังภาพประกอบ
(กระทรวงศึกษาธิการ. 2547 : 53)

ภาพประกอบ 9 กระบวนการดำเนินงานเพื่อแก้ไขปัญหา นักเรียนของครูแนะแนว/ผู้เกี่ยวข้อง

ครูแนะแนวหรือฝ่ายที่เกี่ยวข้องรับนักเรียนจากครูประจำชั้น/ครูที่ปรึกษาคำเนิการให้คำปรึกษาช่วยเหลือและประสานกับครูประจำชั้น/ครูที่ปรึกษา เพื่อแจ้งผลการช่วยเหลือ ถ้านักเรียนมีพฤติกรรมดีขึ้น ก็จะอยู่ในความดูแลของครูประจำชั้น/ครูที่ปรึกษา แต่ถ้ายังไม่ดีขึ้นก็นำเข้าที่ประชุมปรึกษารายกรณี (Case conference) เพื่อร่วมมือกันในการแก้ไขปัญหาของนักเรียนจนพฤติกรรมดีขึ้นก็ส่งกลับไปอยู่ในความดูแลของครูประจำชั้น/ครูที่ปรึกษา

ในบางกรณี แม้จะเข้าที่ประชุมปรึกษารายกรณีแล้วก็ยังไม่ดีขึ้น ยากต่อการช่วยเหลือผู้ที่เกี่ยวข้องอาจเป็นฝ่ายปกครองหรือแนะแนวก็ดำเนินส่งต่อไปยังผู้เชี่ยวชาญภายนอกเพื่อหาสาเหตุและแก้ไขต่อไป

การส่งต่อเป็นวิธีการช่วยเหลือนักเรียนอย่างถูกวิธี ตามทักษะในวิชาชีพของผู้เชี่ยวชาญในแต่ละทางเพื่อให้เกิดผลดีที่สุดต่อนักเรียน

16. ผลสำเร็จของระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน

1. บุคลากรทุกคนตระหนักถึงความสำคัญของระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน
2. ผู้รับผิดชอบวางระบบและดำเนินงานตามระบบได้อย่างมีประสิทธิภาพ
3. ระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนสามารถบูรณาการเข้ากับภารกิจของ

สถานศึกษาได้

4. สร้างบรรยากาศการทำงานแบบมีส่วนร่วมและเป็นประชาธิปไตย
5. มีสารสนเทศของระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน
6. มีข้อมูลสารสนเทศ กำกับ ติดตาม ตรวจสอบและประเมินผลการดำเนินงาน

สรุปรายงานและประชาสัมพันธ์

เอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

1. งานวิจัยในประเทศ

วิมลทอง คงยืน (2546 : 118-119) ได้ศึกษาการพัฒนาการปฏิบัติงานตามระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน โรงเรียนแก่งใหญ่พิทยาสรรค์ อำเภอนิคมคำสร้อย สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามุกดาหาร จังหวัดมุกดาหาร ผลการศึกษาพบว่าครูที่ปรึกษาขาดความตระหนักและความเข้าใจวิธีปฏิบัติงานตามระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน ฝ่ายบริหารได้นิเทศติดตามไม่ต่อเนื่อง ทำให้ครูที่ปรึกษาปฏิบัติงานตามระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนได้ไม่สมบูรณ์ หลังดำเนินการพัฒนาพบว่า การจัดประชุมเชิงปฏิบัติการทำให้มีปฏิทินการปฏิบัติงานตามระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน ครูที่ปรึกษาทุกคนเกิดความตระหนักและความเข้าใจวิธีการปฏิบัติงานตามระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน มีแผนการนิเทศติดตามการปฏิบัติงานที่ชัดเจน ฝ่ายบริหารนิเทศติดตามการ

ปฏิบัติงานได้อย่างสม่ำเสมอและต่อเนื่อง ครูที่ปรึกษาทุกคนสามารถปฏิบัติงานตามระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนได้สมบูรณ์ยิ่งขึ้น คือ การรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล ครูที่ปรึกษารู้จักนักเรียนได้รายละเอียดมากยิ่งขึ้น การคัดกรองนักเรียนครูที่ปรึกษาสามารถคัดกรองนักเรียนได้ครบทุกคนทุกห้องเรียน มีการปรับปรุงเกณฑ์การคัดกรองนักเรียนให้สอดคล้องกับสภาพจริงมากยิ่งขึ้น สรุปผลการคัดกรองนักเรียนมีการวางแผนการช่วยเหลือลงในแบบคัดกรองนักเรียนรายบุคคลครบทุกคน การส่งเสริมนักเรียน ครูที่ปรึกษาทุกคนจัดกิจกรรมส่งเสริมนักเรียนได้ดีขึ้น โดยการโฮมรูมได้ตามตารางเวลาทุกสัปดาห์ จัดประชุมผู้ปกครองชั้นเรียน 2 การป้องกันแก้ไขปัญหานักเรียน ครูที่ปรึกษาทุกคนดำเนินการป้องกันและแก้ไขปัญหานักเรียนได้ถูกต้อง และสอดคล้องตรงจุดกับสาเหตุการส่งต่อ ครูที่ปรึกษาได้ทำการส่งต่อนักเรียนที่มีพฤติกรรมไม่เหมาะสมมายังฝ่ายปกครองแต่ยังไม่ถึงขั้นส่งต่อไปบำบัดคนนอกสถานที่ พัฒนาการปฏิบัติงานตามระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน โรงเรียนเวียงใหญ่พิทยาสรรค์ อำเภอนิคมคำสร้อย สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามุกดาหาร จังหวัดมุกดาหาร ช่วยให้ครูที่ปรึกษาทุกคนสามารถปฏิบัติงานตามระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน การรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล การคัดกรองนักเรียน การส่งเสริมนักเรียน การป้องกันและแก้ไขปัญหานักเรียน และการส่งต่อ ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

สรุปผล เฝิงแจ่ม (2545 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาการมีส่วนร่วมในการดำเนินการตามระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนของผู้ปกครองนักเรียนโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา จังหวัดศรีสะเกษ การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาการมีส่วนร่วมในการดำเนินการตามระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนของผู้ปกครองนักเรียนโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา จังหวัดศรีสะเกษ จำแนกตามอายุ วุฒิการศึกษา อาชีพและระดับชั้นเรียน กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ คือผู้ปกครองนักเรียนจำนวน 400 คน จาก 36 โรงเรียน โดยการสุ่มแบบแบ่งชั้นภูมิอย่างเป็นสัดส่วน จากนักเรียนโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา จังหวัดศรีสะเกษ ผลการวิจัยพบว่า ผู้ปกครองนักเรียนมีส่วนร่วมในการดำเนินงานตามระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน โรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา จังหวัดศรีสะเกษ ด้านการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคลด้านการคัดกรองนักเรียน ด้านการส่งเสริมนักเรียน ด้านการป้องกันและแก้ไขปัญหา ด้านการส่งต่อและภาพรวม อยู่ในระดับปานกลาง ผู้ปกครองนักเรียนที่อายุต่างกัน อาชีพต่างกัน และเป็นผู้ปกครองของนักเรียนในระดับชั้นต่างก็มีส่วนร่วมด้านการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล ด้านการคัดกรองนักเรียน ด้านการส่งเสริมนักเรียน ด้านการป้องกันและแก้ไขปัญหาด้านการส่งต่อโดยภาพรวมไม่แตกต่างกัน ผู้ปกครองนักเรียนที่มีวุฒิการศึกษาต่างกัน มีส่วนร่วมด้านการคัดกรองนักเรียน ด้านการส่งเสริมนักเรียนและการส่งต่อ ไม่แตกต่างกัน แต่ด้านการรู้จัก

นักเรียนเป็นรายบุคคลด้านการป้องกันและแก้ปัญหา และโดยภาพรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ.05

สำราญจิต สุระพร (2546 : 102-106) ได้ศึกษาการพัฒนาการปฏิบัติงานตามระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน โรงเรียนนาไคร้พิทยาสรรพ์ อำเภอกุฉินารายณ์ จังหวัดกาฬสินธุ์ ผลการศึกษาพบ หลังจากพัฒนาแล้วมีการปฏิบัติหน้าที่ตามระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนอย่างมีระบบและมีการทำงานอย่างมีขั้นตอนมากขึ้น เริ่มจากการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล การจัดทำระเบียบสะสมที่เป็นปัจจุบัน การส่งเสริมนักเรียน การป้องกันและแก้ปัญหานักเรียน มีการทำงานได้ถูกต้องและตรงจุด จากการดำเนินการพัฒนาได้ช่วยให้ครู อาจารย์ที่ทำหน้าที่ครูที่ปรึกษาในการดำเนินการระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนได้ชัดเจนและมีประสิทธิภาพมากขึ้น มีความรู้ความเข้าใจในการปฏิบัติงานมากยิ่งขึ้นและเป็นประโยชน์กับหน่วยงานต่อไป

เพิ่มพูน ผ่านสำแดง (2546 : 126-129) ได้ศึกษาการพัฒนาการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน โรงเรียนบ้านหนองสอพิตยาคม ตำบลลำปาว อำเภอเมือง จังหวัดกาฬสินธุ์ สังกัดกรมสามัญศึกษา ผลการศึกษาพบว่า การจัดทำข้อมูลพื้นฐานของนักเรียนทำให้ครูที่ปรึกษามีเจตคติที่ดีในการปฏิบัติงาน มีความเอื้ออาทร เข้าใจและเอาใจใส่นักเรียนดีขึ้นครูที่ปรึกษาสามารถคัดกรองนักเรียน ตามแบบประเมินพฤติกรรมเด็ก SDQ ผลการจัดกิจกรรมโฮมรูม ทำให้ครูกับนักเรียนมีสัมพันธภาพที่ดีต่อกันครูที่ปรึกษาระดับชั้นมีส่วนร่วมรับผิดชอบในการช่วยเหลือแก้ไขปัญหาพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ของนักเรียน การส่งต่อนักเรียนภายในโรงเรียน มีขั้นตอนและระบบการทำงานที่ชัดเจน

พัฒนา อนนทสีหา (2546 : 117-118) ได้ศึกษาการพัฒนาบุคลากรในการดำเนินงานตามระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน โรงเรียนธัญญาพัฒน์วิทย์ อำเภอกมลาไสย จังหวัดกาฬสินธุ์ ผลการศึกษาพบว่า จากการพาไปศึกษาดูงาน และการใช้ความรู้ทำให้ครูที่ปรึกษามีความรู้ความเข้าใจ และสามารถดำเนินการปฏิบัติงานตามระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนทั้ง 5 ขั้นตอนได้ครบทุกขั้นตอน

ภิรมย์ ลีกุล (2546 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาปัญหาการบริหารงานดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา จังหวัดระยอง ผลการวิจัยพบว่า 1) ปัญหาการดำเนินงานดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา จังหวัดระยองของครูที่ปรึกษา โดยรวม รายด้าน และรายข้อมีปัญหายุ่งยากอยู่ในระดับปานกลาง 2) ปัญหาการดำเนินงานดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา จังหวัดระยองของครูที่ปรึกษา จำแนกตามประเภทการทำงาน โดยรวม รายด้านและรายข้อ แตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ 3) ปัญหาการดำเนินงานดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนมัธยมศึกษา

สังกัดกรมสามัญศึกษา จังหวัดระยอง ของครูที่ปรึกษา จำแนกตามระดับช่วงชั้น โดยรวม ราย ด้านและรายข้อ แตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ 4) ปัญหาการดำเนินงานดูแลช่วยเหลือ นักเรียนของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา จังหวัดระยอง ของครูที่ปรึกษา จำแนก ตามขนาดโรงเรียนโดยรวม รายด้านและรายข้อ แตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ และใน ด้านการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล พบว่าโรงเรียนขนาดกลางมีปัญหาแตกต่างจากโรงเรียนขนาด ใหญ่อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ .05 ด้านการส่งต่อนักเรียน พบว่าโรงเรียนขนาดกลางและโรงเรียน ขนาดใหญ่ มีปัญหาแตกต่างโรงเรียนขนาดเล็กอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ .05

วิชัย เจริญศรี (2546 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาการปฏิบัติงานของครูที่ปรึกษาในการดูแล ช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนเบญจมราชูทิศ ผลการวิจัยพบว่า ครูที่ปรึกษาของโรงเรียน เบญจมราชูทิศ ราชบุรี มีความคิดเห็นว่าได้ปฏิบัติงานในการดูแลช่วยเหลือนักเรียนในภาพรวม ทั้งหมดอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่าส่วนใหญ่มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ยกเว้น ด้านการส่งต่อนักเรียนมีค่าเฉลี่ยในระดับปานกลาง นักเรียนมีความคิดเห็นต่อการปฏิบัติงานของ ครูที่ปรึกษาในการดูแลช่วยเหลือนักเรียนในภาพรวมทั้งหมดอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นราย ด้านพบว่า มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากทุกด้าน เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับ มากทุกด้านครูเพศหญิงและเพศชาย มีความคิดเห็นว่าได้ปฏิบัติงานของครูที่ปรึกษาในการดูแล ช่วยเหลือนักเรียนในภาพรวม แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เมื่อพิจารณาเป็น รายด้านพบว่า ด้านการป้องกันและแก้ไขปัญหา ครูเพศหญิงและเพศชายมีความคิดเห็นว่าได้ ปฏิบัติงานของครูที่ปรึกษาในการดูแลช่วยเหลือนักเรียนแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ ระดับ .01 โดยครูเพศหญิงระบุว่ามีการปฏิบัติงานในการดูแลช่วยเหลือนักเรียนสูงกว่าครูเพศชาย ครูที่ปรึกษาที่รับผิดชอบนักเรียนระดับชั้นต่างกัน มีความคิดเห็นว่าได้ปฏิบัติงานของครูที่ปรึกษา ในการดูแลช่วยเหลือนักเรียนในภาพรวม และจำแนกเป็นรายด้านไม่แตกต่างกัน ครูที่ปรึกษามี ภาระงานต่างกันมีความคิดเห็นว่าได้ปฏิบัติงานของครูที่ปรึกษาในการดูแลช่วยเหลือนักเรียนใน ภาพรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยทางสถิติที่ระดับ .05 เพื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ครูมีภาระ งานต่างกัน มีความคิดเห็นว่าได้ปฏิบัติงานของครูที่ปรึกษาในการดูแลช่วยเหลือนักเรียนเป็น รายบุคคล และด้านการส่งเสริมนักเรียนแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .01 ส่วนด้านการ ป้องกันและแก้ไขปัญหานักเรียนแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ทวีศักดิ์ สนั่น (2547 : 111-113) ได้ศึกษาการพัฒนาครูที่ปรึกษาด้านการดำเนินงาน ตามระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน โรงเรียนสวายวิทยาคาร อำเภอเมือง จังหวัดสุรินทร์ ผลการศึกษาพบว่า ครูที่ปรึกษาไม่มีความรู้ความเข้าใจด้านการดำเนินงานตามระบบดูแลช่วยเหลือ นักเรียน ไม่ได้นำระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนไปใช้และยังสามารถวางแผนการปฏิบัติงานตาม

ขั้นตอนกระบวนการด้านระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนได้หลังจากดำเนินการพัฒนาโดยใช้กลยุทธ์การประชุมเชิงปฏิบัติการ การศึกษาครู การมอบหมายงานกรณีศึกษาคำกับติดตาม พบว่า การศึกษาค้นคว้าทั้ง 5 ด้าน การรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล การคัดกรองนักเรียน การส่งเสริม นักเรียน การป้องกันแก้ไขปัญหาและการส่งต่อนักเรียน ครูที่ปรึกษามีการพัฒนาตนเองในด้านการดำเนินงานตามระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน มีความรู้ความเข้าใจเรื่องการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล ใช้เครื่องมือหลากหลายขึ้นเพื่อให้ได้ข้อมูลที่ครอบคลุมทั้งด้านความสามารถ ด้านสุขภาพ ด้านครอบครัว การคัดกรองนักเรียนสามารถวิเคราะห์ข้อมูล จัดกลุ่มนักเรียนเป็นกลุ่มปกติ เสี่ยง หรือมีปัญหาได้ การส่งเสริมนักเรียนมีการส่งเสริมนักเรียนที่หลากหลาย การป้องกันและแก้ไขปัญหามีการนำข้อมูลที่ได้ไปแก้ปัญหาอย่างได้ผล การส่งต่อนักเรียนมีการใช้ข้อมูลในการแก้ไขพฤติกรรมและรู้วิธีการส่งต่อนักเรียน ทำให้นักเรียนได้รับการดูแลช่วยเหลืออย่างทั่วถึง และตรงสภาพปัญหาสัมพันธ์ภาพระหว่างครูกับนักเรียนเป็นไปด้วยดีและอบอุ่น นักเรียนรู้จักตนเองและควบคุมตนเองได้ เรียนรู้อย่างมีความสุข มีการพัฒนาความฉลาดทางอารมณ์

จารุวรรณ รัตนมาลี (2547 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาสภาพและปัญหาการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน ของข้าราชการครูในโรงเรียนสังกัด สพฐ.เขตพื้นที่การศึกษา กาศสินธุ์ เขต 3 ผลการศึกษาพบว่า สภาพการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของข้าราชการครูในโรงเรียนสังกัด สพฐ.เขตพื้นที่การศึกษา กาศสินธุ์ เขต 3 ส่วนมากคิดเป็นร้อยละ 94.16 เรียงลำดับการปฏิบัติจากมากไปหาน้อย ด้านการคัดกรองนักเรียน รองลงมาคือด้านการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล ด้านการส่งเสริมนักเรียนและด้านการป้องกันและแก้ไขปัญหา ปัญหาด้านการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของข้าราชการครูสังกัด สพฐ.เขตพื้นที่การศึกษา กาศสินธุ์ เขต 3 โดยรวมอยู่ในระดับปานกลางเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน อยู่ในระดับปานกลางทุกด้าน เรียงลำดับจากค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อยคือ ด้านการส่งเสริมนักเรียน ด้านการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล ด้านการคัดกรองนักเรียน ด้านการป้องกันและช่วยเหลือนักเรียนและด้านการส่งต่อนักเรียน ข้าราชการครูที่สถานภาพในการทำงานและประสบการณ์ในการทำงานต่างกัน ซึ่งปฏิบัติงานในโรงเรียนที่มีขนาดต่างกัน มีปัญหาการดำเนินงานของระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน โดยรวมและเป็นรายด้าน 4 ด้าน ไม่แตกต่างกัน แต่ข้าราชการครูในโรงเรียนขนาดเล็ก มีปัญหาด้านการส่งต่อนักเรียนมากกว่าข้าราชการครูในโรงเรียนขนาดใหญ่ ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และโดยรวมพบว่าไม่มีปฏิสัมพันธ์ระหว่างสถานภาพ ประสบการณ์ในการทำงานและขนาดของโรงเรียน

สมพงษ์ แก้วอาจ (2547 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือ นักเรียนของโรงเรียนที่จัดการศึกษาระดับมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาขอนแก่น เขต 1-5 ผลการวิจัยพบว่า ความคิดเห็นของข้าราชการครูเกี่ยวกับสภาพการดำเนินงานระบบ การดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนที่จัดการศึกษาระดับมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาขอนแก่น เขต 1-5 ตามองค์ประกอบระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน 5 ประการ คือ การรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล การคัดกรองนักเรียน การส่งเสริมนักเรียน การป้องกันและแก้ไข ปัญหา การส่งต่อนักเรียน พบว่า มีสภาพการดำเนินงานอยู่ในระดับมากทั้งภาพรวมและรายด้าน โดยด้านที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ ด้านการส่งเสริมนักเรียน รองลงมาคือด้านการคัดกรองนักเรียน และด้านที่ข้าราชการครูมีความคิดเห็นน้อยที่สุดคือด้านการส่งต่อนักเรียน

ปัญหาการดำเนินดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนที่จัด การศึกษาระดับมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาขอนแก่น เขต 1-5 ตาม องค์ประกอบระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน 5 ประการ คือ การรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล การคัดกรองนักเรียน การส่งเสริมนักเรียน การป้องกันและแก้ไขปัญหา การส่งต่อนักเรียน พบว่า มีปัญหาอยู่ในระดับปานกลางทั้ง โดยภาพรวมและรายด้าน เมื่อเปรียบเทียบสภาพการดำเนิน ดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนที่จัดการศึกษาระดับมัธยมศึกษา สังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาขอนแก่น เขต 1-5 จำแนกตามตำแหน่งหน้าที่ พบว่า ไม่แตกต่าง กันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ทั้งภาพรวมและรายด้าน การเปรียบเทียบสภาพ การดำเนินดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนที่จัดการศึกษาระดับมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาขอนแก่น เขต 1-5 จำแนกตามขนาดของโรงเรียนพบว่า ข้าราชการครูมีความคิดเห็นแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ทั้งภาพรวมและราย ด้าน ทดสอบความแตกต่างเป็นรายคู่โดยวิธีของเซฟเฟ่ พบว่า ข้าราชการครูที่ปฏิบัติหน้าที่ใน โรงเรียนขนาดใหญ่แตกต่างกับข้าราชการครูที่ปฏิบัติหน้าที่ในโรงเรียนขนาดกลางอย่างมีนัยสำคัญ ทางสถิติที่ระดับ .05 โดยข้าราชการครูที่ปฏิบัติหน้าที่อยู่ในโรงเรียนขนาดใหญ่มีความคิดเห็น เกี่ยวกับสภาพการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนที่จัดการศึกษาระดับ มัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาขอนแก่น เขต 1-5 อยู่ในระดับมากกว่าข้าราชการ ครูที่ปฏิบัติหน้าที่ในโรงเรียนขนาดกลาง นอกนั้นพบว่าไม่มีความแตกต่าง เมื่อเปรียบเทียบสภาพ การดำเนินดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนที่จัดการศึกษาระดับมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาขอนแก่น เขต 1-5 พบว่า โดยภาพรวมข้าราชการครูมี ความคิดเห็นแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และเมื่อเปรียบเทียบความแตกต่าง

เป็นรายคู่โดยวิธีของเซฟเฟ่ พบว่า โรงเรียนที่มีขนาดใหญ่พิเศษมีความคิดเห็นแตกต่างกับโรงเรียนขนาดใหญ่และขนาดเล็กอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ ระดับ .05

มัลลิกา ศรีวิสุทธิ (2547 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนในสังกัดกรุงเทพมหานคร ผลการวิจัยพบว่า ครูประจำชั้นได้ดำเนินการตามระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนตามองค์ประกอบที่สำคัญทั้ง 6 ประการ คือ การรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล การคัดกรองนักเรียน การส่งเสริม การป้องกันและแก้ไข และการส่งต่อ การศึกษาแนวทางการสร้างความร่วมมือระหว่างครูประจำชั้นกับผู้ปกครอง ส่วนใหญ่เห็นด้วยกับการดำเนินการในกิจกรรมต่างๆ ตามระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนของครูประจำชั้นและเต็มใจให้ความร่วมมือกับครูประจำชั้นในการดำเนินการตามแนวทางดังกล่าวด้วย

รจนา สินที (2547 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาสภาพการปฏิบัติงานตามระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนของผู้บริหารและครูในโรงเรียนการศึกษาสงเคราะห์สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ผลการศึกษาสภาพการปฏิบัติงานตามระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนทั้ง 5 กระบวนการพบว่ามีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 3 กระบวนการคือ การรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล การคัดกรองนักเรียน และการส่งต่อ อีก 2 กระบวนการ แตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 คือการส่งเสริมนักเรียน การป้องกันและแก้ไขปัญหานักเรียน ส่วนสภาพปัญหาการปฏิบัติงานตามระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนของผู้บริหารและครูทั้ง 5 กระบวนการ พบว่ามีความแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 จากการศึกษาปรากฏว่า ผู้บริหารและครูได้ดำเนินการตามระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน ตามนโยบายของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ส่วนปัญหาการดำเนินงาน ทั้งผู้บริหารและครูประสบปัญหาในการดำเนินงานในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง

จากการศึกษาเอกสาร ทฤษฎี งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง พบว่า ทุกคนต้องการความรัก ความเข้าใจ การให้อภัย การให้โอกาส อยากรับเป็นคนดี มีปัญญาและมีความสุข ระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน เป็นกระบวนการทำงานช่วยเหลือนักเรียนที่มีขั้นตอนการดำเนินงานที่ชัดเจน มีวิธีการและเครื่องมือที่มีมาตรฐาน มีคุณภาพ มีหลักฐานการทำงานที่ตรวจสอบได้ จะบรรลุความสำเร็จได้ต้องอาศัยความร่วมมือ ร่วมคิด ร่วมทำของครูประจำชั้น/ครูที่ปรึกษาซึ่งเป็นบุคลากรหลักในการดำเนินงาน และบุคลากรทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องทั้งในและนอก อันได้แก่ ผู้บริหารโรงเรียน ครูทุกคน คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ผู้ปกครอง ชุมชน

2. งานวิจัยต่างประเทศ

คิท (Keith. 1992 : 93) ได้ทำการวิจัยเรื่องผลของความร่วมมือของผู้ปกครองในด้านการศึกษานักเรียนเม็กซิกันอเมริกัน ระดับ 8 ผลการวิจัยพบว่าเด็กเม็กซิกันมักค่อยโอกาสในการเรียน เมื่อเทียบกับนักเรียนส่วนใหญ่ในอเมริกัน เสี่ยงต่อการเรียนไม่จบไม่คอยแสดงให้เห็นศักยภาพในด้านการเรียนเหมือนเด็กนักเรียนที่มีพื้นฐานทางเชื้อชาติอื่นๆ ไม่ว่าพ่อแม่เด็กเหล่านั้นได้เข้าไปอยู่อาศัยในสหรัฐอเมริกาหลายชั่วอายุคนแล้วก็ตาม ปัจจุบันนี้สังคมผู้ปกครองและสื่อมวลชนต่างก็เชื่อว่า ถ้าใช้กลไกเพิ่มในการเรียน เม็กซิกันอเมริกันน่าจะมีผลการเรียนดีขึ้น ถ้าหากผู้ปกครองมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของลูกอย่างจริงจัง เชื่อว่าผลการเรียนจะดีขึ้นในภาพรวม เชื่อว่าผลการเรียนของเขาจะดีขึ้นทั้งในภาพรวมและรายด้าน การมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของผู้ปกครองนั้นเป็นแรงจูงใจสำหรับเด็กๆ และมีผลต่อการเรียนโดยรวมของเด็ก การศึกษามีประโยชน์สำหรับทุกคนในการใช้ชีวิตอย่างมีความสุข ในสังคมปัจจุบัน นักการศึกษาและผู้กำหนดนโยบายการศึกษาของรัฐควรพิจารณาสนับสนุนให้ผู้ปกครองได้เอาใจใส่ในด้านการศึกษาของลูกให้มากขึ้น

ไลออน (Lyon. 1993 : 195) ได้ศึกษาความเข้าใจของผู้บริหารโรงเรียนและครูถึงปัญหาและลักษณะพฤติกรรมของวัยรุ่น ที่รวมเป็นแก๊งซึ่งส่งผลกระทบต่อโรงเรียนด้านระเบียบวินัยและความปลอดภัย ผลการวิจัยพบว่า ครูใหญ่หรือครูที่ทำหน้าที่เกี่ยวกับความคุมพฤติกรรมและระเบียบวินัยของโรงเรียน มีความเห็นว่าเด็กที่รวมแก๊งวัยรุ่นส่วนใหญ่จะมาจากครอบครัวที่แตกแยกอยู่ในชุมชนที่ยากจน อยู่ในโรงเรียนขนาดใหญ่เป็นเด็กที่มีผลการเรียนอ่อนกว่าปกติ ซึ่งสาเหตุเหล่านี้จะทำให้พฤติกรรมที่ไม่ดีของเด็กตามมา จากการศึกษาสรุปได้ว่า สาเหตุที่นักเรียนประพฤติผิดระเบียบเนื่องมาจาก สภาพแวดล้อมครอบครัวของนักเรียนและสภาพแวดล้อมในโรงเรียนของนักเรียน

มุชาโด (Muchado. 2003 : 2800-A) ได้ทำการศึกษาวินิจฉัยเรื่อง การสำรวจความจำเป็นสำหรับการให้บริการ ผลการวิจัยพบว่า นักเรียนมีความกังวลในเรื่องการสอบตก และได้รับคัดเลือกเข้าทำงานที่ดี นอกจากนั้นยังพบว่า นักเรียนรู้สึกไม่มั่นคงต่อการกระทำที่ดี นอกจากนี้ยังพบว่านักเรียนรู้สึกไม่มั่นคงต่อการกระทำที่ไม่เหมาะสม จำเป็นต้องให้บริการช่วยเหลือ การให้อำนาจเขาสำหรับการเผชิญการเปลี่ยนแปลงของสังคม ผู้ปกครองและนักเรียนแสดงความเป็นห่วงในการให้การแนะแนวในโรงเรียน

โฮบาน (Hoban. 1998 :บทคัดย่อ) ได้วิจัยเรื่องผลการเรียนทักษะพื้นฐานทางสังคมกับนักเรียนที่มีปัญหาด้านพฤติกรรม พบว่าโรงเรียนขนาดกลางประสบปัญหานักเรียนไม่สามารถปฏิบัติตนให้เข้ากับทักษะพื้นฐานทางสังคม ซึ่งทักษะทางพื้นฐานของสังคมจะช่วยให้ นักเรียน

ปฏิบัติตนได้เหมาะสมตามกระเปียบของโรงเรียน นอกจากนี้ยังขาดทักษะในการสื่อสาร และทักษะในการตัดสินใจแก้ปัญหาอย่างสันติวิธี แต่หลังจากจัดทักษะทางสังคมให้เป็นส่วนหนึ่งของหลักสูตร พบว่าการฝึกทักษะทางสังคมช่วยให้นักเรียนกลุ่มตัวอย่างมีพัฒนาการด้านพฤติกรรม และคะแนนทดสอบหลังฝึกทักษะพื้นฐานทางสังคมดีขึ้น

ฮอลล์ (Hall. 1999 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาวิจัยเรื่องความสัมพันธ์ระหว่างการละเว้น การปฏิบัติหน้าที่ของครูกับระเบียบวินัย ความประพฤติและศักยภาพของนักเรียน เพื่อศึกษาผลกระทบต่อการขาดงานของครูที่มีต่อศักยภาพของนักเรียน โดยสำรวจนักเรียน ครู และการสัมภาษณ์ผู้บริหาร พบว่าการขาดงานของครูสัมพันธ์กับการขาดเรียนของนักเรียน ซึ่งมีผลกระทบต่อประสิทธิภาพในการเรียนรู้ของนักเรียนจากปกติในระดับ 0.001 และยังเป็นการเพิ่มปัญหาด้านระเบียบวินัยของนักเรียนด้วย

เอนไซโซ (Enciso. 2000 : บทคัดย่อ) ได้วิจัยถึงการตระหนักถึงระเบียบวินัย (พฤติกรรม) ของนักเรียนตามทัศนะของผู้บริหาร ครู นักเรียน จากการศึกษาพบว่าครูและนักเรียนมีความเห็นว่า ระเบียบวินัยมีผลต่อการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมให้เหมาะสม ส่วนผู้บริหารให้ความเห็นว่าครูคือ ตัวจักรสำคัญในการดำเนินนโยบายด้านวินัยนักเรียนให้สำเร็จและขึ้นอยู่กับประสิทธิภาพของครูในการจัดการเรียนการสอน ส่วนนักเรียนนั้นเชื่อว่าผู้ปกครองมีส่วนสำคัญที่สุดในการดูแลบุตรหลานด้านระเบียบวินัย

แซนเดอร์ส (Sanders. 2001 : บทคัดย่อ) ได้สำรวจความสัมพันธ์ระหว่างสภาพการควบคุมการรายงานพฤติกรรมตนเองและการให้ความช่วยเหลือด้านพฤติกรรมการมีวินัยของนักเรียน พบว่า นักเรียนที่มีพฤติกรรมไม่เหมาะสมนั้นจัดอยู่ในภาวะเสี่ยง จำเป็นต้องให้ความช่วยเหลือ และอาจถูกพักการเรียน เมื่อศึกษาหลายๆครั้ง พบว่า นักเรียนที่เคยถูกทำทัณฑ์บนมีแนวโน้มที่จะมีพฤติกรรมในเชิงลบ ดังนั้นครูที่ปรึกษาต้องจัดโปรแกรมให้คำปรึกษาและคัดกรองนักเรียนว่าใครที่จัดอยู่ในกลุ่มเสี่ยงและมีปัญหา โดยครูที่ปรึกษาต้องมีข้อมูลของกลุ่มเป้าหมายเพื่อหาทางป้องกันที่เหมาะสม นอกจากนี้ยังพบว่าเพศชายควรได้รับการช่วยเหลือด้านพฤติกรรมมากกว่าเพศหญิง โดยมีความประพฤติที่ไม่เหมาะสมเพิ่มขึ้นซึ่งสัมพันธ์กับโอกาสที่จะทำทัณฑ์บนเพิ่มขึ้นและนักเรียนที่มีอายุมากจะสัมพันธ์กับสภาพการควบคุมภายนอก

จากการศึกษาเอกสาร ทฤษฎี งานวิจัยที่เกี่ยวข้องทั้งในและต่างประเทศ พบว่า สถานศึกษาสถานศึกษา ผู้บริหารโรงเรียน ครูที่ปรึกษา ผู้ปกครองเป็นตัวแปรที่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมของนักเรียน ความเข้าใจของผู้บริหาร ครู และผู้ปกครอง ส่งผลต่อถึงลักษณะพฤติกรรม ผลการเรียน การมีวินัย ความปลอดภัย ความมั่นคง ความกังวลของวัยรุ่น และพบว่า

นักเรียนที่ประพฤติดีระเบียบวินัย มีสาเหตุจากสภาพแวดล้อมครอบครัวและสภาพแวดล้อมในโรงเรียน ความพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสมของนักเรียน จัดอยู่ในภาวะเสี่ยง ซึ่งครูที่ปรึกษาต้องคัดกรองนักเรียนว่าใครที่จัดอยู่ในกลุ่มเสี่ยง กลุ่มมีปัญหา มีข้อมูลของกลุ่มเป้าหมาย เพื่อหาทางป้องกันช่วยเหลือ ให้บริการแนะแนว

มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์
Buriram Rajabhat University

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยศึกษาสภาพและปัญหาการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือ นักเรียนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดเขตพื้นที่การศึกษาบุรีรัมย์ เขต 2 ผู้วิจัยได้ดำเนินการตาม ขั้นตอนดังต่อไปนี้ ดังนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง
2. เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล
3. ขั้นตอนในการสร้างเครื่องมือ
4. วิธีการหาคุณภาพเครื่องมือ
5. การเก็บรวบรวมข้อมูล
6. การวิเคราะห์ข้อมูล
7. สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1. ประชากรที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ผู้อำนวยการโรงเรียนและครูในสถานศึกษา ขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาบุรีรัมย์ เขต 2 จำนวนทั้งสิ้น 3,602 คน จาก โรงเรียน 246 โรงเรียน จำแนกเป็นผู้อำนวยการโรงเรียน 246 คน ครูจำนวน 3,358 คน
2. กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ใช้การสุ่มตัวอย่างจากประชากร โดยใช้ตารางกำหนด ขนาดตัวอย่างของ เกรจซี่และมอร์แกน (Krejcie and Morgan) ได้กลุ่มตัวอย่างทั้งสิ้น 495 คน เป็นผู้อำนวยการโรงเรียน จำนวน 150 คน ครู จำนวน 345 คน ดังรายละเอียดที่ปรากฏ ตามตาราง 1 ดังนี้

ตาราง 1 จำนวนกลุ่มตัวอย่าง ผู้อำนวยการโรงเรียน ครู

ขนาดโรงเรียน	ประชากร		กลุ่มตัวอย่าง		รวม
	ผู้อำนวยการ โรงเรียน	ครู	ผู้อำนวยการ โรงเรียน	ครู	
โรงเรียนขนาดใหญ่พิเศษ	3	231	2	24	26
โรงเรียนขนาดใหญ่	17	541	10	55	65
โรงเรียนขนาดกลาง	175	2,323	107	239	346
โรงเรียนขนาดเล็ก	51	263	31	27	58
รวม	246	3,358	150	345	495

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยใช้แบบสอบถาม จำนวน 1 ฉบับ ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับสภาพและปัญหาการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดเขตพื้นที่การศึกษามุริรัมย์ เขต 2 ซึ่งแบ่งออกเป็น 3 ตอน คือ

ตอนที่ 1 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับสภาพของผู้ตอบแบบสอบถามเป็นแบบตรวจสอบรายการ (Checklist)

ตอนที่ 2 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับสภาพการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน

ตอนที่ 3 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับปัญหาการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน เป็นแบบสอบถามชนิดมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ โดยมีเกณฑ์ดังนี้

ระดับปัญหา 5 หมายถึง มีปัญหามากที่สุด

ระดับปัญหา 4 หมายถึง มีปัญหามาก

ระดับปัญหา 3 หมายถึง มีปัญหาปานกลาง

ระดับปัญหา 2 หมายถึง มีปัญหาน้อย

ระดับปัญหา 1 หมายถึง มีปัญหาน้อยที่สุด

ขั้นตอนในการสร้างเครื่องมือ

ในการสร้างแบบสอบถามสภาพและปัญหาการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือ นักเรียนของผู้อำนวยการ โรงเรียนและครูในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาบุรีรัมย์ เขต 2 ผู้วิจัยดำเนินการ ดังนี้

1. ศึกษาเอกสาร ตำรา บทความ และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับระบบการดูแลช่วยเหลือ นักเรียน เพื่อเป็นแนวทางในการสร้างข้อคำถามในแบบสอบถาม
2. ผู้วิจัยนำข้อมูลต่างๆ ที่ได้จากการศึกษาจากตำรา เอกสารหนังสือและงานวิจัย ที่เกี่ยวข้องมาวิเคราะห์ ประมวลเป็นกรอบแนวคิดเกี่ยวกับการดำเนินงานระบบการดูแล ช่วยเหลือนักเรียนของผู้อำนวยการ โรงเรียนและครูในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขต พื้นที่การศึกษาบุรีรัมย์ เขต 2 สร้างแบบสอบถามซึ่งครอบคลุมขอบเขตของการวิจัยที่กำหนดไว้
3. นำแบบสอบถามที่สร้างเสนอกรรมการที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์เพื่อตรวจสอบแก้ไข ปรับปรุง

วิธีการหาคุณภาพเครื่องมือ

ผู้วิจัยได้หาคุณภาพของเครื่องมือ โดยดำเนินการ ดังนี้

1. นำแบบสอบถามฉบับร่างที่สร้างแล้วเสร็จ เสนออาจารย์ที่ปรึกษาเพื่อทำการ ตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) หลังจากนั้นผู้วิจัยนำแบบสอบถามกลับมา แก้ไข ปรับปรุงตามข้อเสนอแนะ
2. นำเสนอแบบสอบถามที่ปรับปรุงแก้ไขแล้วเสนอผู้เชี่ยวชาญเพื่อพิจารณาตรวจสอบ เนื้อหาและความเหมาะสม ด้านโครงสร้าง เนื้อหาและภาษา ผู้เชี่ยวชาญในการตรวจสอบ มีดังนี้
 - 2.1 นายจำเนียร บัวเข้ม ผู้อำนวยการ โรงเรียนบ้านราษฎร์นิยม สำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาบุรีรัมย์ เขต 2
 - 2.2 นายสนิท โคตรเวียง ผู้อำนวยการ โรงเรียนบ้านพาสี สำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาบุรีรัมย์ เขต 2
 - 2.3 นางสุนันทา พวงไพบุลย์ ศึกษานิเทศก์สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา บุรีรัมย์ เขต 2
 - 2.4 นายฐนันทน์ ลิไขสง รองผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา บุรีรัมย์ เขต 2
 - 2.5 นายพิพัฒน์ พุ่มยี่สุ่น รองผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา บุรีรัมย์ เขต 2

3. เมื่อผ่านการตรวจสอบจากผู้เชี่ยวชาญทั้งหมดแล้ว ผู้วิจัยนำแบบสอบถามมา ปรับปรุงแก้ไขตามข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญให้มีความครอบคลุมทางด้านเนื้อหาความเหมาะสมในด้านภาษา และการเรียงลำดับความสำคัญ

4. นำแบบสอบถามซึ่งปรับปรุงตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญแล้ว ไปทดลองใช้ (Try Out) กับผู้อำนวยการ โรงเรียนและครูในเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 1 ซึ่งไม่ได้เป็นกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 30 คน แล้วนำมาหาค่าอำนาจจำแนกรายข้อและค่าความเชื่อมั่น ได้ค่าอำนาจจำแนกอยู่ระหว่าง 1.758 ถึง 5.870 และความเชื่อมั่นตามวิธีของครอนบาค (Cronbach's alpha coefficient) ได้ค่าความเชื่อมั่น .9541

5. จัดพิมพ์แบบสอบถามฉบับสมบูรณ์ เพื่อนำไปเก็บข้อมูลกับกลุ่มตัวอย่างต่อไป

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ในการเก็บรวบรวมข้อมูล เพื่อให้ได้ข้อมูลที่ถูกต้องตรงกับความเป็นจริงมากที่สุด ผู้วิจัยได้ดำเนินการดังต่อไปนี้

1. ผู้วิจัยขอหนังสือเพื่อขออนุญาตเก็บข้อมูล และขอความร่วมมือในการตอบแบบสอบถามจากมหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์ โดยผู้วิจัยนำหนังสือดังกล่าวเสนอต่อผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 2 เพื่อขออนุญาตเก็บรวบรวมข้อมูลและขอให้ผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 2 ออกหนังสือขอความร่วมมือในการตอบแบบสอบถามถึงโรงเรียนเป้าหมาย เพื่อให้ได้ความร่วมมือในการตอบแบบสอบถาม
2. ผู้วิจัยดำเนินการแจกและเก็บแบบสอบถามเอง ระหว่างวันที่ 1 มิถุนายน 2553 ถึงวันที่ 30 พฤศจิกายน 2553 โดยใช้วิธีออกไปขอรับแบบสอบถามคืนด้วยตนเอง
3. นำข้อมูลที่เก็บได้มาคำนวณวิเคราะห์ค่าสถิติ

การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยได้นำแบบสอบถามมาตรวจสอบสภาพความสมบูรณ์ของการตอบแบบสอบถามแล้วทำการวิเคราะห์แบบสอบถามโดยแจกแจงความถี่ หาค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ผู้วิจัยได้ทำการวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้มาจากการตอบแบบสอบถามและนำเสนอข้อมูลดังต่อไปนี้

1. สถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม วิเคราะห์โดยใช้ความถี่ และร้อยละ แล้วนำเสนอข้อมูลในรูปตารางประกอบคำบรรยาย
2. สภาพการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนของผู้อำนวยการ โรงเรียนและครู ในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 2 วิเคราะห์โดยหาค่าร้อยละ และนำเสนอในรูปตารางประกอบความเรียง
3. ปัญหาการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนของผู้อำนวยการ โรงเรียนและครู ในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 2 นำเสนอโดยการวิเคราะห์ค่าเฉลี่ย (X) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน แล้วนำเสนอในรูปตารางประกอบความเรียง
4. เกณฑ์การแปลผลค่าร้อยละและค่าเฉลี่ย

ค่าเฉลี่ย	4.51 - 5.00	หมายถึง	มีปัญหาอยู่ใน ระดับมากที่สุด
	3.51 - 4.50	หมายถึง	มีปัญหาอยู่ใน ระดับมาก
	2.51 - 3.50	หมายถึง	มีปัญหาอยู่ใน ระดับปานกลาง
	1.51 - 2.50	หมายถึง	มีปัญหาอยู่ใน ระดับน้อย
	1.00 - 1.50	หมายถึง	มีปัญหาอยู่ใน ระดับน้อยที่สุด
ค่าร้อยละ			
	80 - ขึ้นไป	หมายถึง	ปฏิบัติในระดับมาก
	60 - 79	หมายถึง	ปฏิบัติในระดับปานกลาง
	59 - และต่ำกว่า	หมายถึง	ปฏิบัติในระดับน้อย

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

1. สถิติที่ใช้ในการตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือ
 - 1.1 การหาค่าอำนาจจำแนก r เป็นรายข้อโดยใช้สูตร

$$r_{xy} = \frac{N\sum XY - (\sum X)(\sum Y)}{\sqrt{\{N\sum X^2 - (\sum X)^2\} \{N\sum Y^2 - (\sum Y)^2\}}}$$

N	แทน	จำนวนผู้สอบ
X	แทน	คะแนนข้อ 1 ของแต่ละคน
Y	แทน	คะแนนรวมของแต่ละคน

1.2 ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม โดยใช้ค่าสัมประสิทธิ์ แอลฟา (Alpha Coefficient) ตามวิธีของ ครอนบาค (Cronbach) โดยใช้สูตรดังนี้ (ประสิทธิ์ สุวรรณรักษ์, 2542 : 261)

$$a = \frac{n}{n-1} \left[1 - \frac{\sum S_1^2}{S_t^2} \right]$$

เมื่อ a คือ ค่าสัมประสิทธิ์ของความเชื่อมั่น
 n คือ จำนวนข้อของเครื่องมือวัด
 S_1^2 คือ ความแปรปรวนของคะแนนแต่ละข้อ
 S_t^2 คือ ความแปรปรวนของเครื่องมือทั้งฉบับ

2. สถิติพื้นฐาน

2.1 ค่าร้อยละ (Percentage)

2.2 มัชฌิมเลขคณิต หรือค่าเฉลี่ย (Arithmetic Mean) โดยใช้สูตร

$$\bar{x} = \frac{\sum X}{N}$$

เมื่อ \bar{x} แทน ค่าเฉลี่ย
 $\sum X$ แทน ผลรวมของข้อมูลหรือคะแนน
 N แทน จำนวนข้อมูล

2.3 ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) ใช้สูตร

$$S.D. = \sqrt{\frac{N\sum X^2 - (\sum X)^2}{N(N-1)}}$$

เมื่อ S.D. แทน ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน
 $\sum X^2$ แทน ผลรวมของคะแนนแต่ละตัวยกกำลังสอง
 $(\sum X)^2$ แทน ผลรวมของคะแนนทั้งหมดยกกำลังสอง
 N แทน จำนวนประชากรในกลุ่มตัวอย่าง

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

การศึกษาสภาพปัญหาการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน ในสถานศึกษา
ขั้นพื้นฐานสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 2 ผู้วิจัยดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูล
ตามลำดับดังนี้

1. สัญลักษณ์ที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล
2. การวิเคราะห์ข้อมูล
3. ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

สัญลักษณ์ที่ใช้ในการเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล

สัญลักษณ์ที่ใช้ในการเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล มีดังนี้

\bar{X} แทน ค่าเฉลี่ย

S.D. แทน ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน

N แทน จำนวนกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้า

การวิเคราะห์ข้อมูล

ในการวิเคราะห์ข้อมูลการศึกษาสภาพปัญหาการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน
ในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 2 ครั้งนี้ ผู้วิจัยดำเนินการ
วิเคราะห์โดยใช้เครื่องคอมพิวเตอร์ โปรแกรมสำเร็จรูป ผู้วิจัยเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลในรูป
ตาราง แบ่งออกเป็น 3 ตอน ตามลำดับดังนี้

ตอนที่ 1 สถานภาพผู้ตอบแบบสอบถามของผู้บริหารโรงเรียนและครู
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 2

ตอนที่ 2 การวิเคราะห์สภาพการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของผู้บริหาร
โรงเรียนและครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 2

ตอนที่ 3 การวิเคราะห์ปัญหาการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน ของ
ผู้บริหาร โรงเรียนและครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 2 ตามตัวแปรอิสระที่
ใช้ศึกษา คือ สถานภาพในการทำงาน ขนาดของโรงเรียน โดยใช้ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบน
มาตรฐาน

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

ตอนที่ 1 สถานภาพผู้ตอบแบบสอบถามของผู้อำนวยการโรงเรียนและครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาบุรีรัมย์ เขต 2

ตาราง 2 จำนวน และร้อยละข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง

ลักษณะตัวแปร	จำนวน (คน)	ร้อยละ
1. สถานภาพ		
1.1 ผู้อำนวยการ โรงเรียน	150	30.30
1.2 ครูที่ปรึกษาหรือครูประจำชั้น	345	69.70
2. ขนาดโรงเรียน		
2.1 ขนาดใหญ่พิเศษ (1,501) คนขึ้นไป	205	41.41
2.2 ขนาดใหญ่ (601 – 1,500 คน)	102	20.60
2.3 ขนาดกลาง (121 – 600 คน)	98	19.79
2.4 ขนาดเล็ก (ไม่เกิน 120 คน)	90	18.20
3. ประสบการณ์ในการทำงาน		
3.1 1 – 15 ปี	135	27.27
3.2 สูงกว่า 15 ปี	360	72.73
รวม	495	100

จากตาราง 2 พบว่า กลุ่มตัวอย่างผู้ตอบแบบสอบถาม จำนวน 495 คน เมื่อจำแนกตามสถานภาพ เป็นผู้อำนวยการ โรงเรียนจำนวน 150 คน คิดเป็นร้อยละ 30.30 เป็นครูที่ปรึกษาหรือครูประจำชั้น จำนวน 345 คน คิดเป็นร้อยละ 69.70

เมื่อจำแนกตามขนาดของโรงเรียน พบว่า ขนาดใหญ่พิเศษ (1,501) คนขึ้นไป มีจำนวนมากที่สุด จำนวน 205 คน คิดเป็นร้อยละ 41.41 รองลงมาคือ ขนาดใหญ่ (601 – 1,500 คน) จำนวน 102 คน คิดเป็นร้อยละ 20.60 และที่มีจำนวนน้อยที่สุดคือ ขนาดเล็ก (ไม่เกิน 120 คน) จำนวน 90 คน คิดเป็นร้อยละ 18.20

เมื่อจำแนกตามประสบการณ์ในการทำงาน พบว่า สูงกว่า 15 ปี มีจำนวนมากที่สุด จำนวน 360 คน คิดเป็นร้อยละ 72.73 รองลงมาคือ 1 – 15 ปี จำนวน 135 คน คิดเป็นร้อยละ 27.27

ตอนที่ 2 ผลการวิเคราะห์สภาพการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน ของ
ผู้อำนวยการ โรงเรียนและครู สังกัดสำนักงาน เขตพื้นที่การศึกษา บุรีรัมย์ เขต 2 ดังตาราง 2

ตาราง 3 สภาพการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน ของผู้อำนวยการ โรงเรียนและครู
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา บุรีรัมย์ เขต 2 ด้านการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล

ระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน	สภาพการดำเนินงาน	
	ร้อยละ การปฏิบัติ	ร้อยละ การไม่ปฏิบัติ
ด้านการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล		
1. การจัดทำระเบียบสะสมของนักเรียนให้ครบทุกคน	96.72	3.29
2. การใช้แบบประเมินพฤติกรรมเด็ก (SDQ)	53.11	46.89
3. การใช้แบบประเมินความฉลาดทางอารมณ์ (EQ)	36.64	63.31
4. การจัดทำข้อมูลการประเมินสุขภาพและสมรรถภาพทางกาย	90.51	9.49
5. การจัดทำข้อมูลสรุปนักเรียนที่มีความสามารถด้านต่างๆ	87.58	12.42
6. การจัดทำข้อมูลนักเรียนด้านการสงเคราะห์ (การช่วยเหลือ)	87.65	12.35
7. การจัดทำข้อมูลการช่วยเหลือนักเรียนด้านการคุ้มครอง	70.53	29.47
8. การจัดทำแบบสอบถามเพื่อการสำรวจข้อมูลเกี่ยวกับ ตัวนักเรียนและผู้เกี่ยวข้อง	89.70	10.30
9. การจัดทำข้อมูลเยี่ยมบ้านนักเรียน ใช้เป็นข้อมูลเบื้องต้น ในการรู้จักและเข้าใจถึงสภาพแวดล้อม ครอบครัว ตามสภาพที่เป็นจริง	100	-
10. การจัดทำข้อมูลสังคมมิติ ใช้ในการสำรวจสัมพันธภาพ ของนักเรียนกับเพื่อน	65.53	34.47
รวมเฉลี่ย	79.03	20.97

จากตาราง 3 สภาพการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน ของผู้อำนวยการ
โรงเรียนและครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา บุรีรัมย์ เขต 2 ด้านการรู้จักนักเรียนเป็น
รายบุคคล โดยรวมพบว่า ปฏิบัติ คิดเป็นร้อยละ 79.03 ไม่ปฏิบัติ คิดเป็นร้อยละ 20.97 เมื่อ

พิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ส่วนใหญ่มีการปฏิบัติ เรียงจากค่ามากไปหาน้อย ดังนี้ การจัดทำข้อมูล เชื่อมบ้านนักเรียน ใช้เป็นข้อมูลเบื้องต้นในการรู้จักและเข้าใจถึงสภาพแวดล้อม ครอบครัวตามสภาพ ที่เป็นจริง การจัดทำระเบียบสะสมของนักเรียนให้ครบทุกคน การจัดทำข้อมูลการประเมินสุขภาพ และสมรรถภาพทางกาย และการจัดทำแบบสอบถามเพื่อการสำรวจข้อมูลเกี่ยวกับตัวนักเรียนและผู้เกี่ยวข้อง ตามลำดับ

ตาราง 4 สภาพการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน ของผู้อำนวยการ โรงเรียนและครู ตั้งกีดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา บุรีรัมย์ เขต 2 ด้านการคัดกรองนักเรียน

ระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน	สภาพการดำเนินงาน	
	ร้อยละ การปฏิบัติ	ร้อยละ การไม่ปฏิบัติ
ด้านการคัดกรองนักเรียน		
11. ใช้เกณฑ์ของโรงเรียนในการคัดกรองนักเรียน	68.74	31.26
12. ใช้แบบประเมินพฤติกรรมเด็กในการคัดกรองนักเรียน	65.01	34.99
13. สรุปผลการคัดกรองนักเรียน โดยแยกตามกลุ่ม	70.71	29.29
14. จัดทำผลการคัดกรองนักเรียนเป็นรายบุคคล	69.95	30.05
15. จัดทำแบบสรุปผลการคัดกรองนักเรียนเป็นรายห้องเรียน	62.28	37.72
16. จัดทำแบบสรุปผลการคัดกรองนักเรียนเป็นระดับชั้น	48.03	51.97
รวมเฉลี่ย	64.12	35.88

จากตาราง 4 สภาพการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน ของผู้อำนวยการ โรงเรียนและครู ตั้งกีดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา บุรีรัมย์ เขต 2 ด้านการคัดกรองนักเรียน พบว่า ปฏิบัติ คิดเป็นร้อยละ 64.12 ไม่ปฏิบัติ คิดเป็นร้อยละ 35.88 เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ส่วนใหญ่มีการปฏิบัติ เรียงจากค่ามากไปหาน้อย ดังนี้ สรุปผลการคัดกรองนักเรียนโดยแยกตามกลุ่ม จัดทำผลการคัดกรองนักเรียนเป็นรายบุคคล ใช้เกณฑ์ของโรงเรียนในการคัดกรองนักเรียน ใช้แบบประเมินพฤติกรรมเด็กในการคัดกรองนักเรียน จัดทำแบบสรุปผลการคัดกรองนักเรียนเป็นรายห้องเรียน และจัดทำแบบสรุปผลการคัดกรองนักเรียนเป็นระดับชั้น ตามลำดับ

ตาราง 5 สภาพการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน ของผู้อำนวยการ โรงเรียนและครู
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา บุรีรัมย์ เขต 2 ด้านการส่งเสริมนักเรียน

ระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน	สภาพการดำเนินงาน	
	ร้อยละ การปฏิบัติ	ร้อยละ การไม่ปฏิบัติ
ด้านการส่งเสริมนักเรียน		
17. จัดกิจกรรมโฮมรูม	74.17	26.32
18. จัดกิจกรรมประชุมผู้ปกครองชั้นเรียน	69.45	30.56
19. จัดอบรมประจำสัปดาห์	83.39	16.61
20. จัดเครือข่ายผู้ปกครอง	27.98	72.02
21. จัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน	84.21	15.79
22. จัดกิจกรรมส่งเสริมความสามารถพิเศษ	73.76	26.24
รวมเฉลี่ย	68.83	31.17

จากตาราง 5 พบว่า สภาพการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน ของ
ผู้อำนวยการ โรงเรียนและครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา บุรีรัมย์ เขต 2 ด้านการส่งเสริม
นักเรียน พบว่า ปฏิบัติ คิดเป็นร้อยละ 68.83 ไม่ปฏิบัติ คิดเป็นร้อยละ 31.17 เมื่อพิจารณาเป็นราย
ข้อพบว่าส่วนใหญ่ มีการปฏิบัติ เรียงจากค่ามากไปหาน้อย ดังนี้ จัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน จัดอบรม
ประจำสัปดาห์ จัดกิจกรรมโฮมรูม จัดกิจกรรมส่งเสริมความสามารถพิเศษ จัดกิจกรรมประชุม
ผู้ปกครองชั้นเรียน และจัดเครือข่ายผู้ปกครอง ตามลำดับ

ตาราง 6 สภาพการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน ของผู้อำนวยการ โรงเรียนและครู
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา บุรีรัมย์ เขต 2 ด้านการป้องกันและแก้ไขปัญหา

ระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน	สภาพการดำเนินงาน	
	ร้อยละ การปฏิบัติ	ร้อยละ การไม่ปฏิบัติ
ด้านการป้องกันและแก้ไขปัญหา		
23. จัดกิจกรรมซ่อมเสริม	94.88	5.12
24. จัดกิจกรรมเพื่อนช่วยเพื่อน (Buddy)	78.45	21.55
25. จัดกิจกรรมเสริมหลักสูตร	93.54	6.46
26. จัดกิจกรรมอบรมประจำสัปดาห์	89.63	10.44
27. จัดกิจกรรมศึกษาเป็นรายกรณี	84.12	15.89
28. จัดกิจกรรมสื่อสารกับผู้ปกครอง	83.40	16.60
29. จัดกิจกรรมในห้องเรียน	100	-
30. จัดทำมาตรฐานการช่วยเหลือนักเรียน	67.97	32.03
31. การให้คำปรึกษาเบื้องต้น	100	-
32. ประสานกับผู้เกี่ยวข้องในการจัดกิจกรรมเบื้องต้น ช่วยเหลือและแก้ไขปัญหา	93.05	6.95
รวมเฉลี่ย	88.51	11.49

จากตาราง 6 สภาพการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน ของผู้อำนวยการ
โรงเรียนและครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา บุรีรัมย์ เขต 2 ด้านการป้องกันและแก้ไขปัญหา
พบว่า ปฏิบัติ คิดเป็นร้อยละ 88.51 ไม่ปฏิบัติ คิดเป็นร้อยละ 11.49 เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า
ส่วนใหญ่ มีการปฏิบัติ เรียงจากค่ามากไปหาน้อย ดังนี้ การให้คำปรึกษาเบื้องต้น จัดกิจกรรมใน
ห้องเรียน จัดกิจกรรมซ่อมเสริม จัดกิจกรรมเสริมหลักสูตร ประสานกับผู้เกี่ยวข้องในการจัด
กิจกรรมเบื้องต้น ช่วยเหลือและแก้ไขปัญหাজัดกิจกรรมอบรมประจำสัปดาห์ จัดกิจกรรมศึกษาเป็น
รายกรณี จัดกิจกรรมสื่อสารกับผู้ปกครอง จัดกิจกรรมเพื่อนช่วยเพื่อน (Buddy) และจัดทำมาตรฐาน
การช่วยเหลือนักเรียน ตามลำดับ

ตาราง 7 สภาพการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน ของผู้อำนวยการ โรงเรียนและครู
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา บุรีรัมย์ เขต 2 ด้านการส่งต่อ

ระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน	สภาพการดำเนินงาน	
	ร้อยละ การปฏิบัติ	ร้อยละ การไม่ปฏิบัติ
ด้านการส่งต่อ		
33. มีการติดต่อผู้ปกครองเพื่อช่วยเหลือนักเรียน	77.22	22.78
34. บันทึกการส่งต่อภายในโรงเรียน	83.76	16.24
35. ส่งนักเรียนไปยังผู้เชี่ยวชาญภายนอกโดยครูแนะแนว	51.69	48.33
36. จัดทำข้อสรุปส่วนตัวนักเรียน	67.82	32.19
37. รายงานผลการช่วยเหลือนักเรียน	70.98	29.02
38. รายงานการส่งต่อนักเรียนและข้อมูลย้อนกลับ	62.79	37.22
รวมเฉลี่ย	69.04	30.96

จากตาราง 7 พบว่า สภาพการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน ของ
ผู้อำนวยการ โรงเรียนและครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา บุรีรัมย์ เขต 2 ด้านการส่งต่อ พบว่า
ปฏิบัติ คิดเป็นร้อยละ 69.04 ไม่ปฏิบัติ คิดเป็นร้อยละ 30.96 เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่าส่วน
ใหญ่มีการปฏิบัติ เรียงจากค่ามากไปหาน้อย ดังนี้ บันทึกการส่งต่อภายในโรงเรียน มีการติดต่อ
ผู้ปกครองเพื่อช่วยเหลือนักเรียน รายงานผลการช่วยเหลือนักเรียน จัดทำข้อสรุปส่วนตัวนักเรียน
รายงานการส่งต่อนักเรียนและข้อมูลย้อนกลับ และส่งนักเรียนไปยังผู้เชี่ยวชาญภายนอกโดย
ครูแนะแนว ตามลำดับ

ตาราง 8 สภาพการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน ของผู้อำนวยการ โรงเรียนและครู
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา บุรีรัมย์ เขต 2 ตามรายด้าน

ระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน	สภาพการดำเนินงาน	
	ร้อยละ การปฏิบัติ	ร้อยละ การไม่ปฏิบัติ
ด้านการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล	79.03	20.97
ด้านการคัดกรองนักเรียน	64.12	35.88
ด้านการส่งเสริมนักเรียน	68.83	31.17
ด้านการป้องกันและแก้ไขปัญหา	88.51	11.49
ด้านการส่งต่อ	69.04	30.96
รวมเฉลี่ย	73.91	26.09

จากตาราง 8 สภาพการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนของผู้อำนวยการ
โรงเรียนและครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา บุรีรัมย์ เขต 2 พิจารณารายด้าน พบว่า มี
การปฏิบัติเป็นส่วนใหญ่ เรียงจากมากไปหาน้อย ดังนี้ ด้านการป้องกันและแก้ไขปัญหา ด้านการ
รู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล ด้านการส่งต่อ ด้านการคัดกรองนักเรียน ตามลำดับ

ตอนที่ 3 การวิเคราะห์ปัญหาการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน ของผู้อำนวยการ
โรงเรียนและครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา บุรีรัมย์ เขต 2 ตามตัวแปรอิสระที่ใช้ศึกษาคือ
สถานภาพในการทำงาน ขนาดของโรงเรียน โดยใช้ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน
ดังแสดงในตาราง 9

ตาราง 9 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานปัญหาการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน
ของผู้อำนวยการ โรงเรียนและครูในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา
บุรีรัมย์ เขต 2 ด้านการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล

ข้อความ	\bar{X}	S.D.	ความหมาย
ด้านการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล			
1. รู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล โดยใช้ระเบียบสะสม	2.95	1.29	ปานกลาง
2. ครูมีภาระงานมาก	4.51	0.92	มาก
3. ข้อมูลในระเบียบสะสมมีมากเกินไป	3.80	1.07	มาก
4. ครูออกเยี่ยมบ้านไม่ทั่วถึง	3.17	0.88	ปานกลาง
5. นักเรียนให้ข้อมูลได้ไม่ตรงความเป็นจริง	2.59	0.94	ปานกลาง
6. ผู้ปกครองไม่เห็นความสำคัญในการให้ข้อมูลเกี่ยวกับตัวนักเรียน	3.03	1.03	ปานกลาง
7. แบบประเมินพฤติกรรมเด็กมีความยุ่งยาก	2.99	0.94	ปานกลาง
8. ผู้ปกครองไม่ให้ความร่วมมือในการตอบแบบประเมินพฤติกรรมเด็ก	2.80	1.01	ปานกลาง
9. ข้อมูลที่ได้จากแบบประเมินพฤติกรรมนักเรียนเป็นข้อมูลที่ไม่ตรงสภาพเป็นจริง	2.67	0.95	ปานกลาง
10. การให้คะแนนและการแปลผลจากแบบประเมินพฤติกรรมเด็กมีความยุ่งยาก	2.91	1.10	ปานกลาง
11. การสังเกตของอาจารย์ที่ปรึกษาไม่ทั่วถึง	3.07	1.11	ปานกลาง
12. การสัมภาษณ์นักเรียนจะได้ข้อมูลที่ไม่ตรงตามความเป็นจริง	2.72	1.06	ปานกลาง
13. นักเรียนไม่ให้ความร่วมมือในการกรอกแบบประเมินพฤติกรรมเด็ก	2.48	1.08	ปานกลาง
14. ผู้ปกครองส่วนมากไม่ได้กรอกข้อมูลเองในแบบประเมินพฤติกรรมเด็ก	2.72	1.12	น้อย
15. ครูส่วนใหญ่ไม่เห็นความสำคัญของการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล	2.16	0.79	น้อย
16. การจัดเก็บระเบียบสะสมไม่เป็นระบบ	2.60	1.03	น้อย

ตาราง 9 (ต่อ)

ข้อความ	\bar{X}	S.D.	ความหมาย
17. การติดตามและกำกับนักเรียนเป็นรายบุคคลไม่จริงจังและไม่ต่อเนื่อง	3.07	1.01	ปานกลาง
รวมเฉลี่ย	2.96	0.46	ปานกลาง

จากตาราง 9 ปัญหาการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของผู้บริหารโรงเรียนและครูในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาบุรีรัมย์ เขต 2 ด้านการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล พบว่า อยู่ในระดับปานกลาง เฉลี่ย 2.96 เมื่อพิจารณารายข้อเรียงจากมากไปหาน้อย ดังนี้ ครูมีภาระงานมาก และข้อมูลในระเบียบสะสมมีมากเกินไป ครูออกเยี่ยมบ้านไม่ทั่วถึง การติดตามและกำกับนักเรียนเป็นรายบุคคลไม่จริงจังและไม่ต่อเนื่อง การสังเกตของอาจารย์ที่ปรึกษาไม่ทั่วถึงผู้ปกครองไม่เห็นความสำคัญในการให้ข้อมูลเกี่ยวกับตัวนักเรียน และรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคลโดยใช้ระเบียบสะสม ตามลำดับ

ตาราง 10 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานปัญหาการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน
ของผู้อำนวยการ โรงเรียนและครูในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา
บุรีรัมย์ เขต 2 ด้านการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล

ข้อความ	\bar{X}	S.D.	ความหมาย
ด้านการคัดกรองนักเรียน			
18. ครูไม่เข้าใจเกณฑ์การคัดกรองเด็กกลุ่มปกติ กลุ่มเสี่ยง	3.12	0.83	ปานกลาง
19. ครูคัดกรองนักเรียนไม่ตรงตามสภาพความเป็นจริง ของเด็ก	2.86	0.87	ปานกลาง
20. ครูยึดแบบประเมินพฤติกรรมเด็กเป็นเกณฑ์คัดกรอง เพียงอย่างเดียว	2.99	0.77	ปานกลาง
21. การคัดกรองนักเรียนส่วนใหญ่ไม่อยู่ในรูปของ คณะกรรมการ	3.06	0.95	ปานกลาง
22. ครูไม่รักษาความลับในการคัดกรองนักเรียนกลุ่มเสี่ยง	2.09	0.85	น้อย
23. ผู้ปกครองไม่รู้เกณฑ์การคัดกรองของสถานศึกษา	3.33	1.20	ปานกลาง
24. ครูไม่แจ้งผลการคัดกรองนักเรียนให้ผู้ปกครองทราบ	2.91	1.20	ปานกลาง
25. ผู้ปกครองไม่ยอมรับผลการคัดกรองนักเรียน	2.67	1.19	ปานกลาง
26. ครูไม่ตระหนักในความสำคัญของการคัดกรองนักเรียน	2.82	1.16	ปานกลาง
รวมเฉลี่ย	2.87	0.46	ปานกลาง

จากตาราง 10 ปัญหาการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของผู้อำนวยการ
โรงเรียนและครูในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา บุรีรัมย์ เขต 2 ด้านการ
คัดกรองนักเรียน พบว่า อยู่ในระดับปานกลาง ค่าเฉลี่ย 2.87 เมื่อพิจารณารายข้อเรียงจากมากไปหา
น้อย ดังนี้ ผู้ปกครองไม่รู้เกณฑ์การคัดกรองของสถานศึกษา ครูไม่เข้าใจเกณฑ์การคัดกรอง
เด็กกลุ่มปกติ กลุ่มเสี่ยง การคัดกรองนักเรียนส่วนใหญ่ไม่อยู่ในรูปของคณะกรรมการ ครูยึด
แบบประเมินพฤติกรรมเด็กเป็นเกณฑ์คัดกรองเพียงอย่างเดียว ครูไม่แจ้งผลการคัดกรองนักเรียน
ให้ผู้ปกครองทราบ ครูคัดกรองนักเรียนไม่ตรงตามสภาพความเป็นจริงของเด็ก ครูไม่ตระหนัก
ในความสำคัญของการคัดกรองนักเรียน ผู้ปกครองไม่ยอมรับผลการคัดกรองนักเรียน และครูไม่
รักษาความลับในการคัดกรองนักเรียนกลุ่มเสี่ยง ตามลำดับ

ตาราง 11 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานปัญหาการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน
 ของผู้อำนวยการ โรงเรียนและครูในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา
 บุรีรัมย์ เขต 2 ด้านการส่งเสริมนักเรียน

ข้อความ	\bar{X}	S.D.	ความหมาย
ด้านการส่งเสริมนักเรียน			
27. ครูจัดกิจกรรมส่งเสริมนักเรียนไม่หลากหลาย	2.96	1.13	ปานกลาง
28. การจัดกิจกรรมส่งเสริมนักเรียนไม่ตรงตามความสนใจ ของผู้เรียน	2.79	1.15	ปานกลาง
29. ผู้ปกครองไม่ให้ความร่วมมือในการเข้าร่วมกิจกรรม ประชุมผู้ปกครองชั้นเรียน	2.83	1.17	ปานกลาง
30. โรงเรียนไม่ได้จัดกิจกรรมประชุมผู้ปกครองชั้นเรียน	2.40	1.15	น้อย
31. ครูไม่ตระหนักในความสำคัญของกิจกรรมโฮมรูม	2.74	1.12	ปานกลาง
32. นักเรียนให้ความร่วมมือในการจัดกิจกรรมโฮมรูมน้อย	2.41	1.04	น้อย
33. การบันทึกกิจกรรมโฮมรูมไม่ต่อเนื่อง	2.93	1.13	ปานกลาง
34. ครูไม่มีปฏิทินปฏิบัติงานในการจัดกิจกรรมโฮมรูม	2.73	1.18	ปานกลาง
รวม	2.72	0.71	ปานกลาง

จากตาราง 11 ปัญหาการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของผู้อำนวยการ
 โรงเรียนและครูในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา บุรีรัมย์ เขต 2 ด้านการ
 ส่งเสริมนักเรียน พบว่า อยู่ในระดับปานกลาง ค่าเฉลี่ย 2.72 เมื่อพิจารณารายข้อเรียงจากมากไปหา
 น้อย ดังนี้ ครูจัดกิจกรรมส่งเสริมนักเรียนไม่หลากหลาย การบันทึกกิจกรรมโฮมรูมไม่ต่อเนื่อง
 ผู้ปกครองไม่ให้ความร่วมมือในการเข้าร่วมกิจกรรมประชุมผู้ปกครองชั้นเรียน การจัดกิจกรรม
 ส่งเสริมนักเรียนไม่ตรงตามความสนใจของผู้เรียน ครูไม่ตระหนักในความสำคัญของกิจกรรมโฮมรูม
 ครูไม่มีปฏิทินปฏิบัติงานในการจัดกิจกรรมโฮมรูม นักเรียนให้ความร่วมมือในการจัดกิจกรรมโฮมรูม
 น้อย และโรงเรียนไม่ได้จัดกิจกรรมประชุมผู้ปกครองชั้นเรียน ตามลำดับ

ตาราง 12 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานปัญหาการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน
ของผู้อำนวยการ โรงเรียนและครูในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา
บุรีรัมย์ เขต 2 ด้านการป้องกันและช่วยเหลือนักเรียน

ข้อความ	\bar{X}	S.D.	ความหมาย
ด้านการป้องกันและช่วยเหลือนักเรียน			
35. ครูไม่มีความเข้าใจในกระบวนการให้คำปรึกษาเบื้องต้น	2.73	1.04	ปานกลาง
36. ครูไม่ให้ความเอาใจใส่นักเรียนทุกคนเท่าเทียมกัน	2.42	1.06	น้อย
37. ครูไม่ได้รับการอบรมเกี่ยวกับกระบวนการให้คำปรึกษา	3.13	1.28	ปานกลาง
38. โรงเรียนไม่ดำเนินการป้องกันและช่วยเหลือนักเรียนจนเสร็จสิ้นกระบวนการ	3.12	1.28	ปานกลาง
39. ครูไม่ศึกษาค้นคว้าเกี่ยวกับจิตวิทยาพัฒนาการของวัยรุ่น	2.93	1.21	ปานกลาง
40. ครูไม่แยกกลุ่มในการป้องกันและแก้ปัญหาให้นักเรียน	2.91	1.07	ปานกลาง
41. ครูมีภาระงานมากไม่มีเวลาติดตามป้องกันและแก้ปัญหา นักเรียน	3.36	1.09	ปานกลาง
42. การบันทึกข้อมูลการช่วยเหลือนักเรียนไม่ต่อเนื่อง	3.14	1.06	ปานกลาง
43. โรงเรียนไม่แก้ไขปัญหานักเรียนในรูปของคณะกรรมการ	3.13	1.16	ปานกลาง
44. นักเรียนไม่ให้ความร่วมมือในกระบวนการป้องกันและ แก้ไขปัญหา	2.70	1.01	ปานกลาง
รวม	2.93	0.88	ปานกลาง

จากตาราง 12 ปัญหาการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของผู้อำนวยการ
โรงเรียนและครูในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา บุรีรัมย์ เขต 2
ด้านการป้องกันและช่วยเหลือนักเรียน พบว่า อยู่ในระดับปานกลาง ค่าเฉลี่ย 2.93 เมื่อพิจารณาราย
ข้อเรียงจากมากไปหาน้อย ดังนี้ ครูมีภาระงานมากไม่มีเวลาติดตามป้องกันและแก้ปัญหานักเรียน
การบันทึกข้อมูลการช่วยเหลือนักเรียนไม่ต่อเนื่อง ครูไม่ได้รับการอบรมเกี่ยวกับกระบวนการ
ให้คำปรึกษา โรงเรียนไม่แก้ไขปัญหานักเรียนในรูปของคณะกรรมการ โรงเรียนไม่ดำเนินการ
ป้องกันและช่วยเหลือนักเรียนจนเสร็จสิ้นกระบวนการ ครูไม่ศึกษาค้นคว้าเกี่ยวกับจิตวิทยาพัฒนาการ
ของวัยรุ่น ครูไม่แยกกลุ่มในการป้องกันและแก้ปัญหานักเรียน ครูไม่มีความเข้าใจในกระบวนการให้

คำปรึกษาเบื้องต้น นักเรียนไม่ให้ความร่วมมือในกระบวนการป้องกันและแก้ไขปัญหา และครูไม่ให้ความเอาใจใส่นักเรียนทุกคนเท่าเทียมกัน ตามลำดับ

ตาราง 13 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานปัญหาการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน
ของผู้อำนวยการ โรงเรียนและครูในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา
บุรีรัมย์ เขต 2 ด้านการส่งต่อนักเรียน

ข้อความ	\bar{X}	S.D.	ความหมาย
ด้านการส่งต่อนักเรียน			ปานกลาง
45. โรงเรียนขาดผู้เชี่ยวชาญในการแก้ปัญหานักเรียน	3.35	1.24	ปานกลาง
46. นักเรียนไม่ให้ความร่วมมือในการรับความช่วยเหลือจากบุคคลภายนอก	2.60	1.14	ปานกลาง
47. โรงเรียนขาดงบประมาณในการส่งต่อนักเรียนภายนอก	3.44	1.23	ปานกลาง
48. ผู้ปกครองไม่ให้ความร่วมมือในการส่งต่อนักเรียนไปยังผู้เชี่ยวชาญภายนอก	2.89	1.07	ปานกลาง
49. นักเรียนมีความรู้สึกที่ไม่ดีต่อการส่งต่อ	2.86	1.10	ปานกลาง
50. ครูที่รับต่อไม่มีการช่วยเหลืออย่างเป็นระบบ	3.05	1.15	ปานกลาง
51. ครูไม่ดำเนินการส่งต่อนักเรียนทั้งที่พฤติกรรมไม่ดีขึ้น	3.03	1.17	ปานกลาง
52. ครูไม่เห็นความสำคัญของการส่งต่อนักเรียนที่มีปัญหา	2.75	1.15	ปานกลาง
53. การติดตามผลการช่วยเหลือนักเรียนไม่สม่ำเสมอและต่อเนื่อง	3.19	1.11	ปานกลาง
รวมเฉลี่ย	2.90	0.88	ปานกลาง

จากตาราง 13 ปัญหาการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของผู้อำนวยการ โรงเรียนและครูในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา บุรีรัมย์ เขต 2 พบว่าอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณารายข้อเรียงจากมากไปหาน้อย ดังนี้ โรงเรียนขาดงบประมาณในการส่งต่อนักเรียนภายนอก โรงเรียนขาดผู้เชี่ยวชาญในการแก้ปัญหานักเรียน การติดตามผลการช่วยเหลือนักเรียนไม่สม่ำเสมอและต่อเนื่อง ครูที่รับต่อไม่มีการช่วยเหลืออย่างเป็นระบบ ครูไม่ดำเนินการส่งต่อนักเรียนทั้งที่พฤติกรรมไม่ดีขึ้น ผู้ปกครองไม่ให้ความร่วมมือในการส่งต่อนักเรียนไปยัง ผู้เชี่ยวชาญภายนอก นักเรียนมีความรู้สึกที่ไม่ดีต่อการส่งต่อ ครูไม่เห็นความสำคัญ

ของการส่งต่อนักเรียนที่มีปัญหา และนักเรียนไม่ให้ความร่วมมือในการรับความช่วยเหลือจากบุคคลภายนอก ตามลำดับ

ตาราง 14 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ปัญหาการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของผู้อำนวยการ โรงเรียนและครูในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาบุรีรัมย์ เขต 2

ข้อความ	\bar{X}	S.D.	ความหมาย
ด้านการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล	2.96	0.46	ปานกลาง
ด้านการคัดกรองนักเรียน	2.87	0.46	ปานกลาง
ด้านการส่งเสริมนักเรียน	2.72	0.71	ปานกลาง
ด้านการป้องกันและช่วยเหลือนักเรียน	2.93	0.88	ปานกลาง
ด้านการส่งต่อนักเรียน	3.01	0.88	ปานกลาง
รวมเฉลี่ย	2.90	0.68	ปานกลาง

จากตาราง 14 ปัญหาการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของผู้อำนวยการโรงเรียนและครู โดยภาพรวม อยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาตามรายด้าน พบว่า อยู่ในระดับปานกลาง เช่นกัน เรียงจากมากไปหาน้อย ดังนี้ ด้านการส่งต่อนักเรียน ด้านการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล ด้านการป้องกันและช่วยเหลือนักเรียน ด้านการคัดกรองนักเรียน และด้านการส่งเสริมนักเรียน ตามลำดับ

บทที่ 5

สรุปผล อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การวิจัยครั้งนี้เป็นการศึกษาสภาพและปัญหาการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน ในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามุรไรร์มย์ เขต 2 ซึ่งสรุปผล อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ ตามลำดับดังต่อไปนี้

1. ความมุ่งหมายของการวิจัย
2. สมมติฐานของการวิจัย
3. วิธีดำเนินการวิจัย
4. สรุปผลการวิจัย
5. อภิปรายผล
6. ข้อเสนอแนะ
 - 6.1 ข้อเสนอแนะในการนำไปใช้
 - 6.2 ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยต่อไป

ความมุ่งหมายของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของผู้อำนวยการโรงเรียน และครูในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามุรไรร์มย์ เขต 2
2. เพื่อศึกษาปัญหาการดำเนินงานของระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของผู้อำนวยการ โรงเรียนและครูในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามุรไรร์มย์ เขต 2

วิธีดำเนินการวิจัย

1. ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ประกอบด้วย ผู้อำนวยการโรงเรียนและครูในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามุรไรร์มย์ เขต 2 จำนวนทั้งสิ้น 3,604 คน จาก 246 โรงเรียน จำแนกเป็นผู้อำนวยการโรงเรียนจำนวน 246 คน ครูจำนวน 3,358 คน

2. กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ประกอบด้วย ผู้อำนวยการ โรงเรียนและครูในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 2 ได้จากการสุ่มจากประชากรโดยกำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างตามตารางเครจซี่และมอร์แกน (Krejcie & Morgan ; ประสิทธิ์สุวรรณธรรักษ์. 2542 : 148) ได้กลุ่มตัวอย่างทั้งหมดจำนวน 495 คน เป็นผู้อำนวยการ โรงเรียนจำนวน 150 คน ครูจำนวน 345 คน

3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ผู้วิจัยได้สร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยขึ้น โดยได้รับคำปรึกษาจากคณะกรรมการควบคุมวิทยานิพนธ์ และผู้เชี่ยวชาญในการให้คำแนะนำในการพัฒนาเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย เป็นการหาความเที่ยงตรงแบบ Face Validity แล้วนำแบบสอบถามไปทดลองใช้กับผู้บริหารโรงเรียนและครูวิชาการในโรงเรียนประถมศึกษา ในอำเภอสตึก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 1 ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างจำนวน 30 คนหาอำนาจจำแนกรายข้อ โดยวิเคราะห์แบบสอบถามเป็นรายข้อ หาค่าคะแนนเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ของคะแนนแต่ละข้อ ทั้งกลุ่มสูงและกลุ่มต่ำ ทดสอบความแตกต่างโดยใช้ t-test ที่ระดับนัยสำคัญ .05 หรือถ้าค่า t มีค่า 1.75 ขึ้นไปถือว่ามีความจำแนกสูง ผลปรากฏว่าแบบสอบถามจำนวน 91 ข้อ ผ่านเกณฑ์ทั้ง 91 ข้อ มีค่า t อยู่ระหว่าง 1.758 ถึง 5.870 หลังจากนั้นนำแบบสอบถามที่ผ่านเกณฑ์ไปทดลองใช้กับผู้บริหารสถานศึกษาและครูวิชาการในอำเภอกระสัง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 2 จำนวน 30 คน เพื่อหาค่าความเชื่อมั่น โดยใช้สัมประสิทธิ์แอลฟา ตามวิธีของครอนบาค ผลปรากฏว่า ได้ค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ .9541

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล โดยการนำแบบสอบถามไปเก็บข้อมูลด้วยตนเองในโรงเรียนที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 495 ฉบับ ได้รับกลับคืน 495 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 100.00

5. การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยได้นำแบบสอบถามมาตรวจสอบสภาพความสมบูรณ์ของการตอบแบบสอบถามแล้วทำการวิเคราะห์แบบสอบถามโดยแจกแจงความถี่ หาค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ผู้วิจัยได้ทำการวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้มาจากการตอบแบบสอบถามและนำเสนอข้อมูลดังต่อไปนี้

1. สถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม วิเคราะห์โดยใช้ความถี่ และร้อยละ แล้วนำเสนอข้อมูลในรูปตารางประกอบคำบรรยาย

2. สภาพการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนของผู้บริหารและครูในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 2 ค่าร้อยละ (ความถี่และร้อยละ)

3. ปัญหาการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนของผู้บริหารและครูในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 2 นำเสนอโดยการสรุปและพรรณนาวิเคราะห์ ใช้ความถี่ประกอบในคำบรรยาย

สรุปผลการวิจัย

จากการวิเคราะห์ข้อมูล การศึกษาระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

1. สภาพการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน ของผู้อำนวยการ โรงเรียนและครูในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 2 มีการปฏิบัติในภาพรวมคิดเป็นร้อยละ 73.57 ไม่ปฏิบัติคิดเป็นร้อยละ 26.43 พิจารณาเป็นรายด้านจากค่าเฉลี่ยมากไปหาน้อย ดังนี้

1.1 ด้านการป้องกันและแก้ไขปัญหา ปฏิบัติโดยรวมร้อยละ 88.51 ไม่ปฏิบัติโดยรวมร้อยละ 11.49 พิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า การจัดกิจกรรมในห้องเรียนและการให้คำปรึกษาเบื้องต้น มีการปฏิบัติมากที่สุดร้อยละ 100 แต่จัดทำมาตรฐานการช่วยเหลือ มีการปฏิบัติน้อยที่สุดร้อยละ 67.97

1.2 ด้านการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล ปฏิบัติโดยรวมร้อยละ 77.34 ไม่ปฏิบัติโดยรวมร้อยละ 22.66 พิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า การจัดทำข้อมูลเยี่ยมบ้านนักเรียนใช้เป็นข้อมูลเบื้องต้นในการรู้จักและเข้าใจถึงสภาพแวดล้อม ครอบครัว ตามสภาพที่เป็นจริง มีการปฏิบัติมากที่สุดร้อยละ 100 แต่การใช้แบบประเมินความฉลาดทางอารมณ์ มีการปฏิบัติน้อยที่สุดร้อยละ 36.64

1.3 ด้านการส่งต่อ ปฏิบัติโดยรวมร้อยละ 69.04 ไม่ปฏิบัติโดยรวมร้อยละ 30.96 พิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า การบันทึกการส่งต่อภายในโรงเรียนมีการปฏิบัติมากที่สุด ร้อยละ 83.7 แต่การส่งต่อนักเรียนไปยังผู้เชี่ยวชาญภายนอก โดยครูแนะแนวมีการปฏิบัติน้อยที่สุด ร้อยละ 51.69

1.4 ด้านการส่งเสริมนักเรียน ปฏิบัติโดยรวมร้อยละ 68.83 ไม่ปฏิบัติโดยรวมร้อยละ 31.17 พิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า การจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนมีการปฏิบัติมากที่สุด ร้อยละ 84.21 แต่การจัดเครือข่ายผู้ปกครอง มีการปฏิบัติน้อยที่สุดร้อยละ 27.98

1.5 ด้านการคัดกรองนักเรียน ปฏิบัติโดยรวมร้อยละ 64.12 ไม่ปฏิบัติโดยรวม ร้อยละ 35.88 พิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า การสรุปผลการคัดกรองนักเรียนโดยแยกตามกลุ่ม มีการปฏิบัติมากที่สุดร้อยละ 70.71 แต่การจัดทำแบบสรุปผลการคัดกรองนักเรียนเป็นระดับชั้น มีการปฏิบัติน้อยที่สุดร้อยละ 48.03

2. ปัญหาการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน ของผู้อำนวยการโรงเรียนและครูในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 2 โดยรวมทุกด้านอยู่ในระดับปานกลาง พิจารณาเป็นรายด้านจากค่าเฉลี่ยมากไปหาน้อย ดังนี้

2.1 ด้านการส่งต่อนักเรียน มีปัญหาอยู่ในระดับปานกลาง ค่าเฉลี่ย 3.01 พิจารณาเป็นรายข้อของปัญหาจากมากไปหาน้อยดังนี้ โรงเรียนขาดงบประมาณในการส่งต่อนักเรียนภายนอก โรงเรียนขาดผู้เชี่ยวชาญในการแก้ปัญหา นักเรียน การติดตามผลการช่วยเหลือนักเรียนไม่สม่ำเสมอ และต่อเนื่อง ครูที่รับต่อไม่มีการช่วยเหลืออย่างเป็นระบบ ครูไม่ดำเนินการส่งต่อนักเรียนทั้งที่พฤติกรรมไม่ดีขึ้น ผู้ปกครองไม่ให้ความร่วมมือในการส่งต่อนักเรียนไปยังผู้เชี่ยวชาญภายนอก นักเรียนมีความรู้สึกที่ไม่ดีต่อการส่งต่อ ครูไม่เห็นความสำคัญในการส่งต่อนักเรียนที่มีปัญหา นักเรียนไม่ให้ความร่วมมือในการรับความช่วยเหลือจากบุคคลภายนอก

2.2 ด้านการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล มีปัญหาระดับปานกลาง ค่าเฉลี่ย 2.96 พิจารณาเป็นรายข้อของปัญหาจากมากไปหาน้อยดังนี้ ครูมีภาระงานมาก ข้อมูลในระเบียบนสะสมมีมากเกินไป ครูออกเยี่ยมบ้านไม่ทั่วถึง การสังเกตของอาจารย์ที่ปรึกษาไม่ทั่วถึง การติดตามและกำกับนักเรียนเป็นรายบุคคลไม่จริงจังและไม่ต่อเนื่อง ผู้ปกครองไม่เห็นความสำคัญในการให้ข้อมูลเกี่ยวกับตัวนักเรียน แบบประเมินพฤติกรรมเด็กมีความยุ่งยาก การรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคลโดยใช้ระเบียบนสะสม การให้คะแนนและการแปรผลจากแบบประเมินพฤติกรรมเด็กมีความยุ่งยาก ผู้ปกครองไม่ให้ความร่วมมือในการตอบแบบประเมินพฤติกรรมเด็ก การสัมภาษณ์นักเรียนจะได้ข้อมูลที่ไม่ตรงตามความเป็นจริง ข้อมูลที่ได้จากแบบประเมินพฤติกรรมนักเรียนเป็นข้อมูลที่ไม่ตรงสภาพเป็นจริง นักเรียนให้ข้อมูลไม่ตรงกับความเป็นจริง การจัดเก็บระเบียบนสะสมไม่เป็นระบบ นักเรียนไม่ให้ความร่วมมือในการกรอกแบบประเมินพฤติกรรมเด็ก ผู้ปกครองส่วนมากไม่ได้กรอกข้อมูลเองในแบบประเมินพฤติกรรมเด็ก ครูส่วนใหญ่ไม่เห็นความสำคัญในการรู้จักเด็กเป็นรายบุคคล

2.3 ด้านการป้องกันและช่วยเหลือนักเรียน มีปัญหาอยู่ในระดับปานกลาง ค่าเฉลี่ย 2.94 พิจารณาเป็นรายข้อของปัญหาจากมากไปหาน้อยดังนี้ ครูมีภาระงานมากไม่มีเวลาติดตาม ป้องกันและแก้ปัญหา นักเรียน การบันทึกข้อมูลการช่วยเหลือนักเรียนไม่ต่อเนื่อง โรงเรียนไม่แก้ไขปัญหานักเรียนในรูปแบบของคณะกรรมการ ครูไม่ได้รับการอบรมเกี่ยวกับกระบวนการให้

คำปรึกษา ครูไม่ศึกษาค้นคว้าเกี่ยวกับจิตวิทยาพัฒนาการของวัยรุ่น ครูไม่แยกกลุ่มในการป้องกัน และแก้ไขปัญหานักเรียน โรงเรียนไม่ดำเนินการป้องกันและช่วยเหลือนักเรียนจนเสร็จสิ้น กระบวนการ ครูไม่มีความเข้าใจในกระบวนการให้คำปรึกษาเบื้องต้น นักเรียนไม่ให้ความร่วมมือ ในกระบวนการป้องกันและแก้ไขปัญหา ครูไม่ให้ความเอาใจใส่นักเรียนทุกคนเท่าเทียมกัน

2.4 ด้านการคัดกรองนักเรียน มีปัญหาอยู่ในระดับปานกลาง ค่าเฉลี่ย 2.87

พิจารณาเป็นรายชื่อของปัญหาจากมากไปหาน้อยดังนี้ ผู้ปกครองไม่รู้เกณฑ์คัดกรองของสถานศึกษา ครูไม่เข้าใจเกณฑ์คัดกรองเด็กกลุ่มปกติ กลุ่มเสี่ยง การคัดกรองนักเรียนส่วนใหญ่ไม่อยู่ในรูป คณะกรรมการ ครูยึดแบบประเมินพฤติกรรมเด็กเป็นเกณฑ์คัดกรองเพียงอย่างเดียว ครูไม่แจ้งผล การคัดกรองนักเรียนให้ผู้ปกครองทราบ ครูคัดกรองนักเรียนไม่ตรงตามสภาพความเป็นจริงของเด็ก ครูไม่ตระหนักในความสำคัญของการคัดกรองนักเรียน ผู้ปกครองไม่ยอมรับผลการคัดกรองนักเรียน ครูไม่รักษาความลับในการคัดกรองนักเรียนกลุ่มเสี่ยง

5. ด้านการส่งเสริมนักเรียน มีปัญหาอยู่ในระดับปานกลาง ค่าเฉลี่ย 2.72

พิจารณาเป็นรายชื่อของปัญหาจากมากไปหาน้อยดังนี้ ครูจัดกิจกรรมส่งเสริมนักเรียนไม่หลากหลาย การบันทึกกิจกรรมโฮมรูมไม่ต่อเนื่อง ผู้ปกครองไม่ให้ความร่วมมือในการเข้าร่วมกิจกรรมประชุม ผู้ปกครองชั้นเรียน การจัดกิจกรรมส่งเสริมนักเรียนไม่ตรงตามความสนใจของผู้เรียน ครูไม่ตระหนักในความสำคัญของกิจกรรมโฮมรูม ครูไม่มีปฏิทินในการปฏิบัติงานในการจัดกิจกรรม โฮมรูม นักเรียนให้ความร่วมมือในการจัดกิจกรรมโฮมรูมน้อย โรงเรียนไม่ได้จัดกิจกรรมประชุม ผู้ปกครองชั้นเรียน

อภิปรายผล

สภาพการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน ของผู้อำนวยการโรงเรียนและครูใน สถานศึกษาชั้นพื้นฐาน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 2 การปฏิบัติในภาพรวมคิดเป็น ร้อยละ 73.57 ไม่ปฏิบัติคิดเป็นร้อยละ 26.43 พิจารณาเป็นรายด้านจากค่าเฉลี่ยมากไปหาน้อย ดังนี้

1. ด้านการป้องกันและแก้ไขปัญหา ผู้บริหารและครูจัด กิจกรรมการให้คำปรึกษา กิจกรรมในห้องเรียนมากที่สุดร้อยละ 100 แนวทางการปฏิบัติ ในการดูแลช่วยเหลือนักเรียนครูที่ ปรึกษาควรให้ความเอาใจใส่นักเรียนทุกคนเท่าเทียมกัน แต่สำหรับนักเรียนกลุ่มเสี่ยงและกลุ่มมี ปัญหานั้น จำเป็นต้องดูแลให้ความเอาใจใส่อย่างใกล้ชิดและหาวิธีการช่วยเหลือ ทั้งป้องกันและ แก้ไขปัญหาโดยไม่ปล่อยปละละเลยจนกลายเป็นปัญหาของสังคม วิธีการที่จำเป็นจะต้องดำเนินการมี 2 ประการคือ 1. การให้คำปรึกษาเบื้องต้น เป็นการช่วยเหลือผ่อนคลาปัญหาให้ลดน้อยลงทั้งด้าน ความรู้สึก ความคิดและการปฏิบัติตนของนักเรียนในทางที่ไม่ถูกต้อง 2. การจัดกิจกรรมเพื่อป้องกัน

และช่วยเหลือแก้ไขปัญหาของนักเรียนเช่น การใช้กิจกรรมเสริมหลักสูตร การใช้กิจกรรมในห้องเรียน การใช้กิจกรรมเพื่อนช่วยเพื่อน การใช้กิจกรรมสอนซ่อมเสริม การใช้กิจกรรมสื่อสารกับผู้ปกครอง (กระทรวงศึกษาธิการ. 2547)

2. การรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล ผู้บริหารและครูจัดทำข้อมูลเยี่ยมบ้านนักเรียน ใช้เป็นข้อมูลเบื้องต้นในการรู้จักและเข้าใจถึงสภาพแวดล้อมครอบครัวตามสภาพที่เป็นจริงมากที่สุด ร้อยละ 100 แนวทางการปฏิบัติ ครูที่ปรึกษาควรมีข้อมูลนักเรียนอย่างน้อย 3 ด้านคือ ด้านความสามารถ ด้านสุขภาพ ด้านครอบครัว นอกจากนี้ยังต้องมีข้อมูลด้านอื่น ๆ ของนักเรียนเพิ่มเติม ซึ่งมีความสำคัญหรือมีความเกี่ยวข้องกับการดูแลช่วยเหลือนักเรียนมาใช้พิจารณาประกอบอีกด้วย (กระทรวงศึกษาธิการ. 2547)

3. ด้านการส่งต่อผู้บริหารและครูดำเนินการบันทึกการส่งต่อภายในโรงเรียนมากที่สุด ร้อยละ 83.76 แนวทางการปฏิบัติ ระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนมีขั้นตอนในการดำเนินงานที่ชัดเจน ต้องอาศัยความร่วมมือจากทุกฝ่ายในการป้องกันและแก้ไขปัญหาของนักเรียน ในบางกรณีปัญหาที่มีความยากต่อการช่วยเหลือ หรือช่วยเหลือแล้วนักเรียนมีพฤติกรรมไม่ดีขึ้น ควรดำเนินการส่งต่อไปยังผู้เชี่ยวชาญเฉพาะด้านเพื่อให้ได้รับการช่วยเหลืออย่างถูกต้องและรวดเร็วขึ้น (กระทรวงศึกษาธิการ. 2547)

4. ด้านการส่งเสริมนักเรียน ผู้บริหารและครูดำเนินการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน มากที่สุด ร้อยละ 84.21 แนวทางการปฏิบัติ การสนับสนุนให้นักเรียนทุกคนที่อยู่ในความดูแลของครูที่ปรึกษาไม่ว่าจะเป็นนักเรียนกลุ่มปกติหรือกลุ่มเสี่ยงและมีปัญหาให้มีคุณภาพมากขึ้น มีความภาคภูมิใจในตนเองในด้านต่าง ๆ ซึ่งจะช่วยป้องกันมิให้นักเรียนที่อยู่ในกลุ่มปกติกลายเป็นนักเรียนกลุ่มเสี่ยงและมีปัญหา เพื่อเป็นการช่วยเหลือนักเรียนกลุ่มเสี่ยงกลุ่มมีปัญหากลับมาเป็นนักเรียนกลุ่มปกติและมีคุณภาพตามที่โรงเรียนและชุมชนคาดหวังต่อไป (กระทรวงศึกษาธิการ. 2547)

5. ด้านการคัดกรองนักเรียน ผู้บริหารและครูดำเนินการจัดสรุปผลการคัดกรองนักเรียน โดยแยกตามกลุ่ม มากที่สุดร้อยละ 70.71 แนวทางการปฏิบัติ การคัดกรองนักเรียนเป็นการพิจารณาข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับตัวนักเรียน เพื่อจัดกลุ่มนักเรียน 2 กลุ่ม ได้แก่ กลุ่มปกติคือนักเรียนที่ได้รับการวิเคราะห์ข้อมูลต่างๆตามเกณฑ์คัดกรองของโรงเรียนแล้ว อยู่ในเกณฑ์ของกลุ่มปกติ กลุ่มเสี่ยงหรือมีปัญหา คือนักเรียนที่จัดอยู่ในเกณฑ์ของกลุ่มเสี่ยงหรือมีปัญหาตามเกณฑ์การคัดกรองของโรงเรียน ซึ่งจะต้องให้การช่วยเหลือ ป้องกันหรือแก้ไขปัญหาตามแต่กรณี เกณฑ์การคัดกรองจะพิจารณาข้อมูลนักเรียนในด้านความสามารถ ด้านสุขภาพ ด้านครอบครัว และพิจารณาข้อมูลด้านอื่นๆจากพฤติกรรมที่เปลี่ยนแปลงไปจากเดิมซึ่งอาจเป็นไปได้ดีขึ้นหรือไม่เหมาะสม (กระทรวงศึกษาธิการ. 2547)

การวิเคราะห์ข้อมูลปัญหาการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนของผู้อำนวยการ
โรงเรียนและครูในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา

เขต 2 โดยรวมทุกด้านอยู่ในระดับปานกลาง พิจารณาเป็นรายด้านจากค่าเฉลี่ยมากไปหาน้อย ดังนี้

ด้านการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล ผู้บริหารและครูมีปัญหาการดำเนินงานโดยรวม
ระดับปานกลาง ในรายข้อ ครูมีภาระงานมากมีปัญหาการดำเนินงาน ระดับมาก ซึ่งผู้บริหารและ
ครูมีภาระงานในหน้าที่ปฏิบัติการสอน งานตามนโยบายของทางราชการ งานอื่นๆที่ได้รับ
มอบหมาย ในบางโรงเรียนมีครูไม่เพียงพอ ครูต่ำกว่าเกณฑ์มาตรฐาน ครูไม่ครบชั้นเรียน ครูใน
โรงเรียนขนาดเล็กและต้องปฏิบัติการสอนทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้ และภาระงานอื่นๆ การจัดทำ
ระเบียบข้อมูลไม่เป็นระบบ แบบประเมินพฤติกรรมต่างๆ มีข้อมูลมากและยุ่งยาก นักเรียนไม่ให้ความ
ร่วมมือและให้ข้อมูลที่ไม่ตรงตามความเป็นจริง ครูสังเกตและออกเยี่ยมบ้านไม่ทั่วถึง การ
ติดตามและกำกับนักเรียนเป็นรายบุคคลไม่จริงจังและไม่ต่อเนื่อง ครูส่วนใหญ่ไม่เห็นความสำคัญ
ของการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล ผู้ปกครองไม่เห็นความสำคัญ ไม่ให้ความร่วมมือในการตอบ
แบบประเมินและไม่ได้กรอกข้อมูลในแบบประเมินพฤติกรรมเด็ก สอดคล้องกับงานวิจัยของ
สำราญจิต สุระพร(2546 : 102-106) ได้ศึกษาพัฒนาการปฏิบัติงานตามระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน
ผลการศึกษาพบว่า หลังจากการพัฒนาแล้วมีการปฏิบัติหน้าที่ตามระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน
อย่างมีระบบและมีการทำงานอย่างมีขั้นตอนมากขึ้น เริ่มจากการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล
การจัดทำระเบียบสะสมที่เป็นปัจจุบัน การส่งเสริมนักเรียน การป้องกันและแก้ไขปัญหานักเรียน
การทำงานที่ถูกต้องและตรงจุด จากการพัฒนาช่วยให้ครูดำเนินงานตามระบบการดูแลช่วยเหลือ
นักเรียนได้ชัดเจนและมีประสิทธิภาพมากขึ้น

ด้านการคัดกรองนักเรียน ผู้บริหารและครูมีปัญหาการดำเนินงาน โดยรวม
ระดับปานกลาง ในรายข้อ ผู้ปกครองไม่รู้เกณฑ์คัดกรองและไม่ยอมรับผลการคัดกรองนักเรียน
ครูไม่เข้าใจเกณฑ์คัดกรองเด็ก การคัดกรองนักเรียนส่วนใหญ่ไม่อยู่ในรูปคณะกรรมการ ยึดแบบ
ประเมินพฤติกรรมเด็กเป็นเกณฑ์คัดกรองเพียงอย่างเดียว ไม่แจ้งผลการคัดกรองนักเรียนให้
ผู้ปกครองทราบ การคัดกรองนักเรียนไม่ตรงตามสภาพความเป็นจริงของเด็ก ไม่ตระหนักใน
ความสำคัญของการคัดกรองนักเรียน และไม่รักษาความลับในการคัดกรองนักเรียนกลุ่มเสี่ยง
จากสภาพปัญหาแสดงให้เห็นว่า ครูขาดความตระหนักและความเข้าใจวิธีปฏิบัติงานตามระบบการ
ดูแลช่วยเหลือนักเรียน ที่จะต้องได้รับพัฒนาความรู้ความเข้าใจเพื่อที่สามารถปฏิบัติงาน สอดคล้อง
กับงานวิจัยของวิมลทอง คงยืน (2546 : 118-119) ได้ศึกษาการพัฒนาการปฏิบัติงานตามระบบ
การดูแลช่วยเหลือนักเรียน ผลการศึกษาพบว่า ครูขาดความตระหนักและความเข้าใจวิธีปฏิบัติงาน
ตามระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน ฝ่ายบริหารนิเทศติดตามไม่ต่อเนื่อง ทำให้ครูปฏิบัติงานได้ไม่
สมบูรณ์ หลังดำเนินการพัฒนา ครูสามารถปฏิบัติงานตามระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนได้

สมบูรณ์ยิ่งขึ้น คือการรู้จักผู้เรียนเป็นรายบุคคล ครูที่ปรึกษารู้จักนักเรียนได้รายละเอียดมากยิ่งขึ้น การคัดกรองนักเรียนที่ครูสามารถคัดกรองได้ครบทุกคน ทุกห้องเรียน มีการปรับเกณฑ์การคัดกรองนักเรียนที่สอดคล้องกับสภาพจริงมากขึ้น สรุปผลการคัดกรองนักเรียน มีการวางแผนการช่วยเหลือลงในแบบการคัดกรองนักเรียนรายบุคคลครบทุกคน แซนด์เคอร์ส (Sanders, 2001 : บทคัดย่อ) ได้สำรวจความสัมพันธ์ระหว่างสภาพการควบคุมการรายงานพฤติกรรมตนเองและการให้ความช่วยเหลือด้านพฤติกรรมการมีวินัยของนักเรียนพบว่า นักเรียนที่มีพฤติกรรมไม่เหมาะสมนั้นจัดอยู่ในภาวะเสี่ยง จำเป็นต้องให้การช่วยเหลือ และอาจถูกพักการเรียน เมื่อศึกษาหลายๆครั้งพบว่า นักเรียนที่ถูกทำทัณฑ์บนมีแนวโน้มที่จะมีพฤติกรรมในเชิงลบ ดังนั้นครูที่ปรึกษาต้องจัดโปรแกรมให้คำปรึกษาและคัดกรองนักกีฬาใครจัดอยู่ในกลุ่มเสี่ยงและมีปัญหาเรียน

ด้านการส่งเสริมนักเรียน ผู้บริหารและครูมีปัญหาคำดำเนินงานโดยรวมระดับปานกลาง ในรายชื่อ ครูจัดกิจกรรมส่งเสริมนักเรียนไม่หลากหลาย กิจกรรมไม่ตรงตามความสนใจของผู้เรียน ครูไม่ตระหนักในความสำคัญของกิจกรรมโฮมรูมไม่มีปฏิทิน การบันทึกกิจกรรมไม่ต่อเนื่อง นักเรียนไม่ให้ความร่วมมือ โรงเรียนไม่ได้จัดกิจกรรมประชุมผู้ปกครองชั้นเรียน ผู้ปกครองไม่ให้ความร่วมมือในการเข้าร่วมประชุม จากสภาพปัญหา การส่งเสริมนักเรียนมีหลายวิธีที่โรงเรียนสามารถพิจารณาดำเนินการได้ แต่มีกิจกรรมหลักสำคัญที่โรงเรียนต้องดำเนินการคือ การจัดกิจกรรมโฮมรูม เป็นกิจกรรมที่ดำเนินการส่งเสริมนักเรียนเป็นรายบุคคลหรือเป็นกลุ่มก็ได้ อาจจัดในห้องเรียนหรือนอกห้องเรียนให้มีบรรยากาศเสมือนบ้าน ที่มีครูที่ปรึกษาและนักเรียนเป็นดังสมาชิกในครอบครัวเดียวกัน และมีการทำกิจกรรมที่เป็นประโยชน์ต่อนักเรียนในด้านต่าง ๆ เช่น การรู้จักตนเอง การรู้จักผู้อื่นและสิ่งแวดล้อม มีทักษะในการตัดสินใจ การปรับตัวและวางแผนชีวิต เป็นต้น ประโยชน์ของการจัดกิจกรรมโฮมรูมจะช่วยให้ครูที่ปรึกษารู้จักนักเรียนมากขึ้น สามารถส่งเสริมความสามารถและป้องกันปัญหาของนักเรียนได้ การประชุมผู้ปกครองในชั้นเรียนเป็นการพบปะระหว่างครูที่ปรึกษากับผู้ปกครองนักเรียน เพื่อสร้างความสัมพันธ์อันดีต่อกัน ร่วมมือกันดูแลนักเรียน (กระทรวงศึกษาธิการ, 2547)

ด้านการป้องกันและช่วยเหลือนักเรียน ผู้บริหารและครูมีปัญหาคำดำเนินงานโดยรวมระดับปานกลาง ในรายชื่อ โรงเรียนไม่ดำเนินการป้องกันและช่วยเหลือนักเรียนจนเสร็จสิ้น กระบวนการและแก้ไขปัญหานักเรียนในรูปแบบของคณะกรรมการ ครูมีภาระงานมากไม่มีเวลาติดตามป้องกันและแก้ไขปัญหานักเรียน การบันทึกข้อมูลการช่วยเหลือนักเรียนไม่ต่อเนื่อง ครูไม่ได้รับการอบรมเกี่ยวกับกระบวนการให้คำปรึกษา ครูไม่เข้าใจในกระบวนการให้คำปรึกษาเบื้องต้น ครูไม่ศึกษาค้นคว้าเกี่ยวกับจิตวิทยาพัฒนาการของวัยรุ่น ไม่แยกกลุ่มในการป้องกันและแก้ไขปัญหานักเรียน ครูเอาใจใส่นักเรียนทุกคนไม่เท่าเทียมกัน นักเรียนไม่ให้ความร่วมมือในกระบวนการป้องกันและแก้ไขปัญหา จากสภาพปัญหา ในการดูแลช่วยเหลือนักเรียนครูที่ปรึกษาควรเอาใจใส่

นักเรียนทุกคนเท่าเทียมกัน สำหรับกลุ่มเสี่ยงและกลุ่มมีปัญหาจำเป็นต้องดูแลอย่างใกล้ชิดและหาวิธีช่วยเหลือ การป้องกันช่วยเหลือนักเรียนมีหลายวิธีการ แต่สิ่งที่ครูจำเป็นต้องดำเนินการมี 2 ประการคือ 1. การให้คำปรึกษาเบื้องต้น เป็นการช่วยเหลือผ่อนคลาปัญหาให้ลดน้อยลงทั้งด้านความรู้สึกรู้สึก ความคิดและการปฏิบัติตนของนักเรียนในทางที่ไม่ถูกต้องโดยมุ่งหวังให้นักเรียนเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมในทางที่ดีงามหรือที่พึงประสงค์ 2. การจัดกิจกรรมเพื่อป้องกันและช่วยเหลือแก้ไขปัญหาของนักเรียน (กระทรวงศึกษาธิการ. 2547) สอดคล้องกับงานวิจัยของโฮบาน (Hoban. 1998 : บทคัดย่อ) ได้วิจัยเรื่องผลการเรียนทักษะพื้นฐานทางสังคมกับนักเรียนที่มีปัญหาด้านพฤติกรรม พบว่า โรงเรียนขนาดกลางประสบปัญหานักเรียนไม่สามารถปฏิบัติตนให้เข้ากับทักษะพื้นฐานทางสังคม ซึ่งทักษะพื้นฐานทางสังคมจะช่วยให้ นักเรียนปฏิบัติตนได้เหมาะสมตามระเบียบของโรงเรียน นอกจากนี้ นักเรียนยังขาดทักษะในการสื่อสารและทักษะในการตัดสินใจแก้ปัญหาอย่างสันติวิธี แต่หลังจากจัดทักษะทางสังคมให้เป็นส่วนหนึ่งของหลักสูตร พบว่าการฝึกทักษะทางสังคมช่วยให้นักเรียนกลุ่มตัวอย่างมีพัฒนาการด้านพฤติกรรมและคะแนนทดสอบหลังฝึกทักษะพื้นฐานทางสังคมดีขึ้น

ด้านการส่งต่อนักเรียน ผู้บริหารและครูมีปัญหาการดำเนินงานโดยรวม ระดับปานกลาง ในรายชื่อ โรงเรียนขาดผู้เชี่ยวชาญและงบประมาณในการส่งต่อนักเรียนภายนอก ครูไม่เห็นความสำคัญในการส่งต่อ ครูไม่ดำเนินการส่งต่อทั้งที่พฤติกรรมไม่ดีขึ้น ครูที่รับต่อไม่มีการช่วยเหลืออย่างเป็นระบบ การช่วยเหลือไม่สม่ำเสมอและต่อเนื่อง นักเรียนมีความรู้สึกที่ไม่ดีต่อการส่งต่อและไม่ให้ความร่วมมือในการรับความช่วยเหลือจากบุคคลภายนอก ผู้ปกครองไม่ให้ความร่วมมือในการส่งต่อนักเรียนไปยังผู้เชี่ยวชาญภายนอก สอดคล้องกับงานวิจัยของสำราญจิตสุระพร (2546 : 102-106) ได้ศึกษาพัฒนาการปฏิบัติงานตามระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน ผลการศึกษาพบว่า หลังจากการพัฒนาแล้วมีการปฏิบัติหน้าที่ตามระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนอย่างมีระบบและมีการทำงานอย่างมีขั้นตอนมากขึ้น เริ่มจากการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล การจัดทำระเบียบสะสมที่เป็นปัจจุบัน การส่งเสริมนักเรียน การป้องกันและแก้ไขปัญหานักเรียน การส่งต่อนักเรียน การทำงานที่ถูกต้องและตรงจุด จากการพัฒนาช่วยให้ครูดำเนินงานตามระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนได้ชัดเจนและมีประสิทธิภาพมากขึ้น ระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนเป็นระบบที่มีขั้นตอน การดำเนินงานที่ชัดเจนต้องอาศัยความร่วมมือจากทุกฝ่าย การส่งต่อแบ่งออกเป็น 2 ประเภท 1. การส่งต่อภายใน โดยครูที่ปรึกษาส่งไปยังครูที่สามารถช่วยได้ ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับลักษณะของปัญหา 2. การส่งต่อภายนอก โดยครูแนะแนวหรือฝ่ายปกครอง เป็นปัญหาที่ยุ่งยากต่อการต่อการช่วยเหลือของครูที่ปรึกษา ครูที่รับต่อมีการช่วยเหลืออย่างเป็นระบบ และประสานการทำงานกับผู้ที่เกี่ยวข้องเพื่อการช่วยเหลือที่มีประสิทธิภาพ แต่หากเกิดกรณีที่ยากต่อการช่วยเหลืออีกก็ต้องส่งต่อผู้เชี่ยวชาญภายนอกเช่นกัน (กระทรวงศึกษาธิการ. 2547)

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำไปใช้

1.1 โรงเรียนควรกำหนดนโยบายในการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือให้นักเรียนให้ชัดเจนและต่อเนื่อง

1.2 ผู้บริหารโรงเรียนควรสนับสนุนการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือให้นักเรียนให้ครอบคลุมกระบวนการทุกขั้นตอน อย่างมีประสิทธิภาพ

1.3 ผู้บริหารโรงเรียนควรส่งเสริมการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือให้นักเรียนของข้าราชการครูให้เป็นรูปธรรมและต่อเนื่อง เพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดต่อนักเรียน

2. ข้อเสนอแนะในการศึกษาค้นคว้าต่อไป

2.1 ควรมีการวิจัยเรื่องการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนในระดับโรงเรียน กลุ่มโรงเรียน กลุ่มเครือข่ายพัฒนาคุณภาพการศึกษา

2.2 ควรมีการวิจัยเรื่องการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนในชุมชนที่เป็นเขตบริการของโรงเรียน หมู่บ้าน ตำบล อำเภอ และจังหวัด

มหาวิทยาลัยสุโขทัย
Buriram Rajabhat University

บรรณานุกรม

บรรณานุกรม

- กรมสามัญศึกษา. (2532). **เกณฑ์มาตรฐานโรงเรียนมัธยมศึกษา พ.ศ. 2532**. กรุงเทพฯ :
กรมสามัญศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ.
- , (2544). **ระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนในโรงเรียนสังกัดกรมสามัญศึกษา**. กรุงเทพฯ :
โรงพิมพ์ศาสนา.
- กรมสุขภาพจิต กระทรวงสาธารณสุข. (2544). **คู่มือที่ปรึกษาระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน**.
พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์รับส่งพัสดุภัณฑ์.
- กระทรวงศึกษาธิการ. (2544). **คู่มือการจัดการเรียนรู้กลุ่มสาระการเรียนรู้คณิตศาสตร์**. กรุงเทพฯ :
องค์การรับส่งสินค้าและพัสดุภัณฑ์.
- กระทรวงศึกษาธิการ. (2547). **แนวทางการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน
ในสถานศึกษา**. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์องค์การรับส่งสินค้าและพัสดุภัณฑ์.
- จารุวรรณ รัตนมาลี. (2547). **สภาพปัญหาการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนของ
ข้าราชการครูในโรงเรียนสังกัด สพฐ. เขตพื้นที่การศึกษากาฬสินธุ์ เขต 3. การศึกษา
ค้นคว้าอิสระ กศ.ม. (จิตวิทยาการให้คำปรึกษา)**. มหาสารคาม : บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- ชูศรี วงศ์รัตนะ. (2541). **เทคนิคการใช้สถิติเพื่อการวิจัย**. พิมพ์ครั้งที่ 7. กรุงเทพฯ :
เทพเนรมิตรการพิมพ์.
- ทวีศักดิ์ สนธิ. (2547). **การพัฒนาที่ปรึกษาด้านการดำเนินงานดูแลช่วยเหลือนักเรียน
โรงเรียนสวายวิทยาคาร อำเภอเมือง จังหวัดสุรินทร์. การศึกษาค้นคว้าอิสระ กศ.ม.
(การบริหารการศึกษา)**. มหาสารคาม : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- เทพนิมิต บางเสน. (2546). **การพัฒนาครูเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการดูแลช่วยเหลือนักเรียน
กลุ่มเสี่ยงและมีปัญหาด้านพฤติกรรม โรงเรียนสงฆ์วิทยาคม อำเภอชุมพวง
จังหวัดศรีสะเกษ. การศึกษาค้นคว้าอิสระ กศ.ม. (การบริหารการศึกษา)**. มหาสารคาม :
บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- ธวัชชัย ชัยจิรฉายากุล. (2545). **หลักสูตรสถานศึกษา**. พิมพ์ครั้งที่ 1. กรุงเทพฯ :
สำนักงานปฏิรูปการศึกษา.
- บุญชม ศรีสะอาด. (2545). **การวิจัยเบื้องต้น**. พิมพ์ครั้งที่ 7. กรุงเทพฯ : สุวีริยาสาส์น.
- ประสิทธิ์ สุวรรณรักษ์. (2542). **ระเบียบวิธีวิจัยทางพฤติกรรมศาสตร์และสังคมศาสตร์**.
พิมพ์ครั้งที่ 2. บุรีรัมย์ : โปรแกรมวิชาทดสอบและวิจัยทางการศึกษา คณะครุศาสตร์
สถาบันราชภัฏบุรีรัมย์.

- พรพรรณ จันทรง. (2541). การศึกษารูปแบบการอบรมเลี้ยงดูของพ่อแม่กับการปรับตัวทางสังคมของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 สังกัดกรมสามัญศึกษา อำเภอเมืองจังหวัดร้อยเอ็ด วิทยานิพนธ์ กศ.ม. (สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน). มหาสารคาม : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- พัฒนา อนนทสีหา. (2542). การพัฒนาบุคลากรในการดำเนินงานตามระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน โรงเรียนธัญญาพัฒน์วิทย์ อำเภอกมลาไสย จังหวัดกาฬสินธุ์ การศึกษาค้นคว้าอิสระ กศ.ม. (การบริหารการศึกษา). มหาสารคาม : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- พิชญ์มณฑล ลีกำเนิดไทย. (2544). รายงานการจัดระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนในโรงเรียนสังกัดสามัญศึกษา. กรุงเทพฯ : กรมสามัญศึกษา.
- พิศวาส ยุติธรรมดำรง. (2544). รายงานผลการดำเนินงานโครงการประกันคุณภาพระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน. กรุงเทพฯ : กรมสามัญศึกษา.
- เพิ่มพูน ผ่านลำแดง. (2546). การพัฒนาการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในโรงเรียนหนองสอพิทยาคม ตำบลลำปาว อำเภอเมือง จังหวัดกาฬสินธุ์ การศึกษาค้นคว้าอิสระ กศ.ม. (การบริหารการศึกษา). มหาสารคาม : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- ภิรมย์ ลีกุล. (2546). การศึกษาปัญหาการบริหารงานดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา จังหวัดระยอง. วิทยานิพนธ์ ก.ม. (การบริหารการศึกษา). จันทบุรี : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี.
- มัลลิกา ศรีวิสุทธิ. (2547). การศึกษาระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนโรงเรียนในสังกัดกรุงเทพมหานคร. วิทยานิพนธ์ ศศ.ม. (สังคมสงเคราะห์). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ. (2542). พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว.
- รัฐจวน คำวชิรพิทักษ์. (2542, มกราคม-เมษายน). “บุคลิกภาพที่พึงประสงค์ของบัณฑิตมหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมิกราช.” สุโขทัยธรรมิกราช. 10(1):115-124.
- ล้วน สายยศ และอังคณา สายยศ. (2536). เทคนิคการวิจัยทางการศึกษา. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพฯ : ศูนย์ส่งเสริมวิชาการ.
- วิจิตร พันธุ์สวัสดิ์กุล. (2546). การพัฒนาการปฏิบัติงานดูแลช่วยเหลือนักเรียนโรงเรียนมัธยมศึกษา อำเภอแม่จวนคีรี จังหวัดขอนแก่น. การศึกษาค้นคว้าอิสระ กศ.ม. (การบริหารการศึกษา). มหาสารคาม : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.

- วิชัย เจริญศรี. (2546). การศึกษาการปฏิบัติงานของครูที่ปรึกษาในการดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนเบญจมราชูทิศ ราชบุรี. สารนิพนธ์ กศ.ม. (การบริหารการศึกษา). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- วิมลทอง คงเย็น. (2546). การพัฒนาการปฏิบัติงานตามระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนโรงเรียนเวียงใหญ่พิทยาสรรค์ อำเภอเนินกุ่มคำสร้อย สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามุกดาหาร จังหวัดมุกดาหาร. การศึกษาค้นคว้าอิสระ กศ.ม. (การบริหารการศึกษา). มหาสารคาม : มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- สมพงษ์ แก้วอาจ. (2547). การดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนที่จัดการศึกษาระดับมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาขอนแก่น เขต 1-5. วิทยานิพนธ์ ค.ม. (การบริหารการศึกษา). เลข : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏเลย.
- สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ. (2542). พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542. กรุงเทพฯ : ครูสภา.
- สำราญจิต สุระพร. (2546). การพัฒนาการปฏิบัติงานดูแลช่วยเหลือนักเรียนโรงเรียนนาโคกพิทยาสรรพ์ อำเภอกุฉินารายณ์ จังหวัดกาฬสินธุ์. การศึกษาค้นคว้าอิสระ กศ.ม. (การบริหารการศึกษา). มหาสารคาม : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- สำลี ทองธิว. (2543). หลักการและกระบวนการพัฒนาหลักสูตรงานอาชีพ ประวัติ-การสร้าง-การประเมิน. กรุงเทพมหานคร : ศูนย์ตำราและเอกสารงานวิชาการ คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สุรพล เฟื่องแจ่ม. (2545). การมีส่วนร่วมในการดำเนินตามระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนของผู้ปกครองนักเรียนโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษาจังหวัดศรีสะเกษ. วิทยานิพนธ์ ค.ม. (การบริหารการศึกษา). อุบลราชธานี : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี.
- หน่วยศึกษานิเทศก์ กรมสามัญศึกษา. (2544). ระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน สังกัดกรมสามัญศึกษา. กรุงเทพฯ : กรมสามัญศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ.
- (2545). หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2544. กรุงเทพฯ : กระทรวงศึกษาธิการ.
- อุดม เขชกียวงศ์. (2545). หลักสูตรท้องถิ่น : ยุทธศาสตร์การปฏิรูปการเรียนรู้. กรุงเทพฯ : สุวีริยาสาส์น.
- Enciso, R. P. (2003. August). "Perceptions of Student Discipline : Viewpoints of Students, Teacher, and Administrators." *Masters Abstracts International*. 39(04) : 961.

- Hoban, R. (1998). **A Bargain for Frances**. Lillian Hoban : Scholastic.
- Hall, A. (1999). **Igneous Petrology**. 2nd ed. Essex : Longman Group Ltd.
- Keith, P. B. (1992). **Effects of Parental Involvement on Mexican-American Equations Analysis**. Hawaii : University of Hawaii.
- Lyons, E. B. (1993). **The Perception of Secondary School Administrators Regarding Gang Problems in Alabama Public Schools: Implications for Educational Decision Makers**. Alabama : The University of Alabama.
- Muchado, J. A. (2003, February). "An Investigation of the Perceived Needs for School Counseling Service in a Secondary School in Botswana." **Dissertation Abstracts International**. 63(08) : 2800-A.
- Sanders, M. R., Markie-Dadds, C., Turner, K. M. T. (2001). **Theoretical, Scientific and Clinical Foundations of the Triple Positive Parenting Program : A Population Approach to the Promotion of Parenting Competence**. Parenting Research and Practice Monograph, 1, 1-21.

มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์
Buriram Rajabhat University

ภาคผนวก

มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์
Buriram Rajabhat University

ภาคผนวก ก

หนังสือขอความอนุเคราะห์

ที่ ศธ ๐๕๔๕.๒๐/๖๑๔๕

มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์
ถนนจิระ ตำบลในเมือง
อำเภอเมือง จังหวัดบุรีรัมย์ ๓๑๐๐๐

๕ เมษายน ๒๕๕๓

เรื่อง ขอบความอนุเคราะห์เป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือในการวิจัย
เรียน นายณัฐนันต์ ติโรสง

ด้วยนางบัวผัน ปุยะติ นักศึกษาระดับปริญญาโท หลักสูตรครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขา
การบริหารการศึกษา กำลังศึกษาและทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง การศึกษาสภาพและปัญหาการดำเนินงานระบบ
การดูแลช่วยเหลือนักเรียนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา
บุรีรัมย์ เขต 2 โดยมี ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ปิยาภรณ์ ศิริภานุมาศ เป็นประธานกรรมการควบคุมวิทยานิพนธ์

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์ พิจารณาแล้วว่าท่านเป็นผู้มีความรู้ความสามารถและ
ประสบการณ์ในเรื่องนี้เป็นอย่างยิ่ง จึงใคร่ขอความอนุเคราะห์จากท่านเป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือใน
การทำวิจัยและศึกษาข้อมูลครั้งนี้

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์ หวังเป็นอย่างยิ่งว่าคง
ได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดี และขอขอบคุณมา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุเทียบ ตะองทอง)
คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์สำนักงานเลขานุการบัณฑิตวิทยาลัย
โทร ๐ ๔๔๖๑ ๑๖๖๑, ๐ ๔๔๖๐ ๑๖๖๖ คอ ๓๘๐๖
โทรสาร ๐ ๔๔๖๑ ๒๘๕๘

ที่ ศธ ๐๕๔๕.๒๐/๖๑๔๕

มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์
ถนนจิระ ตำบลในเมือง
อำเภอเมือง จังหวัดบุรีรัมย์ ๓๑๐๐๐

๕ เมษายน ๒๕๕๓

เรื่อง ขอบความอนุเคราะห์เป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือในการวิจัย
เรียน นายพิพัฒน์ พุ่มยี่สุ่น

ด้วยนางบัวผัน ปุยะติ นักศึกษาระดับปริญญาโท หลักสูตรครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขา
การบริหารการศึกษา กำลังศึกษาและทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง การศึกษาสภาพและปัญหาการดำเนินงานระบบ
การดูแลช่วยเหลือนักเรียนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ตั้งกีดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา
บุรีรัมย์ เขต 2 โดยมี ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ปิยาภรณ์ ศิริภาณุมาศ เป็นประธานกรรมการควบคุมวิทยานิพนธ์

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์ พิจารณาแล้วว่าท่านเป็นผู้มีความรู้ความสามารถและ
ประสบการณ์ในเรื่องนี้เป็นอย่างดียิ่ง จึงใคร่ขอความอนุเคราะห์จากท่านเป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือใน
การทำวิจัยและศึกษาข้อมูลครั้งนี้

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์ หวังเป็นอย่างยิ่งว่าคง
ได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดี และขอขอบคุณมา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุเทียบ ละอองทอง)

คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์สำนักงานเลขานุการบัณฑิตวิทยาลัย
โทร ๐ ๔๔๖๓ ๑๒๒๓, ๐ ๔๔๖๐ ๑๖๑๖ ต่อ ๓๘๐๖
โทรสาร ๐ ๔๔๖๓ ๒๘๕๘

ที่ ศธ ๐๕๔๕.๒๐/๖๑๔๕

มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์
ถนนจิระ ตำบลในเมือง
อำเภอเมือง จังหวัดบุรีรัมย์ ๓๑๐๐๐

ส เมษายน ๒๕๕๓

เรื่อง ขอบความอนุเคราะห์เป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือในการวิจัย
เรียน นางสุนันทา พวงไพบุลย์

ด้วยนางบัวผัน ปุยะติ นักศึกษาระดับปริญญาโท หลักสูตรครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขา
การบริหารการศึกษา กำลังศึกษาและทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง การศึกษาสภาพและปัญหาการดำเนินงานระบบ
การดูแลช่วยเหลือนักเรียนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา
บุรีรัมย์ เขต 2 โดยมี ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ปิยาภรณ์ ศิริภานุมาศ เป็นประธานกรรมการควบคุมวิทยานิพนธ์

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์ พิจารณาแล้วว่าท่านเป็นผู้มีความรู้ความสามารถและ
ประสบการณ์ในเรื่องนี้เป็นอย่างยิ่ง จึงใคร่ขอความอนุเคราะห์จากท่านเป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือใน
การทำวิจัยและศึกษาข้อมูลครั้งนี้

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์ หวังเป็นอย่างยิ่งว่าคง
ได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดี และขอขอบคุณมา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุเทียบ ละอองทอง)
คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์

สำนักงานเลขานุการบัณฑิตวิทยาลัย

โทร ๐ ๔๔๖๑ ๑๒๒๑, ๐ ๔๔๖๐ ๑๖๑๖ ต่อ ๓๘๐๖

โทรสาร ๐ ๔๔๖๑ ๒๘๕๘

ที่ ศธ ๐๕๔๕.๒๐/๑๑๔๕

มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์
ถนนจิระ ตำบลในเมือง
อำเภอเมือง จังหวัดบุรีรัมย์ ๓๑๐๐๐

๕ เมษายน ๒๕๕๓

เรื่อง ขอบความอนุเคราะห์เป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือในการวิจัย
เรียน นายสนิท โคตรเวียง

คุณนางบัวผัน ปุยะดิ นักศึกษาระดับปริญญาโท หลักสูตรครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขา
การบริหารการศึกษา กำลังศึกษาและทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง การศึกษาสภาพและปัญหาการดำเนินงานระบบ
การดูแลช่วยเหลือนักเรียนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา
บุรีรัมย์ เขต 2 โดยมี ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ปิยาภรณ์ ศิริพานุมาศ เป็นประธานกรรมการควบคุมวิทยานิพนธ์

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์ พิจารณาแล้วว่าท่านเป็นผู้มีความรู้ความสามารถและ
ประสบการณ์ในเรื่องนี้เป็นอย่างดี จึงใคร่ขอความอนุเคราะห์จากท่านเป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือใน
การทำวิจัยและศึกษาข้อมูลครั้งนี้

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์ หวังเป็นอย่างยิ่งว่าคง
ได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดี และขอขอบคุณมา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุเทียบ ตะองทอง)

คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์

สำนักงานเลขานุการบัณฑิตวิทยาลัย

โทร ๐ ๔๕๖๑ ๑๒๒๑, ๐ ๔๕๖๐ ๑๖๑๖ คို့ ๓๘๐๖

โทรสาร ๐ ๔๕๖๑ ๒๔๕๘

ที่ ศธ ๐๕๔๕.๒๐/๖๔๕

มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์

ถนนจิระ ตำบลในเมือง

อำเภอเมือง จังหวัดบุรีรัมย์ ๓๑๐๐๐

๕ เมษายน ๒๕๕๓

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์เป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือในการวิจัย
เรียน นายจำเนียร บัวเยี่ยม

ด้วยนางบัวผัน ปุยะติ นักศึกษาระดับปริญญาโท หลักสูตรครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขา
การบริหารการศึกษา กำลังศึกษาและทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง การศึกษาสภาพและปัญหาการดำเนินงานระบบ
การดูแลช่วยเหลือนักเรียนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ตั้งกีดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา
บุรีรัมย์ เขต 2 โดยมี ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ปิยาภรณ์ ศิริภาณุมาศ เป็นประธานกรรมการควบคุมวิทยานิพนธ์

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์ พิจารณาแล้วว่าท่านเป็นผู้มีความรู้ความสามารถและ
ประสบการณ์ในเรื่องนี้เป็นอย่างยิ่ง จึงใคร่ขอความอนุเคราะห์จากท่านเป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือใน
การทำวิจัยและศึกษาข้อมูลครั้งนี้

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์ หวังเป็นอย่างยิ่งว่าคง
ได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดี และขอขอบคุณมา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุเทียบ ละอองทอง)

คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์

สำนักงานเลขานุการบัณฑิตวิทยาลัย

โทร ๐ ๔๕๖๓ ๓๒๒๓, ๐ ๔๕๖๐ ๑๖๑๖ คอ ๓๘๐๖

โทรสาร ๐ ๔๕๖๓ ๒๘๕๘

ที่ ศบ ๐๕๔๕.๒๐/ว๑๕๓

มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์
ถนนจิระ ตำบลในเมือง
อำเภอเมือง จังหวัดบุรีรัมย์ ๓๑๐๐๐

1 มิถุนายน ๒๕๕๓

เรื่อง ขอบความอนุเคราะห์แจกแบบสอบถาม
เรียน ผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาบุรีรัมย์ เขต 2

ด้วยนางบัวผัน ปุยะติ นักศึกษาระดับปริญญาโท หลักสูตรครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขา การบริหาร
การศึกษา กำลังศึกษาและทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง การศึกษาสภาพและปัญหาการดำเนินงานระบบการดูแล
ช่วยเหลือนักเรียนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ตั้งกีดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 2 โดย
มี ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ปิยะภรณ์ ศิริภานุมาศ เป็นประธานกรรมการควบคุมวิทยานิพนธ์ ในการนี้นักศึกษา
มีความประสงค์ในการเก็บรวบรวมข้อมูล โดยการแจกแบบสอบถามแก่ผู้ที่เกี่ยวข้องกับการวิจัยในครั้งนี้

มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์ หวังเป็นอย่างยิ่งว่าคงได้รับความอนุเคราะห์จากท่าน และขอขอบคุณ
อย่างสูงมา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุเทียบ สะอองทอง)
คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์

สำนักงานเลขานุการบัณฑิตวิทยาลัย
โทร ๐ ๔๔๖๑ ๑๒๒๑, ๐ ๔๔๖๐ ๑๖๓๖ คือ ๓๘๐๖
โทรสาร ๐ ๔๔๖๑ ๒๘๕๘

มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์
Buriram Rajabhat University

ภาคผนวก ข
แบบสอบถามเพื่อการวิจัย

แบบสอบถามเพื่อการวิจัย

เรื่อง สภาพและปัญหาการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนของผู้บริหารและครู
สถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 2

คำชี้แจง แบบสอบถามฉบับนี้เป็นแบบสอบถามสภาพและปัญหาการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือ
นักเรียนของผู้บริหารและครูสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 2 มีทั้งหมด
3 ตอน คือ

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม เพื่อสอบถามรายละเอียดของกลุ่มตัวอย่างตาม
สภาพส่วนตัวและตามขนาดของโรงเรียน

ตอนที่ 2 แบบสอบถามสภาพการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนของผู้บริหารและครู
สถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 2

ตอนที่ 3 แบบสอบถามปัญหาการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือของกลุ่มนักเรียนของ
ผู้บริหารและครูสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 2

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไป

คำชี้แจง โปรดทำเครื่องหมาย ตามความเป็นจริง

1. สถานภาพ
 - (....) ผู้อำนวยการโรงเรียน
 - (....) ครูที่ปรึกษาหรือครูประจำชั้น
2. ขนาดของโรงเรียน
 - (....) ขนาดใหญ่พิเศษ (1,501 คนขึ้นไป)
 - (....) ขนาดใหญ่ (601-1,500 คน)
 - (....) ขนาดกลาง (121-600 คน)
 - (....) ขนาดเล็ก (ไม่เกิน 120 คน)
3. ประสบการณ์ในการทำงาน
 - (....) 1-15 ปี
 - (....) สูงกว่า 15 ปี

ตอนที่ 2 แบบสอบถามสภาพการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน

คำชี้แจง 1. แบบสอบถามสภาพการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน ตามสภาพ

ปัญหาการดำเนิน 5 ด้าน

2. ให้ทำเครื่องหมาย ตามความเป็นจริง

ลักษณะสภาพการดำเนินงาน	สภาพการดำเนินงาน	
	ปฏิบัติ	ไม่ปฏิบัติ
ด้านการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล		
1. จัดทำระเบียบสะสมของนักเรียนให้ครบทุกคน
2. ใช้แบบประเมินพฤติกรรมเด็ก (SDQ)
3. ใช้แบบประเมินความฉลาดทางอารมณ์ (EQ)
4. จัดทำข้อมูลการประเมินสุขภาพแลสมรรถภาพทางกาย
5. จัดทำข้อมูลสรุปนักเรียนที่มีความสามารถด้านต่าง ๆ
6. จัดทำข้อมูลนักเรียนด้านการสงเคราะห์ (การช่วยเหลือ)
7. จัดทำข้อมูลช่วยเหลือนักเรียนด้านการคุ้มครอง
8. จัดทำแบบสอบถามเพื่อการสำรวจข้อมูลเกี่ยวกับตัวนักเรียน และผู้เกี่ยวข้อง
9. จัดทำข้อมูลเยี่ยมบ้านนักเรียน ใช้เป็นข้อมูลเบื้องต้นในการรู้จักและ เข้าใจถึงสภาพแวดล้อม ครอบครัว ตามสภาพที่เป็นจริง
10. จัดทำข้อมูลสังคมมิติ ใช้ในการสำรวจสัมพันธภาพของนักเรียน กับเพื่อน
ด้านการคัดกรองนักเรียน		
11. ใช้หลักเกณฑ์ของโรงเรียนในการคัดกรองนักเรียน
12. ใช้แบบประเมินพฤติกรรมเด็กในการคัดกรองนักเรียน
13. สรุปผลการคัดกรองนักเรียน โดยแยกตามกลุ่ม
14. จัดทำผลการคัดกรองนักเรียนเป็นรายบุคคล
15. จัดทำแบบสรุปผลการคัดกรองนักเรียนเป็นรายห้องเรียน
16. จัดทำแบบสรุปผลการคัดกรองนักเรียนเป็นระดับชั้นและทั้ง โรงเรียน

ลักษณะสภาพการดำเนินงาน	สภาพการดำเนินงาน	
	ปฏิบัติ	ไม่ปฏิบัติ
ด้านการส่งเสริมนักเรียน		
17. จัดกิจกรรมโฮมรูม
18. จัดกิจกรรมประชุมผู้ปกครองชั้นเรียน
19. จัดอบรมประจำสัปดาห์
20. จัดเครือข่ายผู้ปกครอง
21. จัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน
22. จัดกิจกรรมส่งเสริมความสามารถพิเศษ
ด้านการคัดกรองนักเรียน		
23. จัดกิจกรรมซ่อมเสริม
24. จัดกิจกรรมเพื่อนช่วยเพื่อน (Buddy)
25. จัดกิจกรรมเสริมหลักสูตร
26. จัดกิจกรรมอบรมประจำสัปดาห์
27. จัดกิจกรรมศึกษาเป็นรายกรณี
28. จัดกิจกรรมสื่อสารกับผู้ปกครอง
29. จัดกิจกรรมในห้องเรียน
30. จัดทำมาตรฐานการช่วยเหลือนักเรียน
31. การให้คำปรึกษาเบื้องต้น
32. ประสานกับผู้เกี่ยวข้องในการจัดกิจกรรมเบื้องต้น ช่วยเหลือและแก้ไข ปัญหา
ด้านการส่งต่อ		
33. มีการติดต่อผู้ปกครองเพื่อช่วยเหลือนักเรียน
34. บันทึกการส่งต่อภายในโรงเรียน
35. ส่งนักเรียนไปยังผู้เชี่ยวชาญภายนอกครูแนะแนว
36. จัดทำข้อสรุปส่วนตัวนักเรียน
37. รายงานผลการช่วยเหลือนักเรียน
38. รายงานการส่งต่อนักเรียนและข้อมูลย้อนกลับ

**ตอนที่ 3 แบบสอบถามปัญหาการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนของผู้บริหารและครู
สถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาบุรีรัมย์ เขต 2**

คำชี้แจง

1. แบบสอบถามสภาพการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน 5 ด้าน ได้แก่ ด้านรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล ด้านการคัดกรองนักเรียน ด้านส่งเสริมนักเรียน ด้านการป้องกันและแก้ไข
ด้านส่งต่อ

2. แต่ละข้อจะมีระดับปัญหาให้เลือกตอบ 5 ระดับคือ

- 5 หมายถึง มีปัญหามากที่สุด
- 4 หมายถึง มีปัญหามาก
- 3 หมายถึง มีปัญหาปานกลาง
- 2 หมายถึง มีปัญหาน้อย
- 1 หมายถึง มีปัญหาน้อยที่สุด

3. ให้ทำเครื่องหมาย ลงในช่องที่ตรงกับระดับปัญหาการดำเนินงานของระบบการดูแลช่วยเหลือ
นักเรียน ในแต่ละข้อตามความเป็นจริง

ปัญหาการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน	ระดับปัญหา				
	5	4	3	2	1
ด้านการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล					
1. รู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล โดยใช้ระเบียบแบบแผน
2. ครูมีภาระงานมาก
3. ข้อมูลระเบียบแบบแผนมีมากเกินไป
4. ครูออกเยี่ยมบ้านไม่ทั่วถึง
5. นักเรียนให้ข้อมูลได้ไม่ตรงความเป็นจริง
6. ผู้ปกครองไม่เห็นความสำคัญในการให้ข้อมูลเกี่ยวกับตัว นักเรียน
7. แบบประเมินพฤติกรรมเด็กมีความยุ่งยาก

ปัญหาการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน	ระดับปัญหา				
	5	4	3	2	1
8. ผู้ปกครองไม่ให้ความร่วมมือในการตอบแบบประเมิน พฤติกรรม
9. ข้อมูลที่ได้จากแบบประเมินพฤติกรรมนักเรียนเป็นข้อมูล ที่ไม่ตรงสภาพเป็นจริง
10. การให้คะแนนและการแปลผลจากแบบประเมินพฤติกรรมเด็ก มีความยุ่งยาก
11. การสังเกตของอาจารย์ที่ปรึกษาไม่ทั่วถึง
12. การสัมภาษณ์นักเรียนจะได้ข้อมูลที่ไม่ตรงตาม ความเป็นจริง
13. นักเรียนไม่ให้ความร่วมมือในการกรอกแบบประเมิน พฤติกรรมเด็ก
14. ผู้ปกครองส่วนมากไม่ได้กรอกข้อมูลเองในแบบประเมิน พฤติกรรมเด็ก
15. ครูส่วนใหญ่ไม่เห็นความสำคัญของการรู้จักนักเรียนเป็น บุคคล
16. การจัดเก็บระเบียบสะสมไม่เป็นระบบ
17. การติดตามและกำกับนักเรียนเป็นรายบุคคลไม่จริงจังและ ไม่ต่อเนื่อง
ด้านการคัดกรองนักเรียน					
18. ครูไม่เข้าใจเกณฑ์การคัดกรองเด็กกลุ่มปกติ กลุ่มเสี่ยง
19. ครูคัดกรองนักเรียนไม่ตรงตามสภาพความเป็นจริง ของเด็ก

ปัญหาการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน	ระดับปัญหา				
	5	4	3	2	1
ด้านการป้องกันและช่วยเหลือนักเรียน					
35. ครูไม่มีความเข้าใจในกระบวนการให้คำปรึกษาเบื้องต้น
36. ครูไม่มีความเอาใจใส่นักเรียนทุกคนเท่าเทียมกัน
37. ครูไม่ได้รับการอบรมเกี่ยวกับกระบวนการให้คำปรึกษา
38. โรงเรียนไม่ดำเนินการป้องกันและช่วยเหลือนักเรียนจนเสร็จสิ้นกระบวนการ
39. ครูไม่ศึกษาคนคว่าเกี่ยวกับจิตวิทยาพัฒนาการของวัยรุ่น
40. ครูไม่แยกกลุ่มในการป้องกันและแก้ปัญหานักเรียน
41. ครูมีภาระงานมากไม่มีเวลาติดตามป้องกันและแก้ปัญหานักเรียน
42. การบันทึกข้อมูลช่วยเหลือนักเรียนไม่ต่อเนื่อง
43. โรงเรียนไม่แก้ไขปัญหานักเรียนในรูปแบบของคณะกรรมการ
44. นักเรียนไม่ให้ความร่วมมือในกระบวนการป้องกันและแก้ไขปัญหา
ด้านการส่งต่อ					
45. โรงเรียนขาดผู้เชี่ยวชาญในการแก้ปัญหานักเรียน
46. นักเรียนไม่ให้ความร่วมมือในการรับความช่วยเหลือจากบุคคลภายนอก
47. โรงเรียนขาดงบประมาณในการส่งต่อนักเรียนภายนอก

ปัญหาการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน	ระดับปัญหา				
	5	4	3	2	1
48. ผู้ปกครองไม่ให้ความร่วมมือในการส่งต่อนักเรียนไปยัง ผู้เชี่ยวชาญภายนอก
49. นักเรียนมีความรู้สึกที่ไม่ดีต่อการส่งต่อ
50. ครูที่รับต่อไม่มีการช่วยเหลืออย่างเป็นระบบ
51. ครูไม่ดำเนินการส่งต่อนักเรียนทั้งที่พฤติกรรมไม่ดีขึ้น
52. ครูไม่เห็นความสำคัญของการส่งต่อนักเรียนที่มีปัญหา
53. การติดตามผลการช่วยเหลือนักเรียนไม่สม่ำเสมอ และต่อเนื่อง

มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์
Buriram Rajabhat University

ภาคผนวก ก

ตารางค่าอำนาจจำแนกของแบบสอบถาม

ตาราง ค่าอำนาจจำแนกรายข้อของแบบสอบถามการศึกษาสภาพและปัญหาการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 2

ข้อที่	อำนาจจำแนก (r)	ข้อที่	อำนาจจำแนก (r)
ด้านการรู้จักนักเรียนเป็น		20	0.90
รายบุคคล		21	1.10
1	1.24	22	1.12
2	0.92	23	0.98
3	1.16	24	0.97
4	1.00	25	1.04
5	1.12	26	1.05
6	0.90		
7	0.94	ด้านการส่งเสริมนักเรียน	
8	0.96	27	1.05
9	0.92	28	0.99
10	0.89	29	0.83
11	1.06	30	1.09
12	0.86	31	0.93
13	0.98	32	0.98
14	0.92	33	1.12
15	0.99	34	1.12
16	0.84	35	1.14
17	0.93	36	5.76
		37	1.00
ด้านการคัดกรองนักเรียน		38	1.03
18	1.07	39	0.88
19	0.89	40	0.89

